Voertuigen,

DOOR

J. W. BUTNER,

Eerste Luitenant der Art., Ct. van de A. M. T. IIIe Divisie.

De voertuigen kunnen worden verdeeld in militaire voertuigen en gerequireerde. De eerste, wordende door het rijk verstrekt, blijven hier buiten beschouwing.

Algemeene eischen.

De voertuigen moeten zijn duurzaam en stevig: eenvoudig van samenstelling; voldoende beweegbaar; doelmatig ingericht tot het plaatsen van den last; stabiel, geschikt tot wenden; een reminrichting levert bij het afrijden van hellingen voordeelen.

De duurzaamheid en stevigheid worden bevorderd door deugdzame grondstoffen, voldoende zwaarte der deelen, goede constructie en een juist gebruik van de middelen tot wering van weersinvloeden. Het beste hout is eikenhout. Voor onderdeelen, die een groote sterkte moeten hebben en bovendien zeer taai moeten zijn, als trekknuppels en disselboomen, is esschenhout het meest geschikt. IJzeren deelen te doen bestaan uit smeedijzer en staal, nooit uit gietijzer.

Zoowel houten als ijzeren deelen behooren met verf bedekt te zijn. De hoedanigheid van geverfd hout kan beoordeeld worden door er met een mes in te steken. Het hout moet hiertegen een grooten weerstand bieden.

Eenvoudige samenstelling. Het voertuig moet bestaan uit zoo weinig mogelijk deelen, die gemakkelijk samengevoegd kunnen worden. Bij aanschaffing behoort er naar gestreefd te worden alle voertuigen bij een zelfde onderdeel zooveel mogelijk van gelijke samenstelling te doen zijn. Herstelling en onderhoud worden hierdoor gemakkelijk gemaakt. Deelen van niet meer marschvaardig materieel kunnen voor reparatie van andere voertuigen worden gebezigd.

De beweegbaarheid van een beladen voertuig moet zoodanig zijn, dat de bespanning, zonder buitengewone inspanning, gedurende een bepaalden tijd den last kan vervoeren.

De hoeveelheid arbeid, die door een paard dagelijks verricht kan worden, is afhankelijk van de snelheid waarmede het zich beweegt, van den tijd gedurende welken het zich met deze snelheid beweegt en van de daarbij uitgeoefende kracht.

Bij de treinen, die steeds stappend werk verrichten, kan een belasting

van 450 K.G. per paard, bij den marschsnelheid van Infanterie, gedurende 8 uur dagelijks zonder bezwaar worden toegelaten.

Bij vermeerdering van het aantal spannen (2 — 4 — 6 — 8 spannen) gaat de trekkracht per paard, naarmate dit verder van het voertuig komt, achteruit. Is de trekkracht van het achterspan 9, dan is die van meer spannen respectievelijk 16 — 21 — 24.

De beweegbaarheid van een voertuig is bij eene bepaalde bespanning in hooge mate afhankelijk van de constructie van het voertuig en van de plaatsing van den last Wanneer P de trekkracht is noodig om een last D in beweging te brengen, bij een straal R van het rad en r van den asarm, dan is, wanneer de wrijving van de naaf op den asarm w is:

$$P = \frac{r}{R} w D.$$

Dus moet men voertuigen hebben met groote raden en dunne asarmen. Om de wrijving te overwinnen moeten de assen goed gesmeerd zijn.

Om wringing te voorkomen behooren de naven lang te zijn, waardoor deze bovendien verminderd wordt, wanneer de asarmen niet loodrecht ondersteund zijn. Een licht voertuig is evenzoo van groot belang.

Groote raden verminderen het inzakken in week terrein door hun flauwere kromming, waarbij tevens een breede velg invloed ten goede uitoefent; hindernissen op den weg worden door groote raden gemakkelijk overwonnen.

De richting der trekkracht oefent ook een grooten invloed uit. Het paard trekt gemakkelijker wanneer de voorhand bezwaard is. Door de strengen niet horizontaal te laten loopen, doch eenigszins van het voertuig af naar boven, wordt door het trekken de voorhand belast. Wordt het paard tevens bereden, dan kan de helling in de strengen minder groot zijn, omdat de verticaal ontbondene van de trekkracht dan minder groot behoeft te zijn, om toch een voldoende belasting van de voorhand te krijgen. Het onbelaste paard trekt het gemakkelijkst onder een hoek van 11°, het belaste onder een van 6°.

Het bereden paard kan natuurlijk minder arbeid bij het trekken verrichten dan het onbereden. Uit dit oogpunt bezien is dus het rijden van den bok voordeelig.

Veeren onder het voertuig verhoogen in hooge mate de beweegbaarheid. Bij het stooten tegen een hindernis wordt bij het niet van veeren voorziene voertuig het verloren arbeidsvermogen van beweging gebruikt, om den wagen te vernielen. Bij gebruik van veeren wordt het arbeidsvermogen van beweging verbruikt om de veeren plat te drukken. Deze zetten zich daarna weer uit, waardoor zij den last opheffen. De kracht der paarden behoeft hiervoor dus niet te worden gebruikt. Op zeer goede wegen is de besparing aan kracht bij het gebruik van veeren $^1/_{10}$, op gewone wegen $^1/_5$, op zeer slechte wegen nog veel meer. Zoo eenigszins mogelijk dus steeds wagens op veeren requireeren.

De plaatsing van den last beheerscht den druk op den disselboom bij voertuig-constructie bestaande uit vóór- en achterwagen of met lamoenberrie (dus tweeradig), en steeds den druk op de assen (zie verder onder stabiliteit).

Een tweeradig voertuig moet om het achteroverslaan te voorkomen de zwaarste belasting vóór de as hebben, dus zoogenaamd voorwichtig zijn. Deze voorwichtigheid moet bij het laden van het voertuig tot een minimum beperkt blijven, zijnde 20 K.G.

Om vóór- of achteroverslaan van het onbespannen voertuig te voorkomen, moeten zoowel een vóór- als een achtersteunstok worden aangebracht. Het is ter sparing van de paarden gewenscht bij eenigszins lange rusten steeds den voorsteunstok te plaatsen.

De gerequireerde burger-voertuigen op vier raden bestaan vrijwel altijd uit een voor- en een achterstel, die ten opzichte van elkaar draaibaar zijn gemaakt in horizontalen zin. Hoewel het zeer wenschelijk zou zijn dat vóór- en achterstel ook in verticalen zin onderling bewegelijk waren, ten einde het voertuig zich gemakkelijker te doen aanpassen aan ongelijk terrein, worden dergelijke constructies buiten het leger nagenoeg niet aangetroffen.

Onder draaihoek verstaan we den hoek die het vóór- met het achterstel maakt, wanneer het eerste zoover mogelijk gedraaid is. Ten einde kleine wendingen te kunnen maken is het wenschelijk dezen hoek zoo groot mogelijk te doen zijn. Gunstige factoren hiervoor zijn: een smal bovenstel, waarbij groote spoorbreedte, lage voor-raden, en een grooten afstand van het verbindingspunt der beide stellen van de vooras. Het grootst wordt de draaihoek wanneer de voor-raden onder het voertuig door kunnen draaien, waardoor echter het bovenstel hoog komt of de raden zeer klein moeten worden, of wel een bijzondere vorm van het bovenstel het laadvermogen doet verminderen.

Bij gebruik van een vierradig voertuig bestaande uit vóór- en achterwagen, *zooals bij het materieel der Veld-Artillerie, wordt* de draaihoek natuurlijk het grootst (80° à 90°) terwijl daarbij de raden even groot kunnen zijn, en het aantal mede te voeren reserve-raden kan worden verminderd.

Stabiliteit wordt verkregen door groote spoorbreedte gepaard met een lage plaatsing van de as. Ten einde alle voertuigen in dezelfde sporen te kunnen doen loopen, is het gewenscht zooveel mogelijk materieel te nemen van een spoorbreedte van 1,478 M., zijnde dit de spoorwijdte van het rijks veldmaterieel. Waar dit niet mogelijk is, moet getracht worden voor hetzelfde onderdeel althans voertuigen van een zelfde spoorbreedte te verkrijgen.

De voor-raden snijden de sporen; de achter-raden rijden daarin. Bij een vierradig voertuig behoort dus de grootste belasting op de achteras te zijn aangebracht. Men heeft dan bovendien het voordeel, dat bij wendingen de disselboom minder te lijden heeft. De voertuigrijder moet

echter steeds trachten door aanzetting van het buitenpaard in een wending, de kracht voor het wenden benoodigd door trekken aan den buitensten trekknuppel te verkrijgen, en niet door omwringen van den disselboom door het binnenpaard.

Voertuigen met ongelijke spoorwijdte vóór en achter zijn zeer nadeelig.

Onderdeelen van voertuigen.

A s s e n. Deze behooren kegelvormig te zijn, om het aansteken der raden gemakkelijk te maken, en om de speelruimte tusschen asarm en naaf tot een minimum te kunnen beperken. Door den kegelvorm van den asarm heeft het rad echter neiging, van de as af te loopen, en daardoor een grooten druk uit te oefenen tegen de luns. Dit kan opgeheven worden door te zorgen, dat de onderste beschrijvende lijn van den asarm bij het beladen voertuig horizontaal staat Bij onbeladen materieel moet dan dus deze lijn een geringe benedenwaartsche helling hebben. Het doorbuigen van de as kan voorkomen worden, door haar te omgeven door een aslijf.

V e e r e n. Om de stabiliteit van het voertuig te vergrooten moeten ze zoo ver mogelijk uit elkaar staan. Dubbele veeren zijn voor hun doel krachtiger, doch verminderen daardoor de stabiliteit van het voertuig. De toepassing moet dus verband houden met den aard van het voertuig.

Bij materieel dat in snelle gangen over ongelijk terrein vervoerd moet worden, zijn veeren practisch onbruikbaar (Veld-Artillerie).

R a d e n. De naaf moet de noodige lengte hebben om de wringing, bij speelruimte om de as, op te heffen. Metalen naven, waarbij de speeken met schroeven zijn vastgezet, verdienen de voorkeur boven houten, die krimpen of uitzetten naarmate het weer.

Voor het goed gesmeerd houden der assen is het voordeelig wanneer de naaf inwendig in de dwarsrichting een smeergroef heeft. Het is voordeelig wanneer de speeken met metalen speekschoenen op den radband zijn vastgezet; hierdoor wordt de laatste minder verzwakt, dan wanneer de speeken in den radband zijn ingelaten. De speeken moeten niet in één vlak liggen, maar het rad moet eenigszins kegelvormig zijn. Hierdoor komen de radbanden meer naar buiten en wordt de stabiliteit van het voertuig grooter, terwijl bovendien, wanneer op ongelijk terrein het voertuig plotseling een scheeven stand krijgt, de last aan de zijde waar de schok ontstaat nog loodrecht ondersteund wordt, en dus minder gevaar is voor het breken van speeken.

Bij langdurige droogte behooren raden, vooral die met houten naven en zonder speekschoenen herhaaldelijk nat gehouden te worden, om de werking van het hout te voorkomen.

L u n z e n behooren voorzien te zijn van een slijkplaat, tenzij tusschen luns en naaf zich nog een voorasschijf met omgebogen rand bevindt, die de voorkant van de naaf omvat. Een achterasschijf, die gewoonlijk

om de as gekrompen is, behoort ook een rand te hebben, die om den achterkant van de naaf grijpt.

Om wringing te voorkomen, verdient het aanbeveling de door slijtage ontstane speelruimte tusschen naaf en as op te heffen door plaatsing van losse, bij voorkeur stalen asschijven. Leeren asschijven slijten spoedig en slijpen door het zand, dat zij gemakkelijk aan hunne oppervlakte vasthouden, vooral wanneer zij vet zijn, de naven nog meer uit.

Disselboomen. Deze moeten ongeveer 1 M. boven den grond zijn. De lengte zoodanig, dat de boom slechts weinig voor de (achter) paarden uitsteekt, wanneer de paarden met gestrekte strengen staan.

Lamoenberriën gebruikt men bij tweeradige voertuigen, om het achteroverslaan te voorkomen. Een nadeel is, dat het lamoenpaard alleen de voorwichtigheid draagt, en bij buitengevecht stellen daarvan, vervanging door een ander met meer bezwaren gepaard gaat.

Om bij smalle wegen de paarden vóór elkaar te kunnen spannen, is het noodzakelijk dat de lamoenberriën verstelbaar zijn, ten einde in dat geval het lamoenpaard midden voor het voertuig te kunnen plaatsen.

Trekknuppels hebben het voordeel, dat zij het trekhout (waaraan zij hangen) korter maken, en het paard vrijer in zijn bewegingen doen zijn, terwijl bij ongelijke lengte van strengen, de stand van den trekknuppel zich hiernaar wijzigt, en dus de druk op beide schouders van het paard dezelfde blijft. De stooten van het voertuig worden er door gebroken, waardoor de kans op drukkingen van borst of schouder wordt verminderd.

Trekveeren behooren steeds de verbinding te vormen tusschen strengen en knuppels. Zij breken den schok voor de paarden, vooral bij het aanzetten.

Tweeradige voertuigen of karren, hebben het nadeel boven vierradige, dat zij gemakkelijker voor- of achterover slaan; voor een zelfde transport meer voertuigen en paarden benoodigd zijn; korter zijn, dus minder geschikt voor het vervoer van lange voorwerpen; bij gelijke belasting de paarden bij het overschrijden van hindernissen meer kracht moeten aanwenden, daar de geheele last in eens moet worden opgeheven; bij gelijke belasting de sporen dieper worden. Zij hebben echter als voordeel, dat zij gemakkelijker wendbaar zijn; en zich bij ongelijk terrein beter naar hoogten en laagten stellen.

De lichaamsoefeningen in de opleiding van den milicien,

DOOR

H. L. WARNIER,

1e Luitenant b/d Militaire Gymnastiekschool.

Reeds sedert tientallen van jaren wordt in ons leger officieel de waarde erkend van nuttige lichaamsoefeningen, en wij zijn dan ook gewend bij alle wapens tijdens de recruten opleiding dagelijks een les aan de lichaamsoefeningen te besteden volgens de vigeerende voorschriften. Wel heeft er langen tijd, speciaal onder de officieren, veel onverschilligheid geheerscht ten opzichte van dezen tak van de opleiding, maar dat is niet heelemaal hun schuld. Zij zagen er niet voldoende een middel in, doch vroegen zich af, wat heeft de soldaat aan die kunstjes. Want dat was nog in de dagen, dat men, sprekende van „een goed gymnast", bedoelde iemand, die met zijn lichaam aan allerlei toestellen wel aardige kunstjes wist te maken. Het begrip „Gymnastiek", was den meesten niet duidelijk, het werd onverbreekbaar verbonden beschouwd met een zaaltje met bruggen, ringen enz. Aldus opgevat, hadden zij gelijk, in dien zin had gymnastiek voor den man heel weinig waarde. Ik wil niet zeggen dat de voorschriften, ook de vroegere niet, uitsluitend in dien zin geredigeerd waren, integendeel. De praktijk echter, dus datgene wat men dagelijks kan waarnemen, waarin men ouderen steeds zag voorgaan, was zoodanig. Wanneer de C. Ct. voor een gedeelte van den volgenden dag gymnastische oefening dacht te houden, moest eerst het staatje geraadpleegd worden, waarop men kon zien op welke dagen en uren „de zaal", voor de betrokken compagnie beschikbaar was. Men wist, noch gevoelde, dat lichaamsoefeningen en een zaal alleen bij heel slecht weer iets met elkaar te maken hebben. Ik zeg nog eens, dat de voorschriften hier niet direct schuld aan hebben. Het was veel meer het voorbeeld der ouderen en de wijze van opleiding aan de op 1 Mei 1913 opgeheven afdeeling „Gymnastiek, schermen en zwemmen" van de Normaal Schietschool. Aan deze afdeeling werden slechts die oefeningen buiten uitgevoerd welke onmogelijk in een zaal beoefend konden worden, zooals oefeningen uit de lichte athletiek en de verschillende sportspelen, wat ten deele een gevolg was van plaatselijke omstandigheden. Met de oprichting op genoemden datum van de Militaire Gymnastiekschool te Utrecht trad een geheel nieuw regime in. Regel werd: *alle* oefeningen in de open lucht, dus gymnastiek, athletiek, spel, alleen bij zeer slecht weer wordt in de

zalen gewerkt. De toenmalige directeur der M. G. S. is de eerste in het leger geweest, die bovendien propaganda heeft gemaakt voor het werken met ontbloot bovenlijf, om den zoo weldadigen invloed van lucht en zonlicht op de huid recht te doen wedervaren. In het kortstondig bestaan van deze inrichting (1 Mei 1913—1 Augustus 1914) is onder haren — tengevolge van uitgebreide, veelzijdige studie en belangwekkende studiereizen zoo bekwamen — directeur, den Kapitein der Mariniers J. A. H. L. Bn Melvill van Carnbee, een activiteit ontwikkeld op het gebied van gymnastiek, athletiek, zwemmen, sportspelen en schermen, waarvan de invloed zich zeer zeker in ons geheele leger had doen gevoelen, ware het niet, dat de mobilisatie van Augustus 1914 gedwongen had tot sluiting van vele militaire onderwijsinrichtingen, waaronder ook deze. De Kapitein Melvill heeft tegen het einde van 1915 om gezondheidsredenen eervol ontslag uit den militairen dienst gevraagd, hetgeen als een groot verlies voor het leger is aan te merken.

In het bedoelde korte tijdvak werden natuurlijk slechts weinige officieren en onderofficieren tot het geven van onderwijs in lichaamsoefeningen bekwaamd. Vandaar, dat de invloed van de Militaire Gymnastiekschool in het leger nog niet voldoende gevoeld werd op het oogenblik, dat onze weermacht gemobiliseerd werd. Gelet op de omstandigheid, dat de meeste sergeant-majoors instructeur — en deze laatsten waren in de eerste plaats bestemd om een cursus in gymnastiek, schermen en zwemmen te volgen — overgaan in den gelijken administratieven rang, kan het geen verwondering wekken, dat men reeds in normale omstandigheden te kampen heeft gehad met gebrek aan kader, dat belast zou kunnen worden met lessen in lichaamsoefeningen voor de recruten. In de buitengewone omstandigheden waarin wij sedert 1914 verkeeren, heeft dit bezwaar zich natuurlijk in des te grooter mate doen gevoelen.

Wanneer men weet hoe het met de lichamelijke oefening in Nederland is gesteld, dan moet men tot de overtuiging komen, dat aan een pas ingelijfd milicien lichamelijk veel verbeterd moet worden, voordat van hem met succes de verschillende militaire verrichtingen kunnen worden gevraagd. Hij zal dit onmogelijk kunnen doen, wanneer het werktuig daartoe — dat is zijn lichaam — niet in uitstekende conditie verkeert. Wanneer men dan ook nog weet, dat slechts 10% der jonge miliciens, en dan nog alleen op de lagere school, les in gymnastiek heeft gehad en dat 6% een of anderen tak van sport heeft beoefend buiten het vereenigingsleven om (enquete Ned. Bond voor Lichamelijke Opvoeding betreffende de lichting 1909) dan zal het ieder wel duidelijk zijn, van hoeveel belang de lichaamsoefeningen in de opleiding van den recruut zijn.

Het terrein der lichaamsoefeningen is evenwel zeer uitgebreid. Het omvat in de allereerste plaats de schoolsche gymnastische oefeningen, men zou kunnen zeggen: de vormende gymnastiek. Hiertoe moet men rekenen al die oefeningen, die rechtstreeks aansturen op versterking

of verbetering van een orgaan of orgaanstelsel en ter verbetering van de lichaamshouding. Dit zijn dus de oefeningen, in hun uiterlijk zeer eenvoudig, waarvan het anatomisch-physiologisch resultaat bekend is, en die met dit doel worden uitgevoerd. Bedoeld resultaat wordt natuurlijk niet bereikt door uitvoering der oefening gedurende een of enkele malen, ook niet al werd die oefening onberispelijk uitgevoerd. Ook dan moet de veelvuldige herhaling het gewenschte resultaat opleveren. Het moet dus afgekeurd worden, wanneer slechts een gedeelte van den opleidingstijd van de recruten werd besteed aan de lichaamsoefeningen en men dit onderricht b.v. na 2 maanden weer liet varen onder het motief, dat de recruten die lichaamsoefeningen nu wel voldoende kennen. Wie zoo redeneeren zou, toont zoowel van de bedoeling als van het effect van lichaamsoefeningen niet het minste begrip te hebben.

In de tweede plaats moet men tot de lichaamsoefeningen rekenen de „toepassingen", waaronder begrepen moeten worden het zwemmen, oefeningen in het nemen van hindernissen, de lichte athletiek, de sportspelen enz.

Aan de hand van deze indeeling en in verband met de omstandigheid, dat de lichamelijke geoefendheid van onze dienstplichtigen bij inlijving meer dan slecht is, valt het niet moeilijk in te zien, dat in de recruten-opleiding de vormende gymnastiek op den voorgrond dient te staan. Zonder degelijke en dagelijksche beoefening daarvan is het niet mogelijk een grondslag te leggen voor de toepassingen, die hierop behooren te volgen. Van deze laatste behoeven slechts de oefeningen in het zwemmen, het overschrijden van hindernissen, en voor afwisseling enkele sportspelen, in de opleiding van den recruut voor te komen. Alle overige toepassingen behooren beoefend te worden door afgerichte soldaten en kader. Hoe weinig begrip men over het algemeen heeft van de oefeningssoorten, die voor de verschillende categorieën nuttig zijn, blijkt o. m. uit de verspreiding van athletiekhandleidingen over de recrutendepots gedurende de mobilisatieperiode. Ook het doen verrichten van oefeningen uit het systeem van den Franschen Marineofficier Hébert, waarin elk begrip van vormende gymnastiek ten eenenmale ontbreekt, steunt mij in deze opvatting. Het is dan ook van het meeste belang, dat, evenals in normale omstandigheden, met betrekking tot de lichaamsoefeningen voor de recruten, de medewerking worde ingeroepen van den Directeur (wnd. Directeur) van de Militaire Gymnastiekschool, die tot nu toe niet den minsten invloed heeft op het onderricht in lichaamsoefeningen bij de Infanterie-Depots. Onder diens leiding zouden, hoe eerder hoe beter, cursussen kunnen worden georganiseerd met het doel elk recrutendepot te voorzien van een kern van onderwijzers in lichaamsoefeningen b.v. 1 of enkele officieren en 10 onderofficieren, die daarna voor den duur van de mobilisatie bij het betrokken depot blijven en dagelijks de lessen in gymnastische oefeningen aan de recruten geven. De te behandelen oefenstof zou met enkele wijzigingen en aanvullingen kunnen bestaan uit de eerste tabel

van het Voorschrift Gymnastische oefeningen Ie deel met uitzondering van de oefeningen aan paard en brug, doch uitgebreid met het zwemmen en het overschrijden van hindernissen. Het kader, dat in deze oefeningen behoorlijk onderwijs kan geven, is bij de meeste depots of niet of in zeer gering aantal beschikbaar. Een cursus van b.v. een maand om te voorzien in de behoeften der depots aan onderwijskrachten in bovenbedoelde oefeningen zou de toestanden aanmerkelijk kunnen verbeteren. Vooral wanneer dan aan bovenbedoelden functionaris het toezicht op dezen tak der opleiding in de depots wordt opgedragen, is blijvende verbetering gewaarborgd. Daar is niemand, wien leiding en toezicht beter kunnen worden toevertrouwd.

Wel zijn reeds enkele officieren en onderofficieren der depots opgeleid aan cursussen onder leiding van den wnd. directeur der Militaire Gymnastiekschool, doch deze cursussen zijn gebaseerd op de behoeften van het veldleger, dus van den afgerichten man. Wat recruut en afgerichte soldaat noodig hebben is juist geheel verschillend, men kan niet door één soort van cursus in beide behoeften voorzien, tenzij door een langdurigen.

De lichaamsoefeningen voor de recruten behooren tot het belangrijkste gedeelte der opleiding, omdat een soldaat onmogelijk te velde bruikbaar kàn zijn, wanneer hij niet beschikt over een groote mate van lichaamsvaardigheid, spierkracht en uithoudingsvermogen. Om dit te bereiken vormen goed geleide schoolsche gymnastische oefeningen het middel bij uitnemendheid. Het systeem H é b e r t kan — afgescheiden van de vele andere fouten en gevaar voor overtraining — in dezen zelfs niet tot het geringste gunstige resultaat bijdragen, omdat het elementaire er geheel in ontbreekt. In 1913 en '14 is dit systeem door het personeel van de M. G. S. bestudeerd, practisch beoefend, en in zijn geheel als ondeugdelijk ter zijde gesteld.

Ook het kader en de afgerichte manschappen moeten echter naast de meer sportieve oefeningen de vormende gymnastiek nu en dan blijven beoefenen.

Zij hebben die evenzeer noodig, als de reeds prijzen winnende schermer zijn elementaire oefeningen van eenvoudigen aard tegenover den instructeur en als de bekwaamste pianist zijn vingeroefeningen. Dit mag wel eens begrepen worden, want wij zijn in het leger nu al zoover, dat men overal om zich heen nog slechts van sport en athletiek hoort spreken. Niemand bijna praat meer over gymnastiek of lichaamsoefeningen en velen der jongeren weten niet eens, dat er voor ons leger een Voorschrift Gymnastische oefeningen bestaat.

De waarde van sport is niet hoog genoeg aan te slaan, maar men hoede zich voor overdrijving, b.v. door u i t s l u i t e n d sport te laten beoefenen als lichaamsoefeningen. Engeland wordt zeer terecht beschouwd als de sportnatie bij uitstek, doch zelfs in het Engelsche Legervoorschrift betreffende de lichaamsoefeningen, leest men:

„The value of active games and sports as adjuncts to physical trai-

„ning cannot be over-estimated. Games and physical training should „be looked upon as complementary to one another and a man's physical „education can hardly be considered as quite complete without the „introduction of some form of active recreation.

„But however much they are encouraged, games cannot altogether „take the place of physical training, they have not the same corrective „effect, many of them are „one-sided", the same regular, systematic „and progessive results cannot be obtained from them, and apart from „the difficulty of obtaining sufficient space for all to play, the greatest „drawback to the use of games alone is, that the weaker and less „experts performer (i. e. the very man who most requires training) is „often discouraged by his want of proficiency and so ends by becoming „a „looker on"."

Tot dezelfde conclusie, n.l. dat vormende gymnastiek voor den recruut onmisbaar is, kwam men in Frankrijk. Op het Congrès International de l'Education Physique, gehouden te Parijs van 17—20 Maart 1913, zeide de Kapitein Giansilj in een rede, getiteld: „La Gymnastique d'application militaire et les Sports de Combat":

„Si les jeunes gens recevaient une forte culture physique avant leur „incorporation, la gymnastique d'application et les sports devraient con- „stituer la base de l'éducation physique du soldat. Les exercices éduca- „tifs seraient réservés aux malingres et aux hommes des services auxi- „liaires.

„Les différents règlements de gymnastique en vigueur dans l'armée „pendant le XIXe siècle ont plus ou moins méconnu ce principe. Le „règlement de 1893 réservait la place principale aux exercices d'appli- „cation et aux exercices athlétiques mais les recrues n'avaient reçu „aucune préparation physique avant leur incorporation et le règlement „était impraticable pour les $^{9}/_{10}$ au moins du contingent.

. . . . . .

„Le règlement de 1910, plus simple et mieux ordonné que celui de „1902, a été bien accueilli dans les corps de troupe. Il précise la méthode „et facilite le rôle de l'instructeur. Il sépare nettement les exercices „éducatifs, les exercices d'application, les exercices athlétiques et les „sports."

Voor de sportspelen en de lichte athletiek moet men dan ook over een grondig voorbereid lichaam beschikken om er aan te kunnen deelnemen. Waar men dus tot de keuze van oefeningen uit de lichte athletiek overgaat voor de afgerichte soldaten en het kader zal men de oefeningen met zorg moeten kiezen. De moeilijkste behooren voorloopig nog uitgesteld te worden, waartoe zeer zeker het speer- en discuswerpen en kogelslingeren gerekend moeten worden. Het is niet mogelijk deze oefeningen uit te voeren, zonder dat men de volledige heerschappij voert over het geheele lichaam, meer speciaal over het samenstel van zenuwen en spieren. Deze inderdaad mooie oefeningen zijn voor de overgroote meerderheid veel te moeilijk en moeten nood-

zakelijk tot teleurstelling leiden. Daar komt nog bij, dat bedoelde oefeningsvormen geheel ongeschikt zijn voor klassikaal onderwijs. Men zou dus moeten volstaan met de beoefening daarvan voor de weinigen die in de lichaamsoefeningen reeds zoover zijn gevorderd, hiermede een begin te kunnen maken, aan te moedigen, en individueel in eigen vrijen tijd te doen uitvoeren. Alles heeft zijn tijd noodig, men kan zoo iets niet forceeren. De kostbare, dikwijls weinige uren voor lichaamsoefeningen beschikbaar, moeten besteed worden aan grondige lessen ter verbetering van lichaamshouding en vaardigheid.

Met het oog op de abnormale omstandigheden, waaronder wij nu al eenige jaren leven en waardoor de troepensterkte zooveel grooter is, is van hoogerhand als richtsnoer voor het onderricht in lichaamsoefeningen Art. 70 der Militiewet voorgeschreven. Deze keuze is zeer gelukkig te achten, aangezien in die serie oefeningen naast de vele utiliteitsoefeningen ook de vormende gymnastiek vertegenwoordigd is.

In de practijk evenwel werpt men zich bij voorkeur op de eerste, omdat de vormende oefeningen met hunne doelmatige voorbereidingen door vluchtig of geheel niet in deze richting opgeleid kader niet behoorlijk onderwezen kunnen worden. Voor de opleiding der recruten evenwel geeft het programma van oefeningen uit de Militiewet, ook bij de beste toepassing, te weinig elementaire oefeningen. Hier moet het Voorschrift Gymnastische oefeningen te hulp komen, doch, zooals reeds hierboven is uiteengezet bestaat aan geschoold personeel, dat deze oefeningen oordeelkundig weet te onderwijzen, dringend behoefte.

Om ook in de toekomst het onderricht in lichaamsoefeningen volkomen tot zijn recht te doen komen, zal het zeer wenschelijk zijn, om de leerlingen der K. M. A. en van den Hoofdcursus gedurende hun verblijf aan die inrichtingen eenige maanden aan de Militaire Gymnastiekschool te detacheeren. Overigens behooren aan onze onderwijsinrichtingen tot opleiding voor den officiersrang de lessen in lichaamsoefeningen te worden gegeven door volkomen deskundige officieren, met dit speciale doel gevormd aan de M. G. S. Het zal wel overbodig zijn om aan te toonen, dat een jong officier over veel lichaamsvaardigheid behoort te beschikken. Ook is het ieder bekend hoe weinigen geacht kunnen worden die te bezitten. Ten slotte mag niet onvermeld blijven, dat ons Voorschrift Gymnastische oefeningen niet beschouwd kan worden als op de hoogte van zijn tijd te zijn. Het zal dan ook aanbeveling verdienen, zoodra de omstandigheden gunstiger zijn, het door een ander te vervangen. De zoo kunstmatige toesteloefeningen dienen voor het leger afgeschaft te worden, terwijl de beginselen en indeeling van het voorschrift naar Zweedsch model (zonder evenwel het systeem van L i n g slaafsch te volgen) gekozen zullen moeten worden, omdat deze logischer, dus beter, zijn en het vormende karakter der gymnastiek hierin nog beter naar voren treedt.

Artilleristische berekeningen,

DOOR

J. J. VAN SANTEN,

Eerste-Luitenant der Rijdende Artillerie.

Het is aan iederen artillerist bekend, dat bij het in de richting brengen eener batterij en bij de vuurleiding zich eenige moeilijkheden voordoen, zoodra de plaats, vanwaar het doel zichtbaar is, c. q. het waarnemingspunt, op eenigen afstand van de batterij is verwijderd. In de reglementen en voorschriften van de „land"artillerie, t. w. bereden artillerie, houwitser- en vestingartillerie is over dit onderwerp echter slechts weinig te vinden; bovendien stemmen de bepalingen ter zake niet overeen. Dit laatste is in meer opzichten het geval en het is te betreuren dat over algemeen-artilleristische onderwerpen niet meer eenheid van opvatting, althans van benaming, heerscht. Een enkel voorbeeld zij hier genoemd: Wanneer batterijen der geschutreserve in stelling worden gebracht, hetzij in, hetzij buiten het gebied der liniën en stellingen, wordt bij iedere batterij der vestingartillerie de hoofdrooilijn uitgezet (Sch. Vg. A. 119), d. i. de lijn die het schootsveld middendoor deelt, dus van het midden der batterij naar een denkbeeldig punt loopt; bij eene houwitserbatterij wordt „het stuk van richting" op een hoofdrichtpunt gericht (O. V. Hw.A. 230), d i. op een punt (hier wordt bedoeld een in het terrein duidelijk zichtbaar punt) gelegen ongeveer in het midden van de te bewaken strook en op den gemiddelden afstand waarop zich doelen zullen kunnen voordoen; terwijl bij eene veldbatterij hetzelfde geschiedt, maar bepaaldelijk met het rechterstuk (Regl. B. A. 356). Waar nu de genoemde batterijen schouder aan schouder kunnen staan ter vervulling van dezelfde taak, vaak onder een zelfden commandant, kunnen verschillen als deze slechts nadeel opleveren.

Terwijl nu in de laatste jaren bij de vestingartillerie is gestreefd naar vereenvoudiging of verwaarloozing van berekeningen, wordt aan deze bij de bereden artillerie in den laatsten tijd meer waarde gehecht. Eigenaardig treft b.v. eene vergelijking van de schietregels bij het vuren op kabelballons. Bij de Vg. A. is men tevreden met de wetenschap, dat springpunten + of − zijn gevallen, en is het bedrag, waarmede vooruit- of teruggegaan wordt voorgeschreven (Sch. Vg. A. 222). Bij de B A. echter moet uitgerekend worden, hoeveel + of − de springpunten eener laag gemiddeld zijn, en in verband hiermede wordt de nieuw te commandeeren afstand bepaald (Regl. B. A. 420). Bij het

snelvuurgeschut wordt gecijferd, bij het langzame wapen schiet men er op los!

Waarschijnlijk zijn de genoemde stroomingen niet anders dan eene reactie op vroegere overdrijving in de andere richting; maar dan blijkt ook voldoende de noodzakelijkheid van eenheid van opvatting, dus eenheid van voorschriften.

Terwijl nu de drie voorschriften alle de mogelijkheid erkennen dat de B. C. zijwaarts van de batterij is opgesteld en hierin voorzien, behandelen alleen Sch. Vg. A. en O. V. Hw. A. het geval eener opstelling vér vóór de batterij, en zeer onvolledig ook de combinatie van deze twee, dus eene opstelling ver vóór- en zijwaarts. Toch zal dit laatste geval zich meer dan vroeger voordoen, nu de verhoogde eischen van dekking tegen vuur en zicht de artillerie dwingen, nog verder terug te blijven achter de voorste lijn der infanterie, dan vóór dezen oorlog noodig geacht werd, en dit geval is ook algemeener dan de beide eerstgenoemde, die eigenlijk slechts uitzonderingsgevallen zijn. Wanneer wij nu hieronder eenige berekeningen aangeven wil daarmede volstrekt niet gezegd zijn, dat ze altijd moeten worden uitgevoerd, maar indien er voldoende tijd voor is, kunnen zij voordeel opleveren door meerdere juistheid van het vuur, dus besparing van tijd en munitie. Voorts gaan wij, gedwongen eene keuze te doen, uit van de benamingen en begrippen der bereden artillerie.

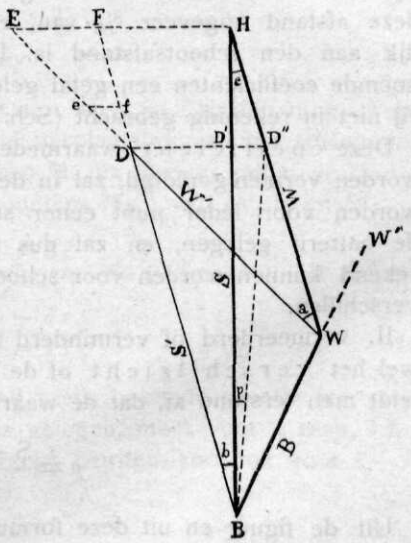

Laten wij nu aannemen, dat in B eene batterij in bewakingsstelling komt en door den B. C. vanuit het waarnemingspunt W met behulp van richttoestel of kompas in de richting wordt gebracht en wel met het rechterstuk gericht op een hoofdrichtpunt H, gelegen „ongeveer in het midden van het terreingedeelte, waarin gevuurd moet kunnen worden". Den B. C. is slechts bekend de afstand B H = S, dien hij uit de kaart afleidt of van den afdeelings-Ct. dan wel van een' anderen batterij-Ct. verneemt. In W moet hij nu:

1°. den afstand B W = B bepalen, b v. op de wijze, genoemd in Regl. B. A. 238. De afstand H W = W zal in den regel voldoende nauwkeurig bepaald zijn door schatting op S − D, S − ¾ B of S − ½ B;

2°. met het richttoestel in den stand 31—50 op H richten, daarna den kijker over den verdeelden rand bewegen tot hij op B is gericht en den hoekmeterstand aflezen. Feitelijk is dit eene meting van den hoek H W W′;

3°. uit de aflezing op het richttoestel in verband met 1°. bepalen den hoek B H W $= c$ ‰, zijnde de correctie, waarmede de afgelezen hoekmeterstand moet worden vermeerderd of verminderd ten einde te verkrijgen den hoekmeterstand waarmede met het rechterstuk in B op W moet worden gericht, waardoor dit stuk gericht komt op H.

Deze, de voorgeschreven, methode mag algemeen bekend geacht worden. Minder bekend is echter, dat men den hoek c moet onthouden, omdat hij later te pas kan komen.

Stel nu, dat ergens in D een doel verschijnt in eene strook, waarvan de afstand tot de batterij ongeveer bekend is. B D is dus ongeveer bekend en mag gelijkgesteld worden aan B D′ en B D″.

De B. C. meet in W den hoek D W H $= a$ ‰. Deze hoek is niet gelijk aan den hoek H B D $= b$ ‰, over welk aantal ‰ de batterij moet worden omgezet om op D gericht te komen. Immers a is de afstand D D″ gezien uit W, b de afstand D D′ gezien uit B. Derhalve moet de gemeten hoek a:

Ia. vermenigvuldigd worden met een' coëfficient, gelijk aan $\frac{\text{lengte waarnemingslijn}}{\text{schootsafstand}} = \frac{W'}{S'}$, waardoor hij wordt uitgedrukt in ‰ van den schootsafstand. (W′ mag $= W - (S - S')$ gesteld worden.)

Ib. als de waarnemer zich meer dan de helft van den schootsafstand zijwaarts bevindt, bovendien nog vermenigvuldigd worden met 1,2 als deze afstand ongeveer $^3/_4$ van, en met 1,4 wanneer hij ongeveer gelijk aan den schootsafstand is. Is het product van beide bovengenoemde coëfficienten een getal gelegen tusschen 0,8 en 1,2, dan worden zij niet in rekening gebracht (Sch. Vg. A. 82).

Deze coëfficient, waarmede verder alle in W gemeten ‰ moeten worden vermenigvuldigd, zal in den regel constant aangenomen kunnen worden voor ieder punt eener strook, op een bepaalden afstand van de batterij gelegen, en zal dus vóór het verschijnen van doelen berekend kunnen worden voor schootsafstanden, welke onderling 100 M. verschillen.

II. vermeerderd of verminderd worden met den hoek D′ B D″, soms wel het verschilzicht of de parallax genoemd. Uit de figuur leidt men terstond af, dat de waarde in ‰ hiervan is:

$$p = \frac{S - S'}{S'} \times c.$$

Uit de figuur en uit deze formule volgt, dat de parallax constant is voor ieder punt van de strook, op den afstand S′ van de batterij verwijderd, en dus ook vóór het verschijnen van doelen berekend kan worden voor schootsafstanden, welke onderling 100 M. verschillen.

Wil de B. C. nu het vuur openen, dan moet hij bedenken dat, tenzij het doel eene aanzienlijke breedte heeft, waarneming van het + of − slechts mogelijk is, indien de schoten in of nabij de waarnemingslijn W D vallen. Hij moet dus weten hoeveel ‰ hij de vuurmonden zijde-

lings moet omzetten voor iedere 100 M., waarmede hij de baan verlengt. Voor deze correctie voor 100 M. of CD_{100} geven de voorschriften de formule: $\frac{10\,b}{d^2}$, waarin voor b de loodrechte afstand, in meters, van W tot BD zou moeten genomen worden, terwijl d het aantal honderdtallen meters van den afstand S′ is (Handboek B. A. I. 68; Sch. Vg. A. 83 en bijlage II). Deze formule is echter slechts geldende, indien de waarnemer uitsluitend zijwaarts van de batterij verwijderd is. In het hier behandelde geval zou de formule worden: $\frac{10\,b}{w' \times s'}$, waarin w' en s' het aantal honderdtallen meters van W′ en S′ voorstellen. Toch kan ook deze formule ons niet voldoen. Immers b is niet bekend, zou op de kaart moeten worden opgemeten, maar daartoe moeten eerst W en D op de kaart worden bepaald en de loodlijn getrokken, maar deze constructie op de schaal van 1 : 50.000 kan niet nauwkeurig zijn.

Ten einde eene andere formule af te leiden, verlengen wij BD en WD totdat zij eene lijn, in H loodrecht op BH opgericht, snijden.

Nu is:

$$EH = \frac{a}{1000} \times W \text{ 1) en}$$

$$FH = \frac{b}{1000} \times S, \text{ dus}$$

$$EF = \frac{a\,W - b\,S}{1000}.$$

Stellen wij Df op 100 M., en nemen wij $ef \parallel EF$, dan mag ef genomen worden voor de zijdelingsche verplaatsing van het springpunt, bij verlenging van de baan met 100 M., en is dus, indien w, s en s' voorstellen het aantal honderdtallen meters resp. van W, S en S′:

$$ef = \frac{a\,w - b\,s}{10\,(s - s')}, \text{ of in } {}^0/_{00} \text{ vanuit B gezien:}$$

$$CD_{100} = \frac{a\,w - b\,s}{s'\,(s - s')}\ 1).$$

In deze formule komen uitsluitend reeds bekende grootheden voor. Indien D rechts van HW of BW is gelegen, moet voor a resp. b het negatieve bedrag in rekening gebracht worden, zoo ook voor $s - s'$, indien D verder verwijderd is dan H.

Staat eene batterij in bewakingsstelling en heeft de B. C. na het in de richting van het hoofdrichtpunt stellen der vuurmonden eenigen tijd beschikbaar, dan moet hij volgens Regl. B. A. 356 „de richting op verschillende punten van het terrein, waar de verschijning van doelen

1) Zoo noodig de waarde a vermenigvuldigen met den coëfficient ad. Ib.

waarschijnlijk is, voorbereiden en de gegevens aanteekenen". Hij zal dus ook voor schootsafstanden, die onderling 100 M. verschillen, kunnen berekenen den coëfficient ad I, het verschilzicht ad II en den noemer $s'(s-s')$ van de formule voor de $C\,D_{100}$, en deze gegevens in een staatje vereenigen. Het is volstrekt niet ondenkbaar, dat hierdoor de opening van het vuur en het inschieten aanmerkelijk worden bespoedigd.

NASCHRIFT.

Nog eenvoudiger in de toepassing is misschien deze formule, gemakkelijk uit de figuur af te leiden:

$$C\,D_{100} = \frac{c + a - b}{s'}$$

Hierbij meer te letten op het teeken van a en b, terwijl c negatief wordt, indien de waarnemer links van de hoofdrichtlijn is opgesteld. Voert men echter het oorspronkelijke teeken in van de correctie c, dan wordt de formule:

$$C\,D_{100} = \frac{a - b - c}{s'}.$$

Vallen doel en hoofdrichtpunt samen, m. a. w. is op het doel gericht met behulp van richttoestel of kompas, dan wordt de formule:

$$C\,D_{100} = -\frac{c}{s'}$$

bekend uit Handboek B A. I punt 63

Een verkenningstocht,

DOOR

H. VOORWALT,

Eerste Luitenant der Infanterie.

„Is u klaar, Luit'?"

Nog bezig met het vastgespen van mijn riem, hoor ik de mecanicien, die achter de motor gereed staat de schroef aan te slaan, aan den vliegenier vragen of hij klaar is. Deze herhaalt de vraag aan mij en op mijn bevestigend antwoord klinkt krachtig zijn stem door de morgenstilte „klaar!"

„Kontakt, Luit'!"

„Kontakt!"

De motor pakt. De vliegenier behandelt de manettes voor benzine- en luchttoevoer; beide turen we naar den wijzer van den toerenteller die snel naar het cijfer 1100 loopt, zich eenige seconden om dit getal onrustig heen en weer beweegt, rust vindt en dan ruim 1100 toeren aanwijst.

De vliegenier verbreekt het kontakt, knikt eenige malen langzaam met zijn gehelmd hoofd en de mannetjes, de laatste beletsels voor onze vlucht, verwijderen zich snel. Slechts een oogenblik verstomt het geraas van den motor. Het kontaktknopje gaat weer omlaag. Terwijl de toerenteller zich haast het getal 1100 weer te bereiken komt het toestel langzaam in beweging, rolt hoe langer hoe sneller; de kleine oneffenheden van den bodem dringen nog even de gedachte bij me op dat het landingsterrein nog niets heeft van een parketvloer, dan zijn we los van moeder aarde!.... we vliegen!

Ik buig me voorover, zoek en vind bescherming tegen den krachtig blazenden wind achter den in leeren jas gehulden aviateur, die voor mij oprijst als een zwarte-steile wand. We gaan hoogte nemen om straks, vliegende boven den onderstelden vijand, beveiligd te zijn tegen den kogelregen, die men ongetwijfeld op ons zal afgeven.

De lucht is bewolkt; toch laat het zich aanzien dat binnen een paar uur de heldere blauwe hemel zichtbaar zal worden, als met het vorderen van den dag de zonnekracht zal toenemen om de wolkenlaag uiteen te scheuren en te verspreiden.

De vliegenier beschrijft zijn spiralen steeds wijder; de motor doet het best, we klimmen flink. Naarmate we hooger komen vermindert de wind in kracht. Ik maak het me gemakkelijk, leun achterover tegen

het benzine-reservoir, steek mijn beenen languit langs de zitplaats van den bestuurder, zorgvuldig vermijdende de verbindingsdraden van de stuurinrichting aan te raken.

Alles beneden mij is bekend terrein. Dáár Oud-Reemst, ginds Deelen, Terlet, gehuchten die zich als scherp omlijnde groene oasen uitstrekken te midden van de thans purper gekleurde heide en donker getinte dennenbosschen, even zoovele nooit falende oriënteeringspunten vormende Nog min of meer verhuld door de weifelende morgennevels vertoonen zich als donkere vlekken Arnhem, Velp, en Oosterbeek, waarvan men in Luxor zingt dat het is een pays merveilleux pour les amourettes. Het is nu rustig in den dampkring; wind is er niet meer; rust spreekt uit de gestalte van den bestuurder voor mij; rustig ligt het toestel in de lucht.

Plotseling strekt de aviateur zijn linkerarm in voorwaartsche richting, wendt zich naar mij om, maakt met het hoofd een vragende beweging en wacht. We begrijpen elkaar. Ik richt me eenigszins omhoog, kijk over den rechterschouder van den bestuurder en zie dat de hoogtemeter ruim 800 M. aanwijst. Mijn arm vlak langs hem uitstrekkende in de juiste richting waarin we het vliegterrein moeten verlaten, schreeuw ik vlak bij het oor van den pilote, duidelijk iedere lettergroep accentueerend: „Over Oud-Reemst naar Otterlo!"

Mijn voorman knikt snel eenige malen achtereen wat zeggen wil: „begrepen", gooit het richtingsroer om en vliegt in de aangegeven strekking. Ik haal mijn berichtenboek uit den zak en bind het stevig op mijn rechterknie vast; mijn kaartentasch sla ik open en herlees nog eens dat gedeelte van den onderstelden oorlogstoestand waarin onze opdracht vermeld staat en dat ik gemakshalve met rood heb aangestreept. Ter beveiliging van den blootgestelden vleugel van onze in gevecht zijnde Divisie, moeten we een aangegeven terreinstrook waarnemen, aanwezige colonnes in deze strook tijdig signaleeren, ten einde het gevaar van een eventueele omvatting van den vleugel te kunnen bezweren.

Ons plan is gemaakt. Zullen we succes hebben? Zullen we aan de gestelde verwachtingen beantwoorden? Wie zal den strijd winnen? De strijd tusschen den waarnemer die van groote hoogte doelen moet trachten op te sporen, die zelfs met een goeden kijker nauwelijks waarneembaar zijn; doelen die er voortdurend angstvallig op bedacht zijn zorgvuldig dekking te zoeken in het terrein zoo gauw een vliegtuig er boven verschijnt. De geoefendheid hierin wordt allengs bij sommige onderdeelen zoo groot dat onlangs na ruim 1½ uur vruchteloos afzoeken van een terrein, waarin troepen zich moesten ophouden, gerapporteerd werd door de inzittenden van het vliegtuig dat men had deelgenomen aan een oefening welke vermoedelijk niet gehouden was. En toch waren ze er geweest. Een heel regiment infanterie; van al die mannetjes, van al die voertuigen der korpstreinen die zoo dikwijls de aanwezigheid van troepen verraden, geen enkel waargenomen; niets, absoluut niets was er te zien geweest. Slechte waarneming! Men kan

gemakkelijker een landing op de zon beproeven dan trachten een troep op te sporen in een bedekt terrein, wanneer die troep zich tegen waarneming uit de lucht zorgvuldig heeft opgesteld.

De snelheidsmeter wijst nog steeds aan dat we klimmen. We komen nu ook dichter bij de wolken. Reeds gaan we dwars door enkele ijle nevelcomplexen, die de gewaarwording geven te vertoeven in door den wind snel verspreide wolkjes van afgewerkten stoom eener machine. Nog een paar honderd meter boven ons hangen de massale wolkenbanken met hunne grillige vormen, hoog voor ons opsteigerend, lijkende op geweldige, ineengeperste sneeuwklompen.

We vliegen thans boven onze eigen troepenopstellingen; kunnen tirailleurliniën onderscheiden; zien batterijen in stelling komen, andere reeds in stelling staan met hunne groote kwetsbare doelen gevormd door bespanningen en voorwagens, gedekt opgesteld op geruimen afstand er achter.

Daar wijst plotseling de aviateur gebiedend met zijn linkerhand schuin omlaag. Mijn hoofd zijwaarts buigende kijk ik over den rand van de capot in de aangegeven strekking. Duidelijk zie ik 4 in den vorm van een kruis gelegde oranje kleurige lappen in de heide uitgespreid. Dat is de plaats waarboven straks onze berichtkokers geworpen zullen worden, die thans nog netjes opgestapeld vóór mijn zitplaats op den bodem van het vliegtuig liggen.

Op de kaart teeken ik met mijn aan een touwtje bevestigd potlood deze plaats nauwkeurig aan.

De vele witte tenten en de permanente gebouwen van Harskamp zijn nu duidelijk waarneembaar. Op den geheel open weg Otterlo—Oud-Reemst is geen enkele troepenbeweging te bespeuren.

Dan wendt het vliegtuig zich langzaam naar links, gehoorzaam zich onderwerpend aan den wil van den bestuurder. Ik kijk op, verrast door deze plotselinge afwijking van de voorgenomen route. Doch ik begrijp onmiddellijk. Het is slechts een klein intermezzo, een strijd tusschen de behendigheid van den aviateur en de natuurkrachten.

Hoog stapelen de wolken zich voor ons op, van boven scherp belicht door de zon. Deze, nu nog voor ons verborgen, zal zich straks aan ons vertoonen, stralende aan een staal blauwen hemel die we weten achter de massale wolkenbanken. Dreigend stormen de gevaarten op ons los, als wilden zij ons verpletteren, ons, nietige menschenkinderen die het dorsten bestaan hen te komen aanschouwen in hunne ongerepte reinheid. Vol spanning volg ik den strijd.

Het geoefende oog van den pilote heeft een gat ontdekt. Behendig manoeuvreert hij met zijn toestel; wendt links, maakt cirkels met kleinen straal, daalt, wendt rechts.

Een kort oogenblik zijn we in een wolk, zien de aarde niet meer: voelen het verschil in temperatuur door de afkoeling van ons gelaat en de eigenaardige kriebeling in den neus, wanneer we de longen volzuigen met door geen onreinheden bezwangerde lucht. Doch slechts

een oogenblik. Reeds zien we weer de aarde opduiken eerst als een grauw vlak, dan duidelijker en triomfeerend snellen we weer in het volle licht, de wolkenmassas achter ons latend. De aviateur heeft gewonnen. Hij heeft den op ons aanstormenden vijand in zijn zwakke plaats onderkend en zijn stelling op dat punt doorbroken....

Binnen de terreinstrook welke wij moeten waarnemen ter beveiliging van den vleugel onzer Divisie liggen ook de wegen, resp. voerende naar Wekerom, Harskamp, de Pampelt en Oud-Reemst, samenkomende in Otterlo. Dit knooppunt van wegen zijn we nu vrij dicht genaderd en voortdurend tuur ik omlaag, nu eens links dan weer rechts uit het schuitje buigend om beter te kunnen waarnemen.

Ook de vliegenier helpt ijverig mede en blijkbaar heeft zijn geoefend oog iets ontdekt, want plotseling wendt hij zich naar mij om en wijst in de richting van de Pampelt . . . . . .

. . . . . .

„Ja, waarachtig, daar zijn ze...., opgesteld langs den weg...., infanterie in marschcolonne, rustend aan een zijde van den weg, zooveel mogelijk dekking zoekend, maar zich toch weer verradend door de regelmaat van de secties-gewijze aan rotten staande geweren. En ziet.... daar ginds op den weg naar Harskamp.... eveneens een lange colonne.... en wat beweegt zich met groote snelheid om den staart van deze colonne heen, zich uitbuigend midden op den weg en ineens duidelijk waarneembaar wordend?

Dat zijn wielrijders!.... even tellen.... één.. twee.. drie.... juist 3 sectiën, dus 1 compagnie.... en dáár!...., kijk dáár eens.... (ik wijs den vliegenier op den weg Otterlo—Wekerom), een onafzienbare colonne die zich als een lange wurm geplooid heeft langs den weg en zich onmiddellijk onderscheidt van de vooraf waargenomene. Ook hier weer de regelmaat in opstelling, vuurmond... caisson, vuurmond.... caisson die dadelijk een artillerie-colonne doet onderkennen.

Een oogenblik dreigen al deze troepen, die zich zoo plotseling aan mijn blik vertoonen, verwarring te stichten in mijn brein.

Alle wilskracht en zelfbeheersching is noodig om de warrelende chaos van indrukken te regelen. Onderdrukken de overstelpende emoties, de indrukken verwerken, kalm verwerken, analyseeren tot waardevolle gegevens.

Met een koel hoofd regelmaat brengen in al het waargenomene, stuk na stuk bekijken, juiste plaats, sterkte, wapensoort, tijdstip, zoo nauwkeurig mogelijk aangeven in een kort, duidelijk, volledig bericht. Dan maar 't eerst die colonne, waaraan ik mijn hart heb verpand, die mij de sensatie schonk, verbonden aan het voor de eerste maal waarnemen van een vijand.

De vliegenier krijgt weer eenige porren tegen zijn schouder, ik wijs in de richting van het nader te verkennen doel, maak dan een draaiende beweging met mijn hand.

De bestuurder knikt weer eenige malen gelijk een Chineesche pagode,

gooit onmiddellijk het richtingsroer om en gaat in een wijden boog om de colonne heen.

Hij doet het best, de vliegenier, vliegt niet zoo vlak op het doel, waardoor iemand nekkramp krijgt tengevolge van het buigen uit het schuitje, doch maakt zijn bochten wijd en ruim; trouwens het vliegtuig is een verkenningsorgaan niet geschikt voor peuterige dingen, wèl voor het uitvoeren van verkenningsopdrachten in grooten stijl.

Hij vliegt handig ten noorden van den weg, waardoor ik rechts kan waarnemen; ik ben nu niet gedwongen mijn hoofd links naar buiten te brengen, waar de oogen gaan tranen door den wind, veroorzaakt door de links roteerende motor, wat nauwkeurig waarnemen onmogelijk maakt.

Op mijn kaart geef ik het begin- en eindpunt der colonne met een potloodstreepje aan. Dank zij onze uitstekende stafkaarten is dit het werk van een oogenblik; de kaart klopt precies met het terrein. Over den schouder van den bestuurder kijkend neem ik het tijdstip van waarneming op en noteer dit.

„Hebben!".... schreeuw ik mijn voorman in 't oor, geef hem weer een por en strek mijn been langs hem uit, totdat het toestel in de gewenschte nieuwe strekking vliegt. De colonne op den weg Otterlo—Harskamp wordt op dezelfde wijze verkend, eveneens die op den weg naar Wekerom.

Een oogenblik aarzel ik. Zal ik dadelijk mijn bericht afzenden of wachten, totdat die troep in beweging komt en dan tevens de marschrichting melden? Doch slechts een oogenblik. Eerst melden d a t de vijand er is, dan terugkeeren en nader zijn marschrichting vaststellen. Ons toestel loopt immers 100 K.M. per uur en de werpplaats voor berichtkokers is nog geen 20 K.M. verwijderd. Dus weg van dien troep, die ons natuurlijk met een regen van projectielen bestookt, doch waarvan wij het geknal niet hooren door het lawaai van den motor en de uitwerking niet aan den lijve gevoelen, omdat het slechts looze schoten zijn „Weg!" schreeuw ik den bestuurder toe, mijn arm tegelijkertijd eenige malen voorwaarts zwaaiende. Hij begrijpt me niet. Ik buig me voorover, pak een berichtkoker en houdt dien vlak voor zijn gezicht. Hij grijnst, knikt en wendt den steven. Nog even controleer ik de juiste richting, kijk naar den hoogtemeter, dan duik ik weg achter den rug van den pilote en ga mijn bericht schrijven.

Nummer van het vliegtuig, naam van den bestuurder en van den waarnemer heb ik slechts in te vullen. Het op de berichtenformulieren met vette letter gedrukte afschuwelijke germanisme: M e l d i n g No..., sla ik door en vervang het door: B e r i c h t No. 1.

„Waargenomen (hoogte 2100 M.) om 10.23 voorm. in Otterlo een in marschcolonne rustende troepenmacht bestaande uit Inf., Art. en Wielrijders (Voor de opstelling en colonnenlengte zie schets)"

Op de achterzijde van mijn bericht maak ik een eenvoudige schets, waaruit al het waargenomene met een oogopslag is af te lezen.

„Klaar?" brult de vliegenier en wendt zich vragend om.

„Nee!" schreeuw ik terug en rustig schrijf ik het adres, scheur het bericht los van den geperforeerden rand, vouw het zorgvuldig en berg het in den berichtkoker Na dezen weer voor des aviateurs aangezicht gehouden te hebben, begin ik uit te kijken naar de lappen die de werpplaats voor de berichten aangeven en controleer voortdurend den hoogtemeter. We gaan naar beneden, doch de motor wordt niet stopgezet, we dalen zooals de vakmenschen dat noemen z.g. au ralentie, waarbij met korte tusschenpoozen het kontakt verbroken wordt.

Op 500 M. zal ik mijn berichtkoker loslaten, terwijl ik met den bestuurder afgesproken heb, dat hij met den wind tegen op die hoogte dwars over de lappen zal vliegen. Langzaam loopt de naald van den hoogtemeter terug en wijst ten slotte 500 M.

„Ben je klaar?"

„Ja, vooruit maar!".... Het vliegtuig maakt een korte bocht en vliegt nu juist midden over de lappen. Ik buig me buiten het schuitje, een arm buiten boord, en juist op 't oogenblik dat we midden boven de door lappen aangegeven rechthoek zijn, gooi ik met krachtige worp de berichtkoker schuin naar voren, teneinde het onderste draagvlak niet te treffen. Het lint ontrolt zich onmiddellijk en vertoont zich als een rechte lat boven den koker, die hoe langer hoe kleiner wordt.

Beneden zie ik al enkele mannetjes loopen in de richting waar zij denken dat hij de aarde zal bereiken.

„Hebben!" roep ik en wijs naar beneden. „Hoogte nemen en dan weer naar Otterlo!"

Voordat we weer op 2000 M. zijn, verloopt eenige tijd en ik heb gelegenheid uit te blazen.

Voorzichtig, opdat de wind ze niet zal meenemen, ontdoe ik mij van mijn wollen wanten, verricht eenige opgravingen in mijn zakken en vind ten slotte wat ik zoek: een stukje kwatta.

Zorgvuldig pel ik alle papieren, (zorg dragende het „soldaatje" niet te beschadigen), stop ze in mijn zak, deel broederlijk met den aviateur en begin te knabbelen.

De Groote Europeesche Krijg

van 1914—1917.

(10 December 1916—20 Januari 1917.)

Een veelbewogen oorlogsjaar ging voorbij sinds hier het laatste overzicht van mijn hand verscheen (Febr. 1916). Onwillekeurig zie ik om naar een basis, waarop deze hernieuwde besprekingen kunnen rusten. Die vind ik in een overzicht van dit aan groote gebeurtenissen zoo rijke jaar. De belangrijkste daarvan zal ik aan de eigenlijke beschouwingen van de krijgsverrichtingen tusschen bovenaangegeven data laten voorafgaan.

Begin 1916 is Servië door de Centrale Mogendheden neergeveld. Begin 1917 ligt ook Roemenië onder hun krachtige slagen te zieltogen. Beider vertrouwen in de Geallieerde Mogendheden werd beschaamd. De bondgenooten kwamen niet of veel te laat. Nu zijn die rampen geschied. Waarom ze niet tijdig voorkomen? In het antwoord der Entente aan Wilson (10 Jan. 1917) — tevens een antwoord op Duitschlands voorstel tot heropenen van vredesonderhandelingen (12 Dec. 1916) — wordt den kleinen Staten, die zich aan de zijde dier Coalitie schaarden „herstel, waarborgen en vergoeding" in de toekomst beloofd. Een troost bij zooveel rampspoeden. Doch waarom kon niet meer en dat veel eerder voor hen worden verricht? Daarop heeft Lloyd George in zijn welbekende rede d.d. 18 Dec. 1916 in het Engelsche Lagerhuis een afdoend, doch voor de Entente niet aangenaam, antwoord gegeven: „Er is traagheid van besluiten en handelen geweest. Iemand heeft van Necker gezegd, dat hij was als een klok, die altijd naging. Er is iets daarvan in de groote Entente-klok; België, Servië, Montenegro, Roemenië." Het woordje „te laat" is het odium, dat op de operatiën der geallieerden drukt. En juist in den Oorlog is een „te laat" de fout, die het zwaarst wordt gestraft.

Tusschen de periodes, waarin Servië en Roemenië ten onder gingen, liggen vele andere, zeker even belangrijke gebeurtenissen; verscheidene daarvan bevestigen bovenstaanden uitspraak.

Daar is Gallipoli; dat de Engelschen en Franschen in den neveligen ochtend van 9 Januari steelsgewijze verlieten en Koet el Amara, dat dienzelfden dag door de Turken werd ingesloten, toen het Bagdadleger van Generaal Townshend daarin terugtrok na zijn mislukten aanslag op de stad der Kaliefen (29 Nov. 1916). Den 28sten April d.a.v. werd zij genomen en geraakte héél dit leger gevangen.

Het eene échec nóg ernstiger dan het andere; beide het gevolg van daarna ook in Engeland zelf scherp gehekelde „blunders".

Aan den anderen kant is daar in het Westen Verdun; hier valt een succes te boeken voor de onvergelijkelijk dappere Franschen. Begin 1916 (23—28 Febr.) het tooneel van een groote Duitsche overwinning en daarna tot einde Juli van geleidelijke, met schromelijke verliezen gekochte, terreinvorderingen dier aanvallers, ging tegen het einde des jaars (25 Oct.—1 Nov. en 15 Dec.), dit zoo duur betaalde resultaat weder grootendeels verloren. De Franschen zijn nu opnieuw in het bezit van hun buitenste forten, Douaumont en Vaux en van het voorgelegen terrein, terwijl de Duitschers ten W. van de Maas niet verder dan Avocourt, hoogte 304, den Mort Homme en Cumieres konden vooruitkomen.

Wij herinneren ons aan het eind van het voorjaar 1916 de verrassende Oostenrijksche aanvallen in Tirol (15—28 Mei) tusschen Val Sugana (Brenta) en Val Lagarina (Etsch), waarbij de Italianen al het terrein, dat zij in dit grensgebied na langdurigen en moeizamen strijd hadden veroverd, verspeelden en nog een belangrijk deel van hun eigen terrein tot en met de spervestingen Arsiero en Asiago bovendien.

Toen kwamen, na krachtig aandringen van Italië, de Russen indirect te hulp. Hun offensief in Wolhynië en Galicië noopte Oostenrijk tot groote troepenverplaatsingen uit Tyrol, ten behoeve van hun met een doorbreking bedreigde fronten. Italië herstelde zich daarop onmiddellijk en heroverde een groot gedeelte van het verloren terrein, waaronder de zooevengenoemde vestingen. Daarmede werd een zeer kritiek moment overwonnen, want na den val dier steden was voor het Oostenrijksche leger de toegang tot de laagvlakte van Venetië ontsloten en stond het Italiaansche Isonzoleger welhaast voor de noodzakelijkheid terug te trekken, wilde het niet worden afgesneden.

Met deze gebeurtenissen waren de maanden Mei en Juni gemoeid. De Russen dreven in Wolhynië het Duitsch-Oostenrijksche front over de Stochod en de Styr op Vladimir Wolinski en over Brody terug. In Galicië vorderden zij over Sereth, Strypa en Dnjester tot aan de Narajofka nabij Halicz. Ten Z. van Dnjester en Proeth drongen zij in de Boekowina en veroverden voorts Kolomea, Delatijn en Stanislau alle belangrijke spoorwegknoopen. Ten slotte werden de Oostenrijkers op dit gedeelte van het front weder tusschen den Jablonica-pas en den pas van Kirlibaba op de Woud-Karpathen teruggedrongen.

In het uitgestrekte Oostelijk front tusschen Riga en de Pripetmoerassen kwam heel het jaar geen noemenswaardige wijziging.

Toen was het Augustus geworden en deden de Italianen weer van zich spreken, doordat zij er eindelijk, 8 Aug., in slaagden Görz en het plateau van Doberdo te vermeesteren en daarmede hun offensief een belangrijke schrede in de richting van hun einddoel, Triëst, voort te dragen.

Afgezien van eenige vorderingen op het doorkloofde Karstplateau, kwam hier in 1916 echter geen verandering meer.

Ten slotte zij nog melding gemaakt van de aanvallen der Duitschers en Bulgaren op de vleugels van het leger van Saloniki in Noordelijk Macedonië. Het daarmede beoogde doel: de verovering van een aantal strategische punten, zoowel in Oostelijk als Westelijk Macedonië werd bereikt en daardoor S a r r a i l s voorgenomen offensief geruimen tijd verlamd. Ook waren ziekten en de naar zijn meening nog steeds te geringe sterkte voor zoo uitgestrekt een gebied, mede oorzaken zijner werkeloosheid, en dat zelfs gedurende de periode, het midden van den zomer, waarin de Geallieerden verwachtten, dat ook hij aandeel in de „Gezamenlijke actie" zou nemen (30 Mei—half Aug.). Eerst veel later (in de eerste helft van October) heeft dit leger het toen verloren terrein gedeeltelijk heroverd, o.a. de Engelschen aan het Stroemafront, de Serviërs en Franschen in de Czerna-bocht. Deze opleving zonk na de verovering van Monastir (19 Nov.) weder geheel ineen.

Vorenstaand overzicht kan uit den aard der zaak, vluchtig als het is, geenszins op volledigheid bogen. Het zij voldoende als basis om in het nieuwe jaar op voort te bouwen. Ook de daarin te verwachten operatiën zullen van den strategischen grondslag, zooals hij in 1916 werd gelegd, moeten uitgaan. De twee hoekpijlers daarvan vormen twee gebeurtenissen, welke héél de oorlogvoering in 1916 hebben beheerscht: n.l. de „gezamenlijke actie" en „de slag tusschen Ancre en Somme".

Beide kwamen in 1916 tot stilstand, alleen met den onmiddellijk daarbij aansluitenden veldtocht in Roemenië zijn wij het jaar 1917 ingegaan. Zullen „Gezamenlijke actie" en „Somme-slag" in dit jaar weer herleven? Hoogst waarschijnlijk, want men is er midden in blijven steken. Niettemin kan het thans reeds aangekondigde offensief ook op andere vakken van het Westen losbarsten.

Over de gezamenlijke actie, haar doel, verloop en resultaten, zou hier heel wat te zeggen zijn. Het zou echter een apart hoofdstuk worden en het eigenlijk overzicht geheel op den achtergrond dringen. Toch kan er niet geheel over worden gezwegen; dáárvoor is zij van te ingrijpende beteekenis. Want in 1915, toen na lang schipperen en confereeren het gezamenlijk overleg tot stand kwam, werd daaruit in 1916 de gemeenschappelijke en bovendien g e l ij k t ij d i g e actie geboren. Deze ontleende juist aan die laatste eigenschap hare kracht. Deze is de hoofdvoorwaarde voor haar welslagen, doch tevens oorzaak van haar kortstondig bestaan. En zulks omdat juist de eisch der „gelijktijdigheid" zoo moeilijk te vervullen is, onmogelijk lang kan worden volgehouden. Daar is ten eerste het klimaat. Wanneer is dit nu in het Westen, Oosten en Zuiden van Europa zóó, dat het overal tegelijk de oorlogvoering begunstigt. Alleen midden in den zomer is dit het geval en dan nóg. Ik kom daarop terug.

Het plan dan der gemeenschappelijke en simultane actie is in 1916 tot uitvoering gekomen. Dat was al veel en toen die grootsche ge-

dachte werkelijkheid werd, heeft de Entente gejubeld. Niet geheel ten onrechte, want op zich zelf was dit al een heel succes, doch men heeft tóch nog te vroeg gejuicht. In 1916 braken de aanvallen op de Centrale mogendheden vrijwel gelijktijdig los in het Westen, het Zuiden, het Oosten; zij zijn daar eenigen tijd, zeg een maand (half Juni—half Juli), gelijktijdig volgehouden, hoewel ook toen niet geheel zonder onderbreking.

De resultaten schenen veelbelovend; de Centralen geraakten oogenschijnlijk zóó geducht in den knel, dat Roemenië nog juist bijtijds in het strijdperk dacht te springen, om zich van Zevenburgen meester te maken, vóórdat de beer was neergeschoten en zijn huid werd verdeeld. De oorlogsverklaring van Roemenië werd toen een daad genoemd, waarop de Entente als de bekroning van haar actie had gewacht en die den Centralen den „coup de grace" zou geven.

Vreemd — toen dan de beslissing, naar men meende, zou vallen, was plotseling het vuur der gezamenlijke actie uitgegloeid.

Het Roemeensche leger stond eensklaps alleen en werd ondanks Ruslands hulp verpletterd. Wat dáárvan te denken? Eenvoudig dit: de berekeningen van de leiders der Entente hebben weer niet geklopt; ook hierbij zijn blijkbaar „blunders" gemaakt. Doch welk een reuzentaak om aan zooveel bondgenooten, alle met uiteenloopende belangen, met andere legers, afwijkende economische veerkracht en bronnen, andere politiek en volksstroomingen vaste leiding te geven. Slechts een dirigent van buitengemeen talent, van groot zedelijk en tevens groot materieel overwicht kan zoo'n ensemble beheerschen. Er worden in dit concert nog steeds te veel leelijke dissonnanten gehoord; vooral met Italië is dit dikwijls het geval, juist omdat het zijn eigen belangen boven alle andere behartigt. Zou dáárom de conferentie die nu, 7 en 8 Januari wordt gehouden, juist in Rome bijeen komen? Hoe dan ook, wat in 1916 is verbroddeld, moet in 1917 worden verbeterd. Nóg meer eenheid, nóg meer samenwerking moet er zijn en dat van allen zonder uitzondering; de oorzaak der „blunders" is opgespoord; zij moet, dit althans was ongetwijfeld het streven ter conferentie, ook met wortel en tak worden uitgeroeid. Vooral Italië moet zich geven; inzonderheid op den Balkan, waar dit zoo bij uitstek noodig is. Bereikt men dit met het overleg te Rome, dan zal de „Gezamenlijke actie" in 1917 als een Phoenix uit haar assche herrijzen, dán wellicht de Centralen overweldigen. Dat dit het doel der bijeenkomst is geweest, staat nu wel vast. Of de vruchten van dit overleg zullen rijpen en geoogst zullen worden, is een tweede vraag. Naast eenheid van front moet er eenheid van actie zijn.

De gezamenlijke actie in 1916 was een soort eenheids-idée, de operatiën op verschillende, ver uiteen gelegen oorlogstooneelen zouden als die op één front worden gevoerd.

De Sommeslag was de basis, waaruit de poging om dit denkbeeld te verwezenlijken, steeds weer nieuwe kracht putte en naar andere fronten werd overgebracht.

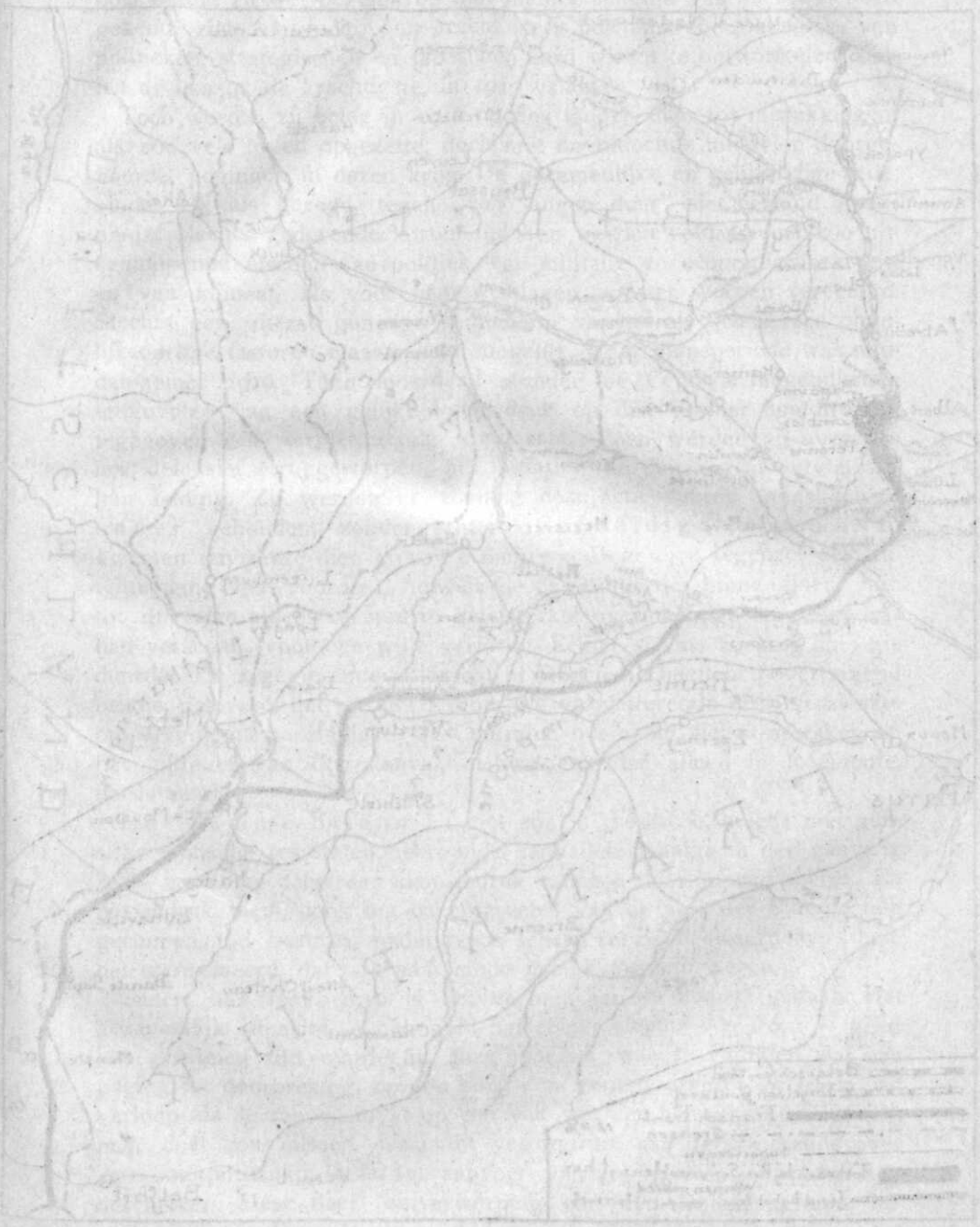

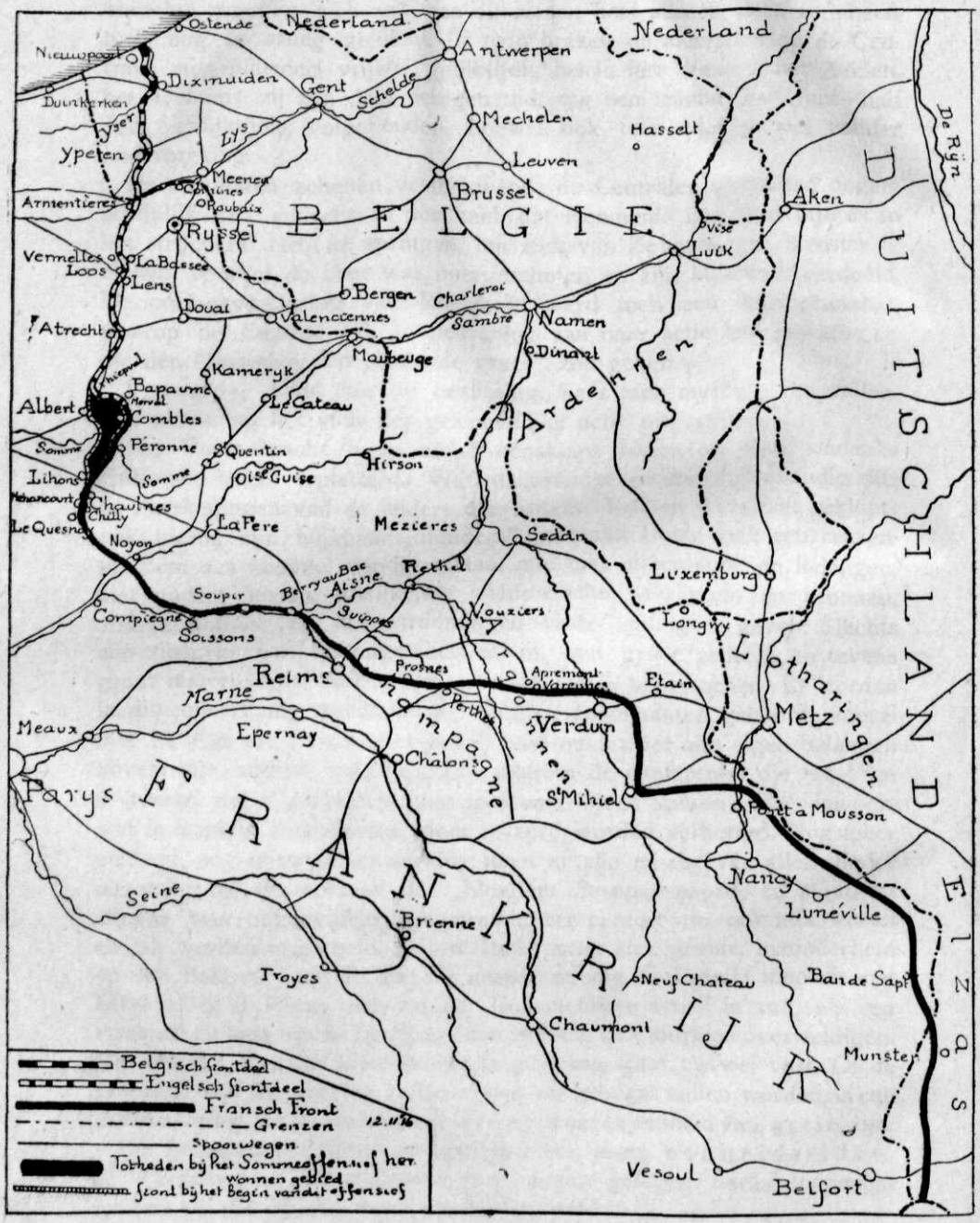
Ostende
Nederland
Nieuwpoort
Antwerpen
Nederland
Dixmuiden
Gent
Schelde
Duinkerken
Mechelen
Hasselt
Yser
Lys
Ypeten
Leuven
Meenen
Comines
Roubaix
Brussel
Armentières
Aken
De Rijn
Ryssel
BELGIE
Vise
Luik
Vermelles
Loos
La Bassée
Lens
Bergen
Charleroi
Douai
Valenciennes
Sambre
Namen
Atrecht
Maubeuge
Dinant
Kameryk
Ardennen
Bapaume
Albert
Le Cateau
Combles
Somme
Péronne
St Quentin
Hirson
Lihons
Somme
Oise
Guise
Chaulnes
Chilly
Le Quesnoy
La Fere
Mézieres
Sedan
Noyon
Rethel
Luxemburg
Berry au Bac
Aisne
Soupir
Vouziers
Compiegne
Soissons
Guippes
Longwy
Lotharingen
Reims
Prosnes
Apremont
Varennes
Etain
Marne
Perthes
Verdun
Metz
Meaux
Epernay
Champagne
Châlons
Argonnen
Parys
FRANKRIJK
St Mihiel
Pont à Mousson
Nancy
Seine
Lunéville
Brienne
Troyes
Neuf Chateau
Bande Sapt
Chaumont
Munster
Elzas
Vesoul
Belfort
Belgisch frontdeel
Engelsch frontdeel
Fransch Front
Grenzen
Spoorwegen
Totheden bij het Sommeoffensief her wonnen gebied
front bij het Begin van dit offensief
12.11.16

Beide hebben hun zeer bijzonderen stempel op het jaar 1916 gedrukt; óók omdat zij wel degelijk op hun manier een tijd van succes hebben gekend, zich aan vele, hun kracht sterk belemmerende, kluisters van politieken, strategischen en tactischen aard wisten te ontworstelen. Zullen de laatste, de krachtigste, in 1917 vallen?

Toch werden zij beide in 1916 op den langen duur tot mislukkingen, als zoo vele breed opgezette, doch met onvoldoende middelen doorgevoerde, pogingen in dezen krijg. De gezamenlijke en gelijktijdige actie, omdat zij, als gezegd, tegen „een langen duur" niet bestand bleek; omdat slechts gedurende korten tijd kon worden voldaan aan zóó uiteenloopende eischen van politiek, van militaire en economische kracht en van klimaat, als voor haar welslagen moesten worden vereenigd. Slechts een uiterst gunstige samenloop van tal op zich zelven ongelijksoortige factoren maakte haar mogelijk. Haar glansperiode was midden-zomer 1916. Tóen inderdaad stonden de Centrale mogendheden tengevolge van een gelijktijdigen druk op drie hunner hoofdfronten tegenover een verpletterende overmacht. Tóen werden zij overal in het defensief teruggeworpen, het initiatief van den aanval ontviel aan hun leiding. Zij werden er zoolang deze actie duurde onmiskenbaar onder gehouden, zonder echter overweldigd te worden; zij kwamen ten slotte dien crisis te boven. Door dien tegenzet der Entente ging het voordeel, hetwelk de „strategie der binnenlijnen" hun tot dusverre steeds op hun in getalsterkte overmachtige tegenstanders had verschaft, voor een wijle verloren. Echter slechts zoolang die actie duurde. De zegevierende veldtocht in Roemenië heeft het overtuigend bewijs geleverd, dat, zoodra slechts die verpletterende druk verzwakte om vervolgens te eindigen, de Centralen het hoofd weder opstaken en het initiatief van den aanval, al was het dan alleen in Roemenië, hernamen.

Het Somme-offensief met zijn methodische, steeds met gunstige tactische resultaten bekroonde aanvallen, maakte in den aanvang zelfs maanden achtereen den indruk van een doorloopend succes. En die indruk bleef, dank het bazuingeschal van de pers der Entente nog geruimen tijd bestaan, nadat reeds scherp toeziende waarnemers hadden gerealiseerd, dat ook háár einde mislukking zou wezen.

Sedert half Nov. 1916 is het vechten aan de Somme gedaan. Het gezamenlijk offensief — hier gold het echter slechts één front — heeft het geruimen tijd overleefd. Niet moeilijk was te voorzien, dat een poging tot doorbreking, op zoo smal een front doorgezet en traag van verloop als de sappe-aanval op een vak van een belegerd vestingfront, haar doel zou missen, waar dit vestingfront aan de achterzijde over een onuitputtelijke basis tot aanvoer van krachten en voorraden kon beschikken. Haar doel: omverwerping van den Duitschen muur bereikte zij niet Haar resultaten bleven in 1916 beperkt tot terreinwinst en het slopen van 's vijands kracht en verhief zich dus niet boven het tactisch niveau. Dat ook het streven faalde om, gepaard met de

aanvallen bij Verdun, de Duitsche strijdkrachten zoodanig te binden, dat zij elders geen actie van belang zouden kunnen ontwikkelen, heeft de veldtocht in Wallachije aangetoond. Niet eens dit beperkte en indirecte strategische succes werd aan de enorme krachtsinspanning, die de Engelschen en Franschen maandenlang op hunne fronten in Frankrijk ontwikkelden, gegund. Het is zeer de vraag of zij in het voorjaar van 1917 in den vorm, welke daaraan in 1916 werd gegeven, zal worden herhaald. Gezien de teleurstellende resultaten tusschen Juni en Nov. van het vorige jaar, zal de uitwerking naar alle waarschijnlijkheid dezelfde wezen.

Met de operatiën in Roemenië zijn wij het Nieuwe jaar ingetreden; op de andere fronten heerschte op den 1 Januari 1917 nagenoeg ongestoorde winterrust. Na den succesvollen aanval der Franschen ten N. van Verdun is zelfs op het zoo bedrijvige Westelijke oorlogstooneel geen actie van beteekenis meer gevoerd. Bedoelde operatiën, die einde Augustus een aanvang namen — 27 Aug. oorlogsverklaring van Roemenië aan Oostenrijk-Hongarije — waren verreweg de belangrijkste in de tweede helft van 1916.

Toen Roemenië, het masker afwerpend, plotseling de partij der Entente koos, meende deze zich zeker van de eindoverwinning.

Roemenië ligt als oorlogstooneel op den Zuidelijken vleugel van het Russische front; bij Dorna Watra gaan de Woud-Karpathen over in die van Moldavië; een inval in Noordelijk Zevenbergen kon tot omvatting van het Oostenrijksche Karpathenfront leiden en zou het kunnen oprollen. Een intact leger van 600.000 man stond gereed om het Russische offensief, dat von Hindenburg na zijne benoeming tot opperbevelhebber van het Oostfront had gesmoord, nieuw leven te geven.

De laatste, de beslissende troef in het Oosten werd uitgespeeld, dra zou het spel gewonnen zijn. Duitschland antwoordde onmiddellijk met zijn hoogste tegenzet, door aan von Hindenburg de strategische leiding van al zijn legers toe te vertrouwen. (29 Augustus.) Dat het zijn bekwaamsten en meest populairen veldheer daarvoor aanwees, is het beste bewijs welk een gewicht ook van Duitschen kant aan het besluit van Roemenië werd gehecht.

Dat was nu eerst met recht de verwezenlijking van het eenheids-idée der leiding van de operatiën op alle fronten als in één veldtocht gevoerd.

In de persoon van een veldheer van door alle bondgenooten erkend genie; van een veldheer der Mogendheid, die zijn bondgenooten geheel domineert, doordat zij hun, waar zij wankelden of niet konden slagen, op de been hield of vooruit hielp, kwam de vereende wil van een bond van strijders tot volle uitdrukking. Hier was ook, door de mogelijkheid tot het voeren van een strategie der binnenlijnen, de eenhoofdige leiding van den oorlog verzekerd. Dit ideaal zullen de Geallieerden nooit kunnen bereiken. Het is niet hun schuld. Immers Engeland, Frankrijk en Rusland beschouwen zich als aan elkaar geheel gelijkwaardige groot-

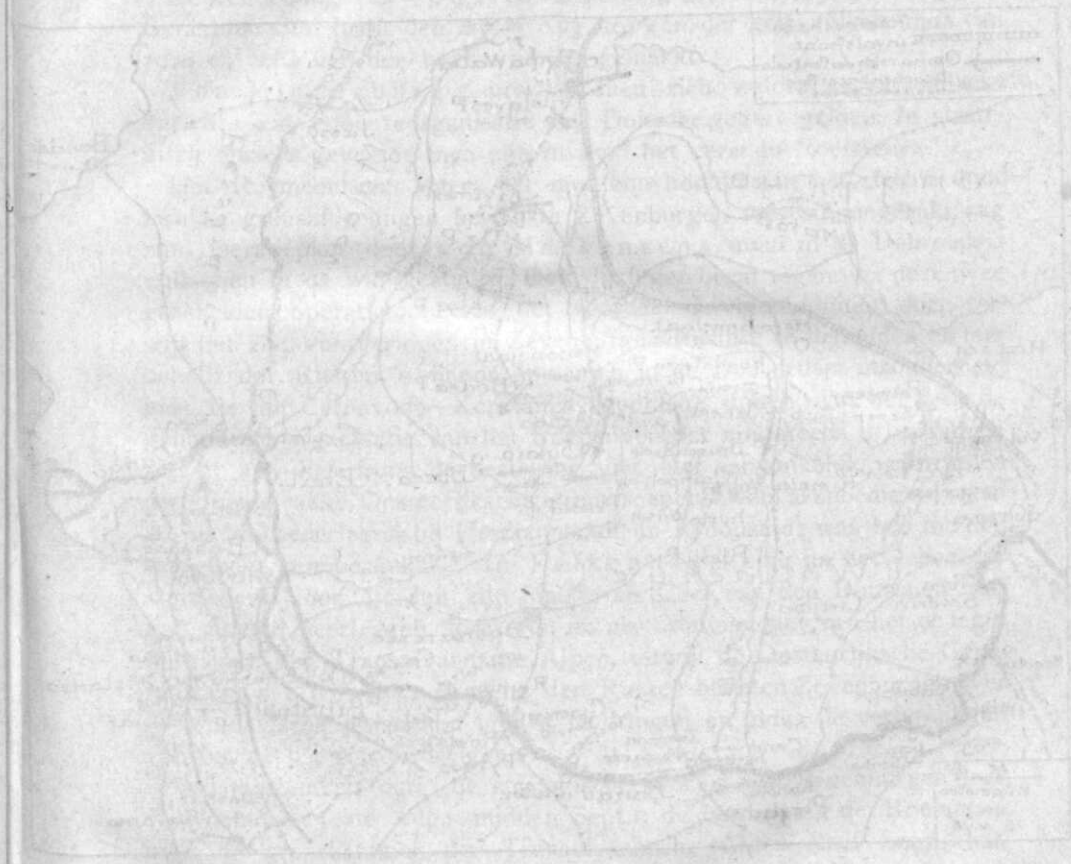

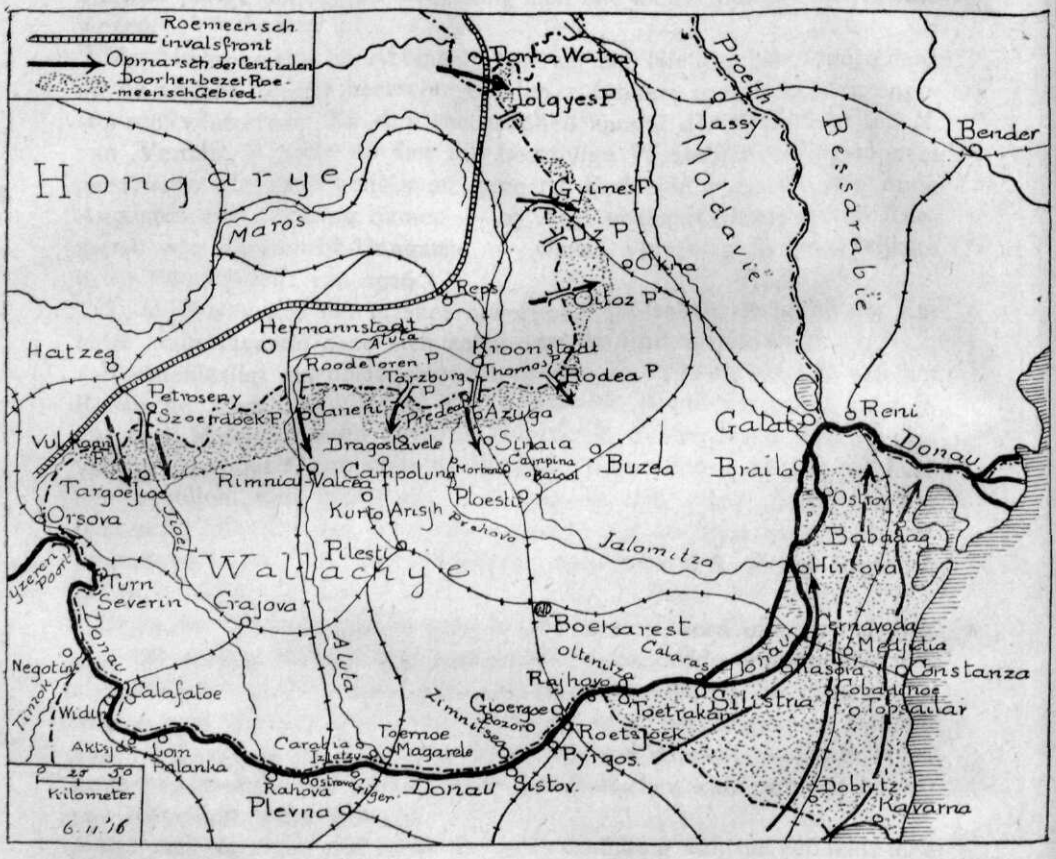
Roemeensch invalsfront
Opmarsch der Centralen
Doorhen bezet Roemeensch Gebied.
Hongarye
Wallachye
Moldavie
Bessarabie
Maros
Aluta
Jiloel
Donau
Proeth
Jalomitza
Calaras
Ostrov
Kilometer
6.11.'16
Dorna Watra
Tolgyes P
Jassy
Bender
Gyimes P
Uz P
Okna
Oitoz P
Reps
Hermannstadt
Hatzeg
Kroonstadt
Roode Toren P
Tarzburg P
Thomos P
Rodea P
Petroseny
Szoerdoek P
Caneni
Predeal
Azuga
Galati
Reni
Vulkan P
Dragostavele
Sinaia
Campina
Baicoi
Buzea
Braila
Targoejioe
Rimnicu Valcea
Campolung
Morhenci
Ploesti
Orsova
Kurto Arisjh
Prahova
Babadag
Pilesti
Hirsova
Yzeren Poort
Turn Severin
Crajova
Boekarest
Cernavoda
Medjidia
Negotin
Oltenitza
Rasova
Constanza
Calafatoe
Rajhovo
Silistria
Cobadinoe
Topsailar
Widin
Gioergoe
Toetrakan
Zimnitsea
Bozoro
Roetsjoek
Aktsjar
Lom Palanka
Carabia
Izlatsu
Toernoe
Magarele
Pyrgos
Rahova
Ostrovo
Giger
Sistov
Dobritz
Kavarna
Plevna

heden; ieder hunner heeft zijn eigen opperbevelhebber; conferenties, zooals thans te Rome, moeten de algemeene gedragslijn bepalen; bovendien zijn deze mogendheden niet centraal, integendeel zij liggen aan den omtrek der Middenrijken; de verbinding tusschen Rusland en zijn Westelijke bondgenooten is zeer gebrekkig. Hoe dan de eenheids-idée en wat daarmede samenhangt: de snelheid en samenhang der oorlogshandelingen, te verwezenlijken?

De benoeming van von Hindenburg tot Chef van den Duitschen Generalen Staf heeft den 29sten Aug. tot een der gewichtigste data van 1916 en zelfs van den heelen oorlog gemaakt.

Von Hindenburg's invloed deed zich weldra in verschillend opzicht, o.a. door reorganisatie der Duitsche legers gelden. In strategisch opzicht gevoelde men zijn invloed het eerst in Roemenië.

Het Roemeensche leger, dat met zijn hoofdmacht het slechts door zwakke grensafdeelingen bewaakte Zevenburgen was binnengerukt, zag zijn operatieplan, door von Mackensens inval in de Dobroedsja volkomen in de war gestuurd. Ook dit leger bezat tegenover deze twee gescheiden operatietooneelen het voordeel der binnenlijnen, doch terwijl het zijn veroveringen in Zevenburgen trachtte te behouden en met behulp der Russen 's vijands opmarsch in de Dobroedsja inzonderheid naar de lijn Cernavodo—Konstanza poogde te stuiten, was het door de gebrekkige organisatie van het troepenvervoer nog steeds in opmarsch, terwijl aan het front de beslissing viel. Het aanvankelijk veldwinnen tegen de zwakke Oostenrijksche grenstroepen kwam al spoedig tot staan en na de nederlagen bij Hermannstadt en Kroonstadt was het tot den terugtocht genoodzaakt. Von Falkenhayn, die na het échec der Duitschers voor Verdun zijn functie als Chef van den Duitschen Staf had moeten neerleggen, forceerde nu als Commandant van het 9e leger de passen der Transylvaansche Alpen, terwijl de Oostenrijksche Generaals von Koevess en Arz den Russen beletten Zevenburgen over de Moldavische Karpathen binnen te dringen en aldus de verbindingen van het 9e leger te bedreigen.

Wil men enkele data: de strategische overval van Zevenburgen door de Roemenen (eind Aug.—midden Sept.); de verdrijving der Roemenen over de grenskammen der Transylvaansche Alpen (half Sept.—half Oct.). Daarna stilstand. In dien tijd vermeesterde von Mackensen de linie Cernavoda—Konstanza in de Dobroedsja, dreef hij de Russen en Roemenen naar het Noordelijk uiteinde van dit gebied en bezette hij een sper-linie, waarin hij een eventueele hernieuwing van hun offensief kon stuiten. Daarna begon de samenwerking tusschen von Falkenhayn en von Mackensen.

Den 16den Nov. forceert von Falkenhayn den Szurduk-pas; den 17den verslaat hij de Roemeniërs bij Tirgu-Jiul. Reeds den 19den bereikt hij den spoorweg Orsova—Crajova en den 21sten wordt Crajova, de hoofdstad van Westelijk Wallachije bezet. Den 24sten overschrijdt von Mackensen den Donau bij Sistova en Zimnista in Oostelijk Wal-

lachije. Daarmede heeft de schitterende veldtocht in Wallachije een aanvang genomen, welke met de groote overwinning aan de Argus en de Nejlov op de Russisch-Roemeensche legers, die voor de poorten van Boekarest een laatsten krachtigen weerstand boden, werd bekroond. Den 6den Dec. werden Boekarest, de hoofdstad en het gefortifiëerde reduit van Roemenië en Ploesci, een belangrijk spoorwegknooppunt ten N. dier vesting, tevens centrum van een rijk petroleumgebied, bezet. Onmetelijke graan- en petroleumvoorraden waren den overwinnaars in handen gevallen, ongeveer 50% van het Roemeensche leger was verloren, de bevestigde hoofdstad veroverd. Onmiddellijk werd de vervolging ingeleid.

Daarmede was een hoogst belangwekkend stadium van de operatiën der Centralen tegen hun jongsten vijand geëindigd, een voorbeeld van geniale legerleiding voor alle tijden. In enkele lijnen spreekt het op bijgaande schets.

Nemen wij thans het tijdstip, waarop de groote vervolging van het beslissend geslagen Russisch-Roemeensche leger een aanvang nam als aanvangspunt van ons eerste overzicht der krijgsverrichtingen sedert Febr. 1916.

Het wil mij voorkomen, dat het voorgaande een goede basis vormt, waarop kan worden voortgebouwd, al moge dit jaaroverzicht slechts in algemeene trekken het beeld van het achter ons liggende tijdvak teekenen. De medewerkers, welke gedurende die periode mijn taak overnamen, hebben de daarin voorgevallen gebeurtenissen in bijzonderheden geschetst. Daarnaar zij dus voor de details verwezen.

In het nu volgende overzicht zullen wij de vervolging behandelen der Russisch-Roemeensche legers, welke den 7den Dec. 1916 aanving in de lijn Sinaia—Ploesci—Boekarest—Giurgea, derhalve tusschen de Transylvaansche Alpen en de Donau over een front van circa 150 K.M. Op dit oogenblik (9 Januari 1917), dus een maand later, staan de Centralen voor de Sereth en zijn op 3, 5 en 8 Januari successievelijk Matsjin (in de Dobroedsja), het daar tegenover aan de Donau gelegen Braïla en de vesting Focsani aan de Milcova, gevallen. Dit om de gedachten te bepalen. In een maand tijds hebben derhalve de Centralen in twee groote groepen: het 9e leger (von Falkenhayn) en het Donau-leger (von Mackensen) in een machtige omzwenking den afstand tusschen de hiervoor genoemde lijn en de Sereth — en Donaulinie — deze laatste voor zoover de Dobroedsja betreft, doorloopen.

Een operatie, weder in een ander opzicht bewonderenswaardig. De veldtocht in West- en Midden-Wallachije is een voorbeeld eener dubbele strategische omvatting; die in Oostelijk-Wallachije dat eener energieke strategische vervolging.

Een officieel bericht uit Sofia d.d. 7 Dec. 1916 meldde: „In Wallachije hebben de verbonden troepen Boekarest en Ploesci genomen.

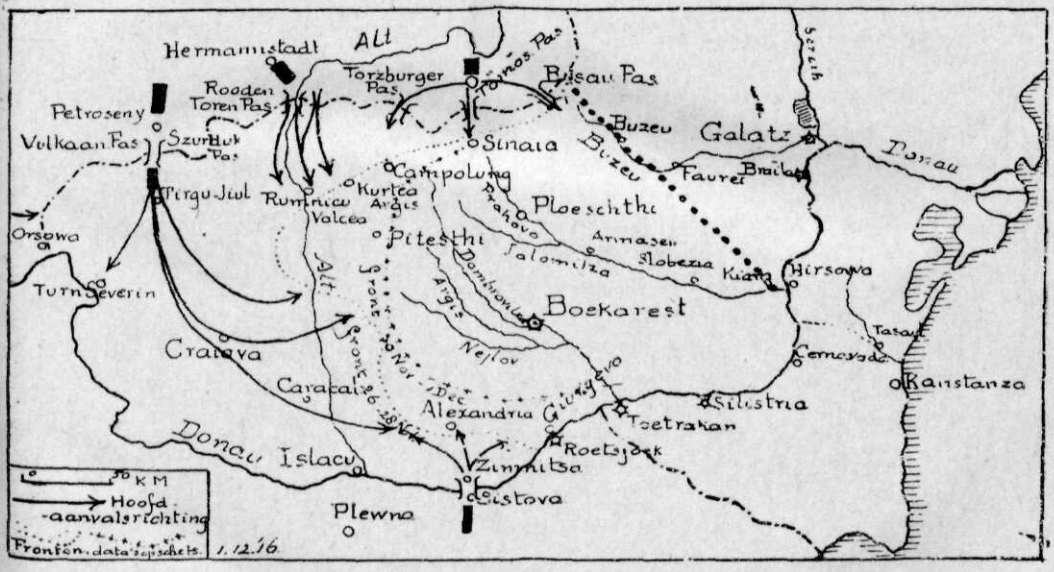
Hermannstadt
Alt
Torzburger Pas
Tomos Pas
Busau Pas
Rooden Toren Pas
Petroseny
Vulkaan Pas
Szurduk Pas
Sinaia
Buzeu
Galatz
Donau
Campolung
Kurtea Argis
Rumnicu Valcea
Tirgu Jiul
Orsowa
Turn Severin
Pitesthi
Ploeschthi
Prahovo
Armasen
Slobezia
Kiara
Hirsowa
Boekarest
Nejlov
Craiova
Caracal
Alexandria
Giurgevo
Silistria
Toetrakan
Roetsjoek
Zimnitsa
Sistova
Plewna
Islacu
Kanstanza
Cernavoda
Tasau
Serath
Brailow
Faurei
Dombrowitza
Argis
Grons Nov Dec
Grons 26 28 Nov
Alt
KM
Hoofd-aanvalsrichting
Fronten. data's opschets.
1.12.16

Bocko wina
Suczawa
Kirli Baba
Kimpolung
Fallicani
Roscani
Tudura
Baja
Bogdanesco
Dorna Watra
Molda
Neamtu
Broscent
Borca
Pipirugu
Largului
Hangu
Mesterhaza
Borsek
Tolgyes
Pangarati
Piatra
Maros
Varhegy
Bekas P.
Gyergo Ditro
Gyalu
Renfete
Parajd
Tatrucu
Metecanu
Palanka
Sultza
Columba
Moinesci
Csik Szereda
Gr. Kokel
Szekely Udvarhely
Bankfalva
Sosmezo
Oitoz Pas
Barot
Nagy Ajta
Kesdi Vazarhely
Vlakta van
Maroms Szek
Kovasna
Bodzafalu
Kroonstad
Bodza P.
Buzau P.
Predeal
Torzburg
Patarlagele
Sinaia
Valeni
Buzeu
Bojani
Dara
Gagena
Plesesci
Mizel
Albesci
Corlatesci
Ulmu
Calmatuiul
Pogoanele
Tataru
Pranova
Jalomitza
Walachye
Dudesco
Faurei
Batogul
Virsiu
Filipesti
Sutesci
Silistrutie
Braila
Matsjun
Carcalu
Ilgite
Tulcea
Parches
Sulina
Sfantu Gheorghe
Malcoci
Mahmudia
Hagiar
Saturnou
Akboena
Ostrovo
Alaklar
Babadag
Ramza
Hirsova
Baltea Dobrudja
Galatz
Ismail
Reni
Kilia
Vilkow
Chilia
Tasjbuna
Kitai
Slobodseja
Tusceci Mare
Jyilo
Vadeni
Karla
Isaccea
Suina
Kagul
Bolgrad
Tazlek
Kogaso
Kasalaklya
Musaid
Bajuro
Kubei
Tabar Buna
Lipoveni
Fruntesti
Murgani
Baicesti
Balintesa
Adam
Negrilesti
Drugusel
Tecuciu
Manileni
Pulteni
Barcea
Ivesti
Kamieni
Vargoloso
Nazarii
Slatinul
Galuianca
Maicanesti
Fundeni
Ramaceni
Plagaresti
Odobesci
Focsani
Mereju
Milcov
Sarat
Siret
Berlad
Tutova
Vidra
Vizantiate
Soveja
Susita
Oitoz
Poetno
Poenari
Poeiu
Zabola
Kosa
Naruja
Zabala
Oitoz Pas
Slanic
Onesti
Trotus
Dofteana
Darmanesti
Targu Ocna
Bankfalva
Uzu
Corni
Pucheni
Pancesci
Gaiceana
Rachitosa
Bogdanesti
Tutova
Berlad
Tazlau Mare
Tazlau
Metecanu
Calbeni
Motu
Plopana
Secuieni
Tamasi
Averesci
Bacesci
Podoleni
Podolenii
Romani
Resoni
Sjeia
Miclauseni
Bana
Targu Frumos
Ruginesa
Lunca
Pa
Bajulu
Cropita
Sculeni
Jassy
Socola
Rosa
Negresci
Valturesci
Bodesci
Buhaesci
Pungesa
Vasluiu
Oltenesti
Grasna
Elan
Siret
Prut
Prosech
Husi
Podolecki
Kampineni
Slobozia
Kolsinck
Kotsjali
Desglinze
Czimislya
Insur
Kosuzna
Nisporeni
Kisjeny
Mireny
Odessa
Bendery
Cintszesny
Pugoy
Kainary
Salm
Salkusey
Nowo Kauszany
Selewei
Petrowka
Tschaga
Monsyr
Hofnungsthal
Leipzig
Abaklydsjaba
Kulm
Tarutinska
Friedenthal
Paris
Briena
Kirsowa
Jagorlik
Dobossary
Grigoriopol
Dnjestr
Kulaneag
Wolitsjenzi
Tusora
Kularas
Peresjetzina
Kosnitza
Kula
Skulsar
Kornestji
Floreschtki
Jagorlik
Tso Kaltanka
Rudeni
Rudi
Hol
Streak
Czulbo
Mali
Prut
Pruth
Siret
Jijia
Harlau
Meleiu
Beret
Siret
Suczawa
Silnu
Palestji
Ungheni
Ungheni
Bessarabia
Moldavia
Transylvania
Hungary
Russia
Roumania
Bulgaria
Turkey
Kilometers
spoorweg
grens van Moldavie
Ootelyke hellingen der Moldavische Karpathen naar de dalen van Bistritsa en Sereth
5.1.17.

Zij vervolgen de naar het Oosten terugtrekkende Russische en Roemeensche legers. Tusschen het gebergte en de Donau is de vervolging aan den gang."

Aan Roemenië was hiermede feitelijk het vonnis voltrokken. Naar aanleiding daarvan slaakte een Engelsch blad de „Excelsior" de verzuchting:

„Het prijsgeven van Roemenië (Moldavië dan uitgezonderd. Schr.) met zijn rijke schatten; het verlies van zijn verdedigende stellingen, waardoor het Duitsch-Oostenrijksche front meer dan 700 K.M. wordt ingekort; het maken van den Koning van Roemenië tot een vorst zonder land en de verlaging van het Roemeensche leger tot slechts een hulpkorps van de geallieerden (i. c. van Rusland. Schr.), dat alles is het lot van Roemenië, hetwelk wordt prijsgegeven aan een meedoogenlooze verbloeding evenals de laatste Serviërs."

Daarmede is de rampspoed van Roemenië van Ententezijde volkomen juist geteekend en zijn in het kort de voordeelen opgesomd door de Centralen op een vijand behaald, die, instede, zooals de Entente verwachtte, hun in het Oosten den genadeslag toe te brengen, hun integendeel de gelegenheid bood om het prestige, dat onder den geweldigen druk van „de gezamenlijke actie" merkbaar had geleden, op schitterende wijze te herstellen.

Op den 9den Dec. teekende een telegram uit Berlijn het front van Mackensen, d. w. z. het vereenigde 9e en Donauleger, aldus:

„De linker vleugel van het 9e leger heeft de Roemeensche Divisies, die van de passen ten Z.O. van Sinaia zich een doortocht in Z.O. richting trachtten te banen, vernietigd. Voor den rechter vleugel van het leger en tegenover het snelle oprukken van het Donauleger is de vijand in volkomen aftocht.

De krijgsverrichtingen van de bondgenooten in Wallachije maken machtige vorderingen. Zij drijven het overschot van het geslagen Roemeensche leger voor zich uit.

In de laagvlakte van Oostelijk Wallachije, in het Noorden begrensd door het gebergte bij Ploesci, in het Zuiden door de Donau-moerassen, vormen de bondgenootschappelijke legers op een front, dat thans niet meer dan 100 K.M. breed is, een onweerstaanbaar voortschuivende lawine."

Deze beschrijving geeft m. i. volkomen den toestand weer, zooals deze zich op dit tijdstip aan ons voordeed. De lawine zou op haar weg naar de Sereth, althans het 9e leger — het Donauleger kwam op zijn rechtervleugel mee — twee belangrijke hinderpalen ontmoeten: de Buzeu-linie en de Rimnicu-linie. In de slagen van Buzeu en Rimnicu—Sarat zouden zij worden overwonnen.

Al den tijd na den overtocht van het Donauleger bij Sistovo had de Duitsch-Bulgaarsche sperlinie ten N. van en evenwijdig aan den spoorweg Cernavoda—Konstanza haar taak met succes volbracht. Deze bestond daarin den tegenstander te beletten in dien tusschentijd voor-

waarts te dringen en dit leger op de flank te bedreigen of zelfs door een overtocht b.v. tusschen Cernavoda en Roetsjoek aan te vallen. Hoewel de Russen en Roemenen inmiddels nog Hirsova hadden genomen, werd hun verder voortdringen in evengenoemde lijn gestuit.

Daarentegen begon nu het veldwinnen van de Centralen ten O. van de lijn Ploesci—Boekarest, rug en flank der Russisch-Roemeensche troepen in de Dobroedsja ernstig in gevaar te brengen. Van hun kant gingen de Bulgaren eerst bij Toetrakan, daarna tusschen Silistria en Czernavoda over de Donau en bezetten zij ten slotte het aan de overzijde van laatstgenoemde stad gelegen bruggehoofd, waardoor zij voor het in Oostelijk Wallachije terugtrekkende Russisch-Roemeensche leger een ernstige bedreiging vormden.

Omgekeerd zwenkte dit met zijn Oostelijken vleugel en centrum over den spoorweg Boekarest—Felesthi naar de Jalomitza tusschen Armaseni en Kiara, terwijl de Westelijke vleugel tusschen Valeni en Bustenari in de uitloopers der bergen en verder in de lijn Albesci de Mur—Armaseni zoolang mogelijk poogde stand te houden. Aldus poogde men te voorkomen, dat die omzwenking zou worden belemmerd, doordat de linkervleugel van den tegenstander b.v. over Ploesci en Albesci in Oostelijke richting doorstootte. Vandaar, dat het Roemeensche leger — of beter wat daarvan nog over was — in dit eerste stadium van de vervolging verwoede tegenstooten deed in de richting Buzeu—Ploesci.

Toen, omstreeks 9 Dec., liep de linie volgens welke de vervolgers en de vervolgden aanraking met elkander hadden over Albesci de Mur en Armaseni door over Ciochina, Slobozia en Felesthi. Dit front is volgens de schets slechts 100 K.M. breed, zoodat het Duitsch-Oostenrijksch-Bulgaarsche inderdaad belangrijk was verkort, vergeleken bij dat vóór den doorbrekingslag bij Tirgu—Jiul. Toen achtten de Russisch-Roemeensche Dobroedsja-troepen het geraden naar het Noorden van dit gebied terug te trekken.

Een bericht d.d. 10 Dec. uit Berlijn meldde n.l.: „de verslagen Russische en Servische (?) divisies vluchten naar Tulcea, de Roemeniërs naar Braïla, waar groote versterkingen worden verwacht, Bulgaarsche en Duitsche cavalerie met afdeelingen infanterie zetten de vervolging in het Noorden van de Dobroedsja voort." Blijkbaar was dus aan dezen terugtocht een hernieuwd voortdringen der Duitschers en Bulgaren uit de hiervoor genoemde sperlinie niet vreemd, hetgeen overigens in verband met de snel vorderende vervolging in Oostelijk Wallachije noodzakelijk was.

Den 11den Dec. forceerden de Oostenrijksch-Hongaarsche en Duitsche troepen bij Receanu, een plaatsje ten N.O. van Boekarest, den overgang over de Jalomitza. Den 12den d. a. v. meldde Berlijn: „wij maken vorderingen op het geheele front, Mezilu en Urziceni zijn in ons bezit." De Bulgaren, die naar werd vermeld, op verschillende plaatsen tusschen Toetrakan en Cernavoda den Donau hadden overschreden, berichtten

op dien datum, dat zij den Roemeenschen oever dier rivier tusschen beide steden hadden bezet.

Daarmee was dus de Jalomitza als weerstandslinie onhoudbaar geworden. Dit bleek overigens den 13den Dec. uit een bericht uit Weenen, waarin werd medegedeeld, dat 's vijands tegenstand aan die rivier was gebroken en de vervolging werd voortgezet.

Op dit tijdstip werd de Westelijke vleugel van het Roemeensche leger volgens een bericht uit Petrograd bij Cislau en ten Z. daarvan aangevallen en trok hij op het front Buzeu—Urziceni terug. Derhalve stond hij op dit oogenblik dus vrijwel haaks op de Jalomitza, terwijl centrum en Oostelijke vleugel het riviervak Urziceni—Hirsova nog niet hadden overschreden.

In verband met den overtocht der Bulgaren in het Donauvak Toetrakan—Cernavoda zag het er toen naar uit, alsof de Russen en Roemeniërs, van beide kanten opgedrongen, dreigden omsingeld te worden.

Intusschen kwamen de Centralen in deze periode, door de verbitterde achterhoede-gevechten der vervolgden en de slechte wegen duchtig opgehouden, slechts langzaam vooruit. Daardoor liep alles dus nog los. Althans den 14den Dec. meldde Mackensen slechts: „de vorderingen op het geheele front nemen een gunstig verloop ondanks de zeer groote moeilijkheden op de wegen en het slechte weder." Van ineendrukken der vleugels, gevolgd door omsingeling werd niets meer vernomen. Een snelle terugtocht — vervolgde troepen marcheeren naar bekend is, zeer snel — had hen voor dit lot behoed. Groot Wallachije ten Z. van den spoorweg Boekarest—Cernavoda was toen van Roemeensche en Russische troepen gezuiverd; het overschot van dit verslagen leger reeds over de Jalomitza geworpen; daarmede had het zijn eerste weerstandslinie prijs gegeven.

De belangrijkste dwarsverbinding in Oostelijk Roemenië, de lijn Boekarest—Constanza, was nu geheel in handen van de Centralen, een succes op zich zelf.

Terwijl nu de Duitschers, Oostenrijkers en Hongaren, de Bulgaren en Turken, derhalve alle Centralen, in de Wallachijsche laagvlakte onophoudelijk vooruit rukten, maakte de uiterste rechter- of Zuidelijke vleugel van het legerfront Aartshertog Jozef, dat de Russen tegenover de Moldavische Berggrens in bedwang hield, in het Buzeu-dal groote vorderingen. Tevens meldde Petrograd den 14den Dec.: „eergisteren heeft de vijand zijn aanvallen in de richting van Buzeu voortgezet. Ons voetvolk en onze ruiterij zijn ten W. en Z.W. van Buzeu met den vijand in contact." Den 15den reeds volgde het bericht: „Buzeu (stad) is genomen." Hoewel de overtocht over de rivier van dien naam nog niet had plaats gehad — de stad ligt n.l. aan den Zuidelijken oever — beloofde onder deze omstandigheden de verdediging dier rivier weinig succes. Daarmede dreigde dus de tweede verdedigingslinie spoedig te vallen.

Op dit tijdstip werd de aandacht van ons, toeschouwers der reuzenworsteling, opeens weer door het Westen in beslag genomen.

Den 16den Dec. berichtte n.l. Berlijn officieel: „Front van den Duitschen Kroonprins: op den 15den Dec. slaagden de Franschen er in aan het N.O. front van Verdun ons uit de voorste stelling naar de tweede voorbereide linie: Talonrug-hoogte ten N. van Louvemont—Chambretteshoeve—ten Z. van Bezonvaux terug te dringen."

Op denzelfden datum meldde Parijs (Havas): „Door dezen nieuwen krachtigen slag is op den rechter-Maasoever de vrucht van al de inspanning, van al de onmetelijke verliezen van onzen tegenstander te niet gedaan. Deze aanval heeft de laatste overwinning (bedoeld wordt de vooruitgang tusschen 25 Oct. en 1 Nov. d. a. v.) voltooid en de Fransche stellingen bij Douaumont en Vaux buiten het bereik eener beschieting gebracht.

Beide mededeelingen vullen elkander aan; de laatste brengt een vraag naar voren, die het belang van het Fransche succes bepaalt en dit n. a. van de opmerking, dat de Duitschers daardoor al hun tot dusverre bij Verdun bereikte resultaten verloren. De vraag luidt: is dit wat terreinwinst betreft juist en kan dit ook in andere opzichten worden toegegeven?

Op het eerste gedeelte dier vraag geeft bijgaande schets in verband met de verklaring van de daarop geplaatste frontlijnen een duidelijk antwoord. Voor hen, die zich de moeite wilden geven, die vraag voor zoover dit betreft, op de schets na te gaan, is verder commentaar overbodig; men kan dan n.l. zelf het antwoord geven.

Het tweede gedeelte van de vraag bezit een tactische en strategische zijde. De tactische is geheel in het voordeel der Franschen. Op den 25sten Oct. (zie de geblokte lijn) maakten zij zich ruimte, nadat zij al eerder het Duitsche front, dat einde Juli (zie de geharceerde lijn) toch wel van zeer dicht bij Verdun bedreigde, reeds geleidelijk hadden teruggedrongen.

Op den 15den Dec. verzekerden zij zich echter volledige bewegingsvrijheid binnen de buitenste fortenkring ten N.O. van Verdun, al is daarom nog geenszins waar, wat zij den 16den Dec. beweerden: de heroverde stellingen zijn die, welke den 25sten Februari verloren gingen. Zooals de zwarte en de daarboven geschetste witgeblokte lijn aangeven, is dit slechts ten deele waar. Het voornaamste is echter, dat de Franschen nu ten N. van Verdun de handen tot zelfs een heel eind voorbij de buitenste forten hebben vrij gekregen. Hierbij mag echter niet worden vergeten, dat zulks ten O. van de vesting (lijn Vaux—Tavannes) nog geenszins het geval is.

De Fransche overwinning bleef dus ook ditmaal bepaald tot een tactisch succes van overigens groote beteekenis. Voor den opvolger van generaal Joffre, generaal Nivelle, die hiermede gelukkig debuteerde, is het weggelegd zijn overwinning met een voortgezet

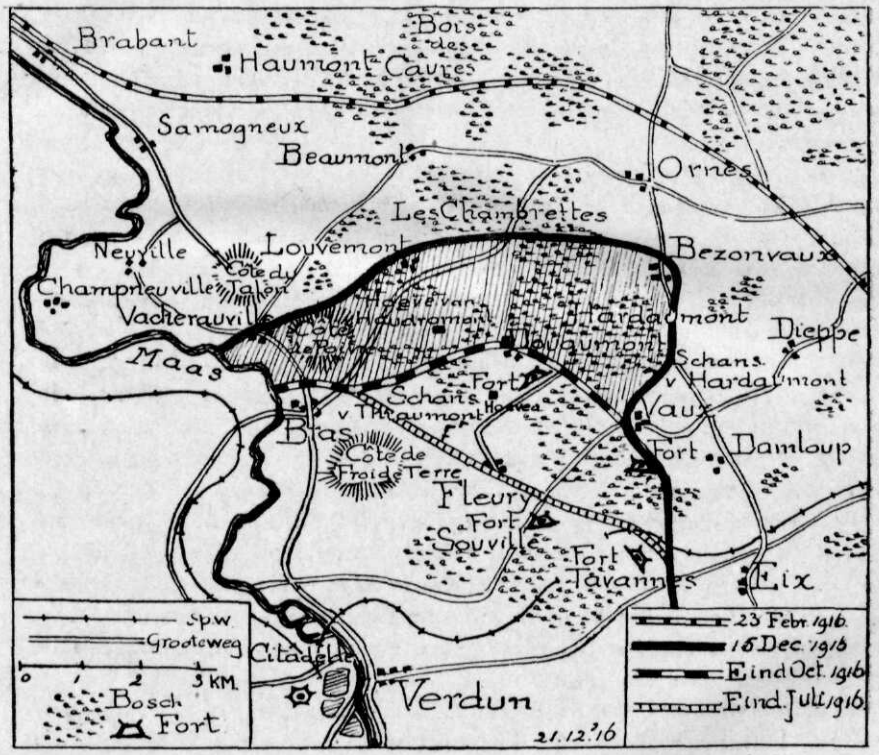
Brabant
Bois des Caures
Haumont
Samogneux
Beaumont
Ornes
Les Chambrettes
Neuville
Louvemont
Bezonvaux
Champneuville
Côte du Talon
Vacherauville
Hardaumont
Dieppe
Douaumont
Maas
Schans
v Hardaumont
Fort
Schans
v Thiaumont
Vaux
Bras
Fort
Damloup
Côte de Froide Terre
Fleury
Fort
Souville
Fort
Tavannes
Eix
Citadelle
Verdun
Sp.w.
Grooteweg
0 1 2 3 KM.
Bosch
Fort
23 Febr. 1916.
15 Dec. 1916
Eind Oct. 1916
Eind. Juli 1916
21.12.'16

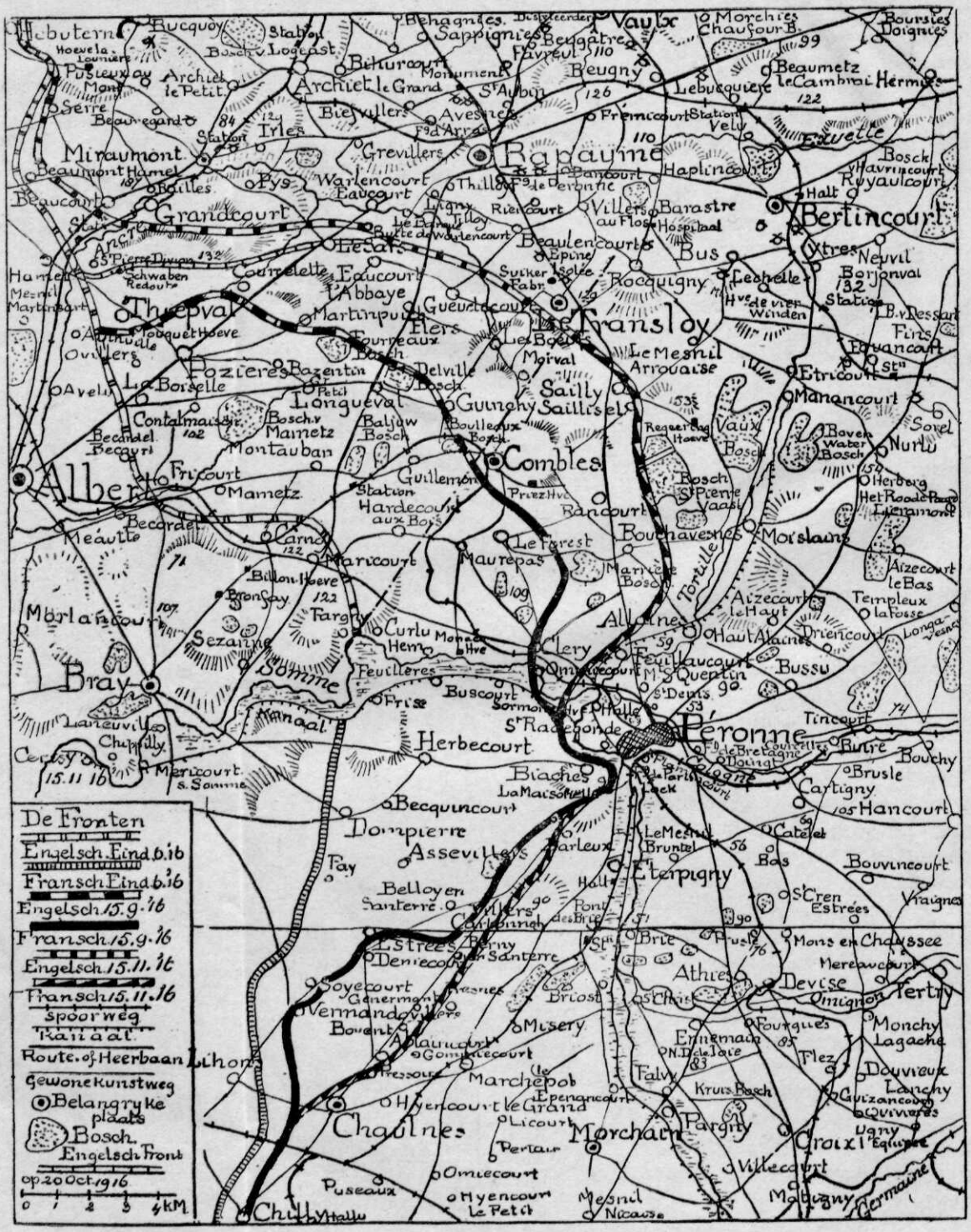
De Fronten
Engelsch Eind 6.16
Fransch Eind 6.16
Engelsch 15.9.16
Fransch 15.9.16
Engelsch 15.11.16
Fransch 15.11.16
Spoorweg
Kanaal
Route of Heerbaan
Gewone Kunstweg
Belangryke plaats
Bosch
Engelsch Front
op 20 Oct. 1916
0 1 2 3 4 KM
Hebuterne
Bucquoy
Puisieux au Mont
Serre
Archiet le Petit
Archiet le Grand
Bihucourt
Bienvillers
Avesnes
Irles
Miraumont
Beaumont Hamel
Bailles
Pys
Warlencourt Eaucourt
Grandcourt
Pys
Thiepval
Ovillers
La Boiselle
Fricourt
Mametz
Contalmaison
Pozieres
Bazentin
Longueval
Delville
Albert
Becordel Becourt
Meaulte
Carnoy
Maricourt
Billon Hoeve
Bray
Sezanne
Curlu
Hem
Feuillères
Frise
Lanceuville
Chipilly
Cerisy
Mericourt s. Somme
Herbecourt
Becquincourt
Dompierre
Assevillers
Belloy en Santerre
Estrees
Deniecourt
Soyecourt
Vermandovillers
Chaulnes
Lihons
Puseaux
Chilly
Vitermont
Hyencourt le Petit
Omiecourt
Hyencourt le Grand
Licourt
Pertain
Marchepot
Epenancourt
Tresolles
Combles
Rancourt
Sailly Saillisel
Guinchy
Morval
Le Mesnil
Arrouaise
Transloy
Rocquigny
Bus
Beaulencourt
Le Barastre
Villers au Flos
Hospitaal
Riencourt
Thilloy
Bapaume
Grevillers
Irles
Avesnes
Biefvillers
Bihucourt
Beugny
Beugnatre
Sapignies
Behagnies
Vaulx
Morchies
Beaumetz le Cambrai
Hermies
Lebucquiere
Frémicourt
Velu
Equancourt
Haplincourt
Havrincourt
Royaulcourt
Bertincourt
Etricourt
Manancourt
Morlancourt
Aizecourt le Haut
Aizecourt le Bas
Templeux la Fosse
Driencourt
Haut Allaines
Allaines
Clery
Feuillaucourt
Bussu
Peronne
Tincourt
Bouchavesnes
Rouvroy
Torvilles
Maricourt
Maurepas
Le Forest
Guillemont
Hardecourt aux Bois
Curlu
Monacu Ferme
Omiecourt
Buscourt
Sormont
Halle
St Radegonde
St Denis
St Quentin
Bouvincourt
Cartigny
Hancourt
Etricourt
Manancourt
Nurlu
Sorel
Herbecourt
Biaches
La Maisonnette
Le Mesnil Bruntel
Etreillers
Bas
Catelet
Vraigne
Athies
Devise
Omignon
Tertry
Monchy Lagache
Douvrieux
Lanchy
Guizancourt
Quivieres
Ugny l'Equipee
Croix
Villecourt
Malaigny
Germaine
Pargny
Morchain
Kruis Bosch
Talvy
Ennemain
Fourgues
Flez
Mons en Chaussee
Merelaucourt
Estrees en Santerre
Brie
Frise
Bray
Sommes
Kanaal

offensief, dat tot een doorbreking dient te leiden, wil het strategische beteekenis verkrijgen, te voltooien. Zelfs de poging daartoe is tot dusverre, half Januari 1917, ten eenenmale uitgebleven. Na den 16den Dec. waren de krijgsverrichtingen hier weder even plotseling geëindigd, als zij den 15den waren begonnen en wacht men te vergeefs op een vervolg. Daarbij zal hij echter rekening hebben te houden met de flankeerende positie, welke de Duitschers nog steeds in de lijn Bosch van Avocourt—hoogte 304—Cumières innemen. De strijd om hoogte 304 in de eerste helft van Febr. vestigt daarop opnieuw de aandacht.

In strategischen zin echter is het voordeel, dat de Duitschers den 25sten Febr. met hun grooten aanval bereikten, geenszins verloren gegaan, zelfs al hadden zij den 25sten al het tot einde Juli veroverde terrein moeten prijsgeven. Immers het voordeel blijft, ondanks alles bestaan, dat zij het groote offensief, hetwelk de Franschen op dit front in het voorjaar 1916 voorbereidden, voorkwamen en het dusdanig in duigen wierpen, dat de vijand zijn offensief — slechts in samenwerking met de Engelschen op het Ancre—Somme-front, een veel minder gevaarlijk deel der linie in Frankrijk — eerst veel later, einde Juni, kon aanzetten.

Ware het offensief bij Verdun niet ontredderd en was het daar tot eene doorbreking gekomen — en die kans was toen geenszins uitgesloten — dan zou het Duitsche leger n.l. direct in zijn verbindingen tusschen zijn front Verdun—Noyon—Nieuwpoort en het eigen land over Maas en Moezel bedreigd zijn en had het Noord-Frankrijk en België moeten ontruimen.

Maanden achtereen, het heele voorjaar door en nog een stuk van den zomer er bij, hebben de Duitschers hun aanvallen op Verdun volgehouden, dan op den Westelijken, dan weer op den Oostelijken oever, op laatstgenoemden het hardnekkigst en het langst. Was dat alleen om Verdun te winnen?

Zij hebben daardoor in ieder geval het succes bereikt den tegenstander in de eerste helft van het jaar — hij beoogde immers een „overweldigend" offensief — alle kans te benemen het dáár, waar hij het meeste resultaat zou kunnen bereiken, ongestoord voor te bereiden en te openen. In die handelingen toch, ligt juist een waarborg voor het eerste en gewoonlijk het grootste succes.

Toen hebben zij het elders beproefd, op een ander vak van het front, dat dus niet het gunstigste kon zijn; bovendien kwam nu het voorjaarsoffensief na de lente. Het brak los tusschen Ancre en Somme, einde Juni. Tot een doorbreking kwam het daar niet, ondanks maandenlang aanvallen en voortdurende terreinwinst. Aanvankelijk aangezet op een tamelijk breed front, werd het door het achterblijven der vleugels tot de strook tusschen beide rivieren beperkt. Daardoor werd het van huis uit te smal en door de z.g. methodische wijze van aanvallen der Engelschen en Franschen ontaardde dit offensief bovendien al ras tot den geregelden aanval als op een vestingfront. Op een vestingfront

echter, dat aan de rugzijde over een onmetelijke basis beschikte, waaruit het zooveel troepen en voorraden kon aantrekken, als noodig waren om, al werd dan ook voortdurend tegenover een meerderheid aan troepen en munitie terrein verloren, erger — een doorbraak — te voorkomen. Ten slotte liep ook dit offensief half Nov. 1916 dood.

Daarom zeggen de Engelschen en Franschen, die in 1916 opnieuw van hun vijanden hebben geleerd: „wij zullen in 1917 ons offensief zóó vroegtijdig aanvangen, dat de Duitschers ons niet weer voor kunnen zijn, als in 1915 bij Yperen, in 1916 bij Verdun; ditmaal zullen wij het met zoo'n groote overmacht aan troepen en munitie ondernemen, dat we er dan zeker doorbreken. In 1916 waren wij, gezien de sterkte der Duitschers (128 divisies) nog lang niet overmachtig genoeg.

Daarom blijft dezen laatsten, ook al waren zij èn aan de Somme èn bij Verdun tactisch in het nadeel, de groote strategische winst, dat zij door hun vóórkomend offensief den overweldigenden aanval, welke hun vijanden in den zin hadden, op het beslissende punt hebben opgevangen en deden mislukken, wat het einddoel betreft: een doorbreking met als gevolg verdrijving der Duitschers uit Frankrijk en België.

Twee berichten, die wel waard zijn hier aangeteekend te worden, versterken mij in die meening: een Engelsch en een Fransch, beide van gezaghebbende zijde.

Kolonel Repington, de militaire medewerker van de Times; vóór den oorlog ook in Nederlandsche militaire kringen geen onbekende, schrijft in dit blad: „De toestand in het Westen is deze, dat Duitschland 128 divisies tegenover ons in het veld heeft en dat het aantal Fransche, Engelsche en Belgische divisies, zelfs als men rekening houdt met de wisselende sterkte van zulk een eenheid, aan beide kanten nog niet zoodanig is, dat zij een beslissing in een aanvallenden krijg verzekert. Vóór den oorlog namen wij aan, dat een overmacht van twee, zelfs van drie tegen een noodig was, om een aanval te doen slagen. Telkens moeten wij weer herhalen, dat wij in het geheel niet zoo'n overmacht bezitten, terwijl toch de overwinning afhangt van het verkrijgen van zoo'n overmacht. Bovendien is het voor de Duitschers altijd mogelijk om in het Westen de strategische reserves in te zetten, welke zij nu tegenover Roemenië gebruiken. Wanneer wij in 1917 tegenover den vijand slechts een geringe overmacht in het veld brengen, kunnen wij redelijkerwijs ook niet meer dan een klein succes verwachten."

Ten slotte verwacht Repington alles van het „aantal" daar dit alleen den vijand kan vernietigen. Het hoofddoel voor het komend voorjaar moet zijn, dat aantal, zoowel aan manschappen als aan kanonnen te verkrijgen. Bovendien wordt nu de eisch gesteld: meer spoorwegen, teneinde de reserves, het geschut en de munitie, welke thans aan het front zijn opgehoopt, steeds en dan snel naar alle punten waar zij noodig zijn, te kunnen verplaatsen.

Eindelijk wil hij daartoe de 4 millioen burgers op militairen leeftijd, die dank zij de achterdeurtjes van den dienstplicht daaraan nog ontsnapten, bij het leger inlijven „Wij hebben — zegt hij — nog 60 Divisies in het Westen noodig, wij kunnen ze krijgen, de mannen zijn er. Het verschijnen van die nieuwe divisies in het veld zal naar alle waarschijnlijkheid den oorlog beslissen."

De niet minder bekende Marcel Hutin schrijft o. m. in de „Echo de Paris": „In Februari 1916 hebben de Duitschers door Verdun aan te vallen, het gemeenschappelijk offensief der geallieerden (willen) voorkomen. Op het oogenblik, dat Duitschland nog in Roemenië doende is, is het van belang, dat de geallieerden op het Westelijk front niet achteraan komen bij de Duitschers."

Het is dus duidelijk, dat men, wordt aan deze raadgevingen gevolg gegeven — of beter wordt daarin uitgesproken, wat men voornemens is — zeer vroeg in het voorjaar, zeg half Februari, met een kolossale meerderheid aan mannen en munitie het derde „overweldigende" offensief der Engelschen en Franschen zal zien losbarsten. Waar? Op het frontvak, waar het bleef steken, dus tusschen Ancre en Somme? Of bij Verdun uit de ruimte ten N. der vesting welke de Franschen op de Duitschers tusschen 25 Oct. en 15 Dec. 1916 heroverden?

Waarom niet in Champagne, waar al eerder zoo'n offensief in bloed werd gesmoord. In het voorjaar kan men van alles en in ieder geval een ongekend hevige worsteling op het Hoofdoperatie-tooneel, in Frankrijk, verwachten.

Keeren wij nu terug naar Roemenië, waar vóór 18 Januari de operatiën nog in vollen gang bleven. Dáár louter werkelijkheid, daden, geen groote woorden en bedreigingen, of vage plannen in de toekomst. In Roemenië wordt geopereerd en niet geprutst of geknabbeld aan onverbreekbare fronten.

In de week tusschen 15 en 22 Dec. verkregen wij intusschen den indruk, dat het tempo der vervolging aanmerkelijk langzamer was geworden. Tal van oorzaken zijn daarvoor op te noemen. In de eerste plaats wel de hardnekkige weerstand der Russische achterhoeden, die den terugtocht der Roemenen naar hun beste krachten dekken; de slechte, grondlooze wegen; de groote inspanning, die nu reeds weken aaneen van de vervolgende troepen is gevergd en die het noodzakelijk maakt hen wat meer te ontzien.

Op den 23sten valt voor het eerst uit een Wolff-bericht op te maken, in welke lijn vervolgers en vervolgden thans aanraking hebben.

De Russen en Roemenen trachten omstreeks dit tijdstip stand te houden in een linie van den Buzau-pas langs of dicht vóór de Rimnicu-rivier over Rimnicu Sarat en Filipesci (halfweg Faurei en de Calmatuiu) naar de Donau tegenover Hirsova.

Deze linie liep ter breedte van 70 K.M. dwars door Oostelijk Wallachije en had vóór den 23sten nog aanleuning in de Dobroedsjastelling,

die haar door dit gebied verlengde. Inmiddels waren echter de Russen en Roemenen in de Dobroedsja in de week van 15 op 22 Dec. eerst op de linie Daeni—Babadag, vervolgens op de Donau tusschen Isaccea en Tulcea teruggedreven. Op den 23sten waren beide plaatsen den Duitschers en Bulgaren in handen gevallen en dreven zij hun tegenstanders in den Noord-Westelijken hoek van de Dobroedsja op het bruggehoofd van Matsjin terug. Deze stelling dekte zoowel Galatz als Braïla, beide aan de overzijde van den Donau. Blijkens het voorgaande schommelde dus het centrum van het leger in Wallachije onder den druk der Centralen in de vlakte heen en weer, terwijl de rechtervleugel aan de Westgrens van Moldavië althans nog een natuurlijken steun vond in de Karpathen. De linkervleugel, het Dobroedsjaleger, was op dit tijdstip reeds over de Donau verdwenen.

Dit is dus de toestand, welke is ingetreden, nadat de Russen en Roemeniërs tusschen den 15den en den 18den over de Buzeu waren gedreven en hun Oostelijke vleugel, die bij de achterwaartsche omzwenking den grootsten afstand moest doorloopen, nog bezig was op de Calmatuiu, een riviertje tusschen de Jalomitza en de Buzeu, terug te gaan.

Op den 18den hadden linkervleugel en centrum der Centralen bij hun vervolging in een breed front de Buzeu overschreden en rukten zij op naar de Rimnicu. Hun hoofdmacht drong toen vooruit langs den grooten spoorweg Ploesti—Focsani naar Rimnicu Sarat; de rechtervleugel overschreed inmiddels de overgangen der beneden-Carmatuiu. Sterke Roemeensche colonnes, terugtrekkende op Braïla, werden door bommenwerpende Duitsche vliegereskaders vervolgd.

Overzien wij thans het gezamenlijk verloop der operatiën van het 9e leger onder von Falkenhayn en van het Donauleger, beide onder leiding van von Mackensen van af den 24sten Dec. Op dit tijdstip kon de linie, welke deze legers hadden bereikt worden bepaald door een lijn loopende van Doma Watra over de grenskammen der Oostelijke Karpathen (Westgrens van Moldavië), ter hoogte van den Buzeu-pas Zuid-Oostelijk afbuigend langs de Rimnicu-rivier over Rimnicu Sarat en Filipesti naar de Donau ter hoogte van Hirsova. Toen bevond het Dobroedsjaleger zich reeds aan de Donau in de lijn Matsjin—Isaccea—Tulcea.

Sedert den 24sten wonnen de Oostenrijkers en Duitschers op den uitersten rechtervleugel van Aartshertog Jozef aanmerkelijk terrein, werd de tegenstand der Russen opnieuw bij Rimnicu Sarat gebroken door de Duitschers en Bulgaren en werd door deze laatsten in samenwerking met Turksche troepen de geheele Dobroedsja bezet. Alle Centralen hebben hier in Roemenië werkelijk eensgezind en gezamenlijk hunne succesvolle operatiën gevoerd.

Nader bepaald, zijn op 24 Dec. in de Dobroedsja Tulcea en Isaccea bezet en de Russen en Roemeniërs achter het sterke bruggehoofd van Matsjin in den Noord-Westelijken uithoek van dit gebied teruggedrongen. Door het bezit van Tulcea beheerschen de Centralen de drie-

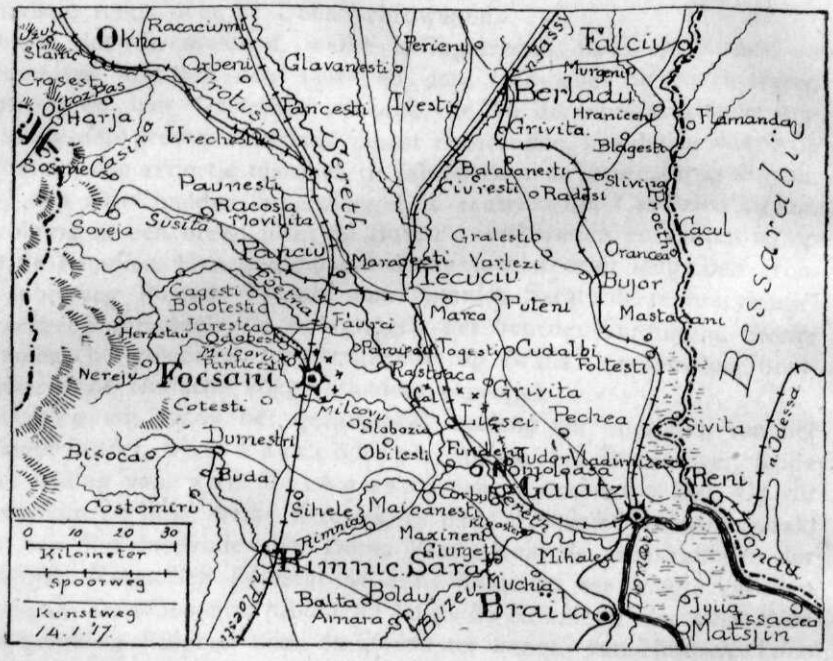
Okna
Racaciumi
Orbeni
Glavanesti
Ferieni
Falciu
Murgeni
Berladu
Hranicesti
Flamanda
Crosesti
Harja
Urechesti
Pancesti
Ivesti
Grivita
Blagesti
Balabanesti
Ciuresti
Radesi
Slivina
Paunesti
Racosa
Movilita
Soveja
Susita
Panciu
Maracesti
Gralesti
Varlezi
Tecuciu
Orancea
Cacul
Bujor
Gagesti
Bolotesti
Jarestea
Odobesti
Herastau
Milcovu
Panticesti
Nereju
Focsani
Faurei
Marca
Puteni
Mastacani
Togesti
Cudalbi
Foltesti
Rastoaca
Grivita
Cotesti
Milcovu
Slobozia
Liesci
Pechea
Sivita
Dumestri
Bisoca
Obilesti
Fundeni
Tudor Vladimirescu
Nomoloasa
Galatz
Reni
Buda
Costomiru
Sihele
Maicanesti
Corbu
Maxinent
Giurgeti
Mihalea
Rimnic Sara
Balta
Boldu
Amara
Muchia
Braila
Jyiia
Issaccea
Matsjin
Donau
Bessarabie
Sereth
Protus
Casina
Proeth
Buzeu
Rimnicu
Kilometer
spoorweg
Kunstweg
14.1.17

Donau-armen: de Kilia, de Sulina en het St. George kanaal, daarmede zijn transporten te water naar Galatz en de Sereth-linie onmogelijk en uitsluitend op de spoorwegen uit het Noorden aangewezen.

Den 27 Dec. versloeg generaal von Falkenhayn de Russen bij Rimnicu Sarat. Deze slag heeft vijf dagen geduurd en woedde over gansch de breede linie tusschen Filipesti en de bergen ten W. van den spoorweg Ploesci—Focsani.

Den 25sten werd het front ten Z.W. van Rimnicu Sarat over een breedte van 20 K.M. ingedrukt; terzelfder tijd drong de linkervleugel van het 9e leger onder generaal Kraft von Delmensingen door het dal der Rimnicu vooruit tot Dumitresti, den 27sten viel de stad zelve.

Zoodra de weerstand in de lijn Dumitresti—Filipesti gebroken was, kon het Donauleger zijn marsch, die tusschen Filipesti en Viziru was opgehouden, ter weerszijden van de spoorlijn Buzeu—Braïla vervolgen.

In zekeren zin kan dus de slag van Rimnicu Sarat als een doorbreking worden aangemerkt. In verband met het Donauleger rukte nu het 9e leger ter weerszijden van den spoorweg Buzeu—Focsani naar laatstgenoemde stad op. Een nieuwe phase van den opmarsch, die thans (18 Jan.) aan de Sereth-linie tot staan is gekomen, nam daarmede een aanvang. Bij dien opmarsch sloot aan een krachtig vooruitdringen der Oostenrijkers (rechtervleugel front Aartshertog Jozef) in de dalen der Zabala, Naruja, Poetna, Susita, Kasina, Doftiana, Uzu en Trotos; in het algemeen dus in de Oostelijke hellingen der Moldavische Karpathen naar het dal der Sereth. Aldus werd het 9e leger op zijn linkervleugel verlengd en verplaatste zich het front der Centralen geleidelijk naar de Sereth en de Trotus als één aaneensluitend front.

Op den 4den Januari liep het front aldus: Van Dorna Watra langs de grens een weinig voorwaarts van de Tolgyes en Bekas-passen over Sultza en Cotumba naar de overzijde der Trotus, der Usu en Doftiana over Soveja, Kosa, Miera, Bordesti, langs de Milcovu en dan in Z.O. richting afbuigend volgens de lijn Gulianca—Silistratu naar de Donau. Aan de overzijde dier rivier vormden de linie Matsjin—Jyila—Rachel en verder de Donau de voortzetting daarvan langs Isaccea en Tulcea.

De Oostelijke helft van dit front, n.l. de linie Miera—Gulianca—Silistratu, vormde van Russische zijde gezien, een voorgeschoven positie van de eigenlijke Serethlinie, waarop de Russen toenmaals, hardnekkig weerstand biedend, teruggingen. Daardoor verkreeg het thans geheel gedésorganiseerde Roemeensche leger de gelegenheid achter deze Russische opname-stelling op de Sereth terug te trekken en werd tijd gewonnen om deze linie zelve zoo krachtig mogelijk in staat van verdediging te brengen. De Serethlinie, dat was toen reeds gemakkelijk te voorzien en wordt door de tegenwoordige gebeurtenissen bevestigd, zou de hoofdweerstandslijn worden.

Deze linie strekt zich uit van Focsani voorwaarts van de Sereth over Fundeni in de groote bocht bij de uitmonding der Sarat tot en

met Galatz. Zoowel Focsani als Fundeni en Galatz zijn sterk bevestigd. De Serethlinie werd nu echter in haar rug aangevallen, want zij maakt front naar het Noord-Oosten, dus tegen Rusland, daar zij dateert uit den tijd, toen Roemenië alléén invallen van die zijde vreesde. Eigenaardig genoeg moesten het thans de Russen zijn, die dit permanente verdedigingsfront tegen de vroegere bondgenooten van Roemenië verdedigden. Het vroeger gehate en immer gewantrouwde Rusland de verdediger der Roemeensche onafhankelijkheid in een oorlog, die deze rampzalige staat zelf heeft gewild en is begonnen, om zijn grondgebied met Zevenbergen uit te breiden.

Hoe droef te moede en vernederd moeten zich thans regeering en volk gevoelen, nu zij zich al dien rampspoed door eigen schuld op den hals hebben gehaald. Het verraderlijke spel in den tweeden Balkanoorlog met zooveel succes tegenover Bulgarije gespeeld, is bij de welbewuste poging het in dezen grooten oorlog tegenover Oostenrijk en Bulgarije te herhalen, totaal verkeerd geloopen en tot een welverdiende straf voor het begeerige en trouwelooze Koninkrijk geworden. Roemenië verdient geen medelijden; eigen boosheid bracht dezen, nog voor kort zoo gelukkigen, welvarenden staat tot den bedelstaf en bezorgde den Centralen een welkome en ontzaggelijke buit aan graan en petroleum in de rijke vlakten en berggebieden van Wallachije.

Op den 8sten Januari staan de Centralen op korten afstand voor de linie Focsani—Galatz; Matsjin (3 Januari) en Braïla (5 Januari) zijn bereids gevallen. De grootsche operatie, die hen zoover bracht kan aldus worden geresumeerd: Toen de hoofdmacht van het Roemeensche leger zich in Zevenburgen had ontplooid, viel von Mackensen even onverwacht, als deze strijdkrachten dit gebied waren binnengedrongen, de Dobroedsja binnen. Verwarring, tegenbevelen in het Roemeensche Hoofdkwartier. Toen daarna de Russen hun leger in de Dobroedsja wierpen om dien opmarsch te stuiten in een gebied, waardoor zij hadden gehoopt naar Konstantinopel te trekken, bedreigden sterke Duitsche troepen onder von Falkenhayn de Roemeniërs in Zevenbergen en drongen zij dezen terug op de Transylvaansche Alpen, het randgebergte van Wallachije. Een Russisch tegenbevel gaf vervolgens aanleiding tot het groote, doch vruchtelooze „verlichtingsoffensief" aan de Moldavische Karpathen. Nauwelijks echter was dit begonnen, of het Russisch-Roemeensche leger in de Dobroedsja werd beslissend geslagen; spoedig daarop verrichtte von Mackensen zijn beroemden Donau-overgang bij Sistovo. Toen werden de Russen en Roemenen dus van drie zijden tegelijk bedreigd. Door een forschen en wanhopigen stoot tusschen Boekarest en de Donau beproefden zij nu het 9e leger van het Donauleger te scheiden en de vleugels dier legers terug te buigen. Te vergeefs — een oogenblik golfde de strijd heen en weer, toen kreeg von Mackensen weder de overhand, Boekarest viel. In vier weken van zwaren strijd, en onverpoosde vervolging bereikten zijn legers daarop de Sereth en brak de Zuide-

lijke vleugel van het Oostenrijksche leger aan de grens van Moldavië uit de Karpathen naar het Oosten door.

Hoe, in welke groepeering heeft deze gezamenlijke opmarsch plaats gehad?

Gedurende de eigenlijke vervolging na den slag aan Argus en Nejlov en den val van Ploesci en Boekarest (6 Dec.) is hij in vijf onderling onafhankelijke, doch niettemin harmonisch samenwerkende groepen volvoerd. Mackensen was het die dezen grootschen opmarsch regelde en elke groep haar scherp omlijnd doel aangaf.

Het Dobroedsja- en het Donauleger hadden Braïla ten doel, dat men kan beschouwen als het linkervleugelsteunpunt van de Russische stelling vóór de Sereth. Deze groepen werkten samen. Het Dobroedsjaleger bracht Matsjin ten val en verlichtte aldus de taak van het Donauleger. Van Oost naar West gaande, had men opeenvolgend het bruggehoofd van Matsjin tusschen de beide Donaubochten in den Noord-Westelijken uithoek der Dobroedsja. Het Duitsch-Bulgaarsche Dobroedsjaleger heeft het doorbroken. Dan het bruggehoofd van Braïla tusschen de Donau en den benedenloop der Buzeu, ten Z.W. van Slatinu. Doorbroken door het Donauleger. Beide bruggehoofden beschermden de vesting Galatz tegen artillerie-vuur; na hun val stond zij onmiddellijk met haar havenwerken, spoorwegen en magazijnen daaraan bloot.

Ten W. van de Buzeu werkte zich het 9e leger als derde groep vooruit naar de linie Namoloasa—Focsani, waarin ook het hiervoorgenoemde steunpunt Fundeni ligt, als een versterkt centrum van de linie en waarvan Galatz en Focsani de vleugelpunten zijn. Het geheel vormt de permanente verdedigingslinie van Roemenië tegenover Rusland op den kortsten weg naar Boekarest, welke hiervoor werd besproken.

Ten N.W. van het 9e leger bevindt zich als vierde groep het leger van den Oostenrijkschen Luitenant-veldmaarschalk von Ruiz tusschen de Zabala en de Susita; ten N. daarvan weder een leger onder bevel van generaal von Gerok tusschen Susita en Trotus; dit is de vijfde groep.

Het optreden van de vierde en de vijfde groep beoogde in het bijzonder het Moldavische front der Russen te doorbreken. Daardoor zou dus hun front in Noord-Moldavië van dat in het Zuiden worden gescheiden, vervolgens de Noordelijke helft afzonderlijk over de Serethlinie worden gedreven en de Zuidelijke worden opgerold. Op die wijze zou tevens de eigenlijke Serethlinie, die tusschen Focsani en Galatz een sterke permanente verdedigingslinie vormt, met Fundeni en Namoloassa in het centrum, worden omgaan, waardoor den daar geboden weerstand kon worden verlamd.

Dit plan wordt ook nu (20 Jan.), nog nagestreefd, terwijl Focsani bereids is gevallen en de Russen tusschen die vesting en Galatz nagenoeg overal over de rivier zijn geworpen.

Intusschen is er sindsdien meer gebeurd. De opmarsch der Centralen is n.l. door de Serethlinie gestuit; de Russen en Roemenen zijn er sedert den 15den Januari tot heden 20 Januari door krachtige tegenaanvallen in geslaagd hun aanvallers in het defensief terug te werpen.

Aan deze faze van den veldtocht der Centralen in Roemenië ging die van 7 tot 15 Januari vooraf, waarin zij, nog hun volle aanvalskracht ontwikkelend, Focsani ondanks een breed opgezet verlichtingsoffensief des tegenstanders namen en deze vervolgens op en over de Sereth terugwierpen.

Beide fazen vormen een zeer bijzondere periode in den veldtocht, omdat daarin zal worden beslist of de opmarsch der Centralen aan de Serethlinie voorloopig zal worden gestuit en deze aldus het aantal v a s t e fronten in Europa weder met een zal vermeerderen, of dat zij na het forceeren dier weerstandslijn de inleiding zal vormen tot het tweede gedeelte van den veldtocht, eindigend met de verovering van Moldavië, derhalve van geheel Roemenië. Volgens sommigen komt er dan nog een vervolg n.l. het overschrijden van de Proeth en is de inval in Bessarabië te wachten. Eer het zóóver is, zullen al weder maanden verstreken zijn; is het te verwachten voorjaarsoffensief der Entente in het Westen, het 3e dan al, vermoedelijk al lang losgebroken en zullen de Duitschers hun 30 divisies daar beter kunnen gebruiken.

Op den 7den Januari dan werd uit Berlijn bericht: Tusschen Focsani en Fundeni hebben de Russen op een front van 25 K.M. een grooten aanval gedaan.

Die aanval diende ter verlichting van den druk, welke het 9e leger op dit vak en in het bijzonder op Focsani uitoefende. Zij wonnen bij Obilesti eenig terrein, doch overal elders werd deze aanval met groote verliezen voor de Russen afgeslagen. Daarop ging het 9e leger onmiddellijk tot den tegenaanval op de terugvloeiende vijandelijke troepen over, doorbrak de reeds in Oct. aangelegde Milcovrestelling en hun geen tijd gunnend om zich aan het kanaal Focsani—Jarestea vast te zetten, ook deze tweede voorbereide positie. Verder vooruitdringend, overschreden de Duitschers nog den weg Jarestea—Bolotesci. Nu had de Zuidelijke vleugel van Aartshertog J o z e f (de vierde en de vijfde groep) reeds op den 6den Januari aanzienlijken vooruitgang tusschen het Oitoz- en Poetna-dal gemaakt en door de verovering van den langen bergrug ten O. van Odobesti een druk gelegd op de terugtochtswegen der Russen uit Focsani op de Sereth.

Terwijl dus de rechtervleugel van het 9e leger het Russische verlichtingsoffensief ter hoogte van Obilesti opving, bleef het centrum voor Focsani in zijn stellingen en trachtte de linkervleugel in samenwerking met de legers v o n R u i z en v o n G e r o k over den rug van Odobesci in de flank van de vesting te komen. Daar nu achtereenvolgens de Milcovu- en de Jaresteastellingen werden genomen en de straatweg Jarestea—Bolotesti was overschreden en bovendien de fortengordel van Focsani reeds bij Pantecesti was geforceerd, was de vesting stormrijp.

De laatste aanval werd in den nacht van 7 op 8 Janaari voorbereid; in den vroegen morgen van den 8sten werd Focsani stormenderhand genomen.

Volgens een telegram van den 10den Januari slaagden Duitsche troepen er in ten N. der vesting den Poetna-overgang te forceeren, den volgenden dag werden zij echter weer op den Zuidelijken oever teruggeworpen.

Na den val van het rechtervleugelsteunpunt der Serethlinie werden de Russen daarachter o a. bij Paraipani en Rastaoca over de rivier gedreven. Ditzelfde werd daarna ook tusschen Fundeni en Galatz beproefd. Blijkens een telegram van 13 Januari werd hun een klooster bij de uitmonding van de Buzeu in de Sereth en het dorp Mihalea ten N. van Braïla ontrukt. Den 14den vermeesterde een Turksche divisie het dorp Vadeni, 4 K.M. ten Z. van Galatz aan de Donau; den volgenden dag werd dit plaatsje weder stormenderhand door de Russen hernomen. Op dit tijdstip begonnen de tegenaanvallen der Russen en Roemenen over de gansche linie tusschen Trotus en Donau, waarover hiervoor is gesproken. Zij vormen het begin van die faze van den strijd aan de Sereth, welke over de voortzetting van den opmarsch der Centralen in Roemenië zou beslissen.

Den 14den Januari e. v. dagen wijdden de legerberichten uit Berlijn en Weenen opvallend veel opmerkzaamheid aan de weersgesteldheid, welke volgens hun zeggen, beletten, krijgsverrichtingen van eenige beteekenis te ondernemen. Mackensen heeft zich bij zijn tallooze succesvolle operatiën nooit om het weder bekommerd; ook thans niet, want een ander bericht meldt, dat troepen onder zijn bevel tusschen den mond der Buzeu en de Donau Vadeni, de laatste plaats, welke de Russen nog ten Z. van de Sereth in handen hadden vermeesterden. Zooals hiervoor werd opgemerkt ging dit dorp weer verloren. Dit ondanks het ongunstige weder.

Op den 20sten Januari d a.v. vermeesteren andere troepen Nanesti een plaats beW. het bruggehoofd van Fundeni ook wel gezegd Namoloassa; het weder bleef even ongunstig.

Omtrent dit succes deelt Berlijn toelichtend mede; dat door de inneming van Nanesti Fundeni, het middenpunt der heele Serethlinie, alleen nog maar uit een defensief oogpunt waarde bezit

M. a. w. het offensief voor deze linie is den Russen thans verder onmogelijk gemaakt. Des te beter voor de Centralen, want van dit offensief hadden zij tusschen 14 en 20 Januari zoodanigen hinder ondervonden, dat zij daardoor in het defensief waren teruggeworpen.

Reeds den 14den viel dit op te maken uit een communiqué, waaruit bleek, dat het hun niet voor den wind ging: „de stand van zaken op het gevechtsterrein ontwikkelt zich, niettegenstaande het nevelachtige weder volgens het ontworpen operatieplan." Het schijnt dat de aankomst van aanzienlijke Russische versterkingen daaraan niet vreemd was: deze bestonden naar alle waarschijnlijkheid uit een deel der troepen,

welke bij Matsjin, Isaccea en Tulcea door de Centralen uit de Dobroedsja over de Donau waren gedrongen.

Zoowel uit het bruggehoofd van Namoloassa ten O. van Fundeni als uit de moerassige laagte tusschen Galatz en Braïla en in de uitloopers der Oostelijke Karpathen aan de Westgrens van Moldavië, in het bijzonder tusschen Casina en Susita deden de Russen en Roemeniërs met aanzienlijke strijdkrachten tegenaanvallen, die op enkele punten zelfs eenig succes hadden. Daardoor werd o.a. Vadeni heroverd.

In het algemeen werden aldus de Centralen in de bergen tusschen de Poetna en de Trotus en in de vlakte tusschen Fundeni en Galatz genoodzaakt zich tot de verdediging te bepalen.

Deze verdediging werd actief gevoerd en leidde o.a. 20 Januari tot de hiervoor vermelde verovering van Nanesti, waardoor, als zooeven gezegd, naar Duitsche berichten een einde wordt gemaakt aan die aanvallen.

Daarmede is echter de Serethlinie een scheidingslijn tusschen beide partijen geworden, welke ook in Roemenië als op zoovele andere operatiatooneelen in een vast en onwrikbaar front dreigt te ontaarden. Tenzij de Centralen er in slagen haar van uit de bergen voorwaarts dringend te omtrekken en hare verdediging aldus te verlammen.

Mij zou het echter niet verbazen, indien wij in het volgende overzicht kunnen constateeren, dat in het Oosten de Centralen nog steeds voor de Serethlinie staan, terwijl zij zich in het Westen tegen een hernieuwd en buitengewoon krachtig offensief der Engelschen en Franschen verweren.

Reeds nu begint het in het Westen allerbedenkelijkst te weerlichten en te rommelen en dat niet alleen op het Sommefront en bij Verdun, doch óók op de oude „doode fronten" in Champagne bij Yperen, in Lotharingen en in de Vogezen nabij de Zwitsersche grens. Is nu de laatste eindstrijd aanstaande, die alle vorige worstelingen op wat altijd nog het Hoofdoperatie-tooneel blijft, in verbittering en inspanning zal overtreffen?

Het zij zoo, indien zij ditmaal tenminste maar voor goed een einde maakt aan dezen steeds gruwelijker oorlog, waarvan ook de Neutralen meer en meer de heillooze invloeden ondervinden.

Voor Duitschland is het de kwestie ook ditmaal stand te houden, het uit te zingen, totdat de aanval der geallieerden opnieuw voor hun ijzeren fronten ineenzinkt.

Voor de geallieerden te bewijzen, dat ook zij veldheeren en niet alleen redenaars bezitten.

Tot besluit van dit overzicht nog een enkele opmerking over het groote Russische front, dat zich bij dien eindstrijd — men denke aan een hernieuwing der hiervoor besproken „gezamenlijke actie" zeker niet onbetuigd zal laten.

Na de kalmte der laatste vier of vijf maanden is de militaire

Golf van Riga.
Ragassem
Kanger M
Maigrenhof
Doebblen
Rose
Ust Dvinsk
Stint M
Shlok.
Aa
Kemmern
Pavassern
Oding
Ishin
Babit M
Vikkould
Bebberbek
Thorensberg
Riga
Duna
Ozöling
Schwarzenhof
Kalnsem
Klivenhof
Tirfoel
Moeras
Flamenhof
Olai
Elisenhof
Kish.
Herzogsdorf
Missa
Poulkarn
Plakanen
Paulsgnade
Berzen
Eckau
Garossen
Mittau
Gross Eckau
Friedrichshof
Grünwald
K.M.
spoorweg
Kunstweg
Moeras
Bosch
28.1.17

actie der Russen weder opgeleefd. En dat niet alleen, naar wij zagen in Roemenië. Aan beide uiteinden van hun reusachtig front, dat zich thans van de Oost-zee tot de Zwarte zee uitstrekt over een lengte van circa 2000 K.M. hebben de Russen teekenen gegeven van nieuwe energie, hoe verward overigens ook de binnenlandsche politieke toestanden in het onmetelijke Czarenrijk mogen zijn

Het beschermende voorterrein van Riga in het Westen zijn, het Babitmeer en de Tiroel-moerassen. Tusschen die moerassen en de bocht der rivier de Aa, waaraan Mittau ligt, bevindt zich een strook vast terrein. Daarop heeft in de maand Januari 1917 een hardnekkige en nagenoeg onafgebroken strijd gewoed. De strenge vorst, die de moerassen verhardde heeft het den Russen mogelijk gemaakt de Duitschers een deel hunner loopgraven afhandig te maken (eerste helft van Januari) en een groot aantal zware en lichte kanonnen (21) op hen te veroveren. Het hoofddoel hunner aanvallen, geleid door den bekenden generaal Radko Dimitriëff, een der beste Bulgaarsche aanvoerders in den Balkanoorlog van 1912 (Kirkilisse), n.l. Kalnsem vermochten zij niet te nemen.

In de tweede helft van Januari wisten de Duitschers hun tegenstanders weer een groot deel van het veroverde terrein te ontnemen.

Van groote beteekenis zijn de krijgsverrichtingen op het Noordelijk uiteinde van het Russische front dus niet geweest. Thans, einde Januari, zijn zij tot stilstand gekomen. Doch als gezegd, wanneer wij in een volgend overzicht ook dit terrein bezoeken, zullen de Russen in samenwerking met hun Westelijke bondgenooten een krachtiger actie hebben ontwikkeld.

— 30. 1. '17. — X.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 26 Januari 1917.)

NEDERLAND. Na eene kortstondige machinistenstaking ontwikkelde zich eene vrij ongeorganiseerde zeeliedenstaking.

De regeering voegde aan het ontwerp Schepenvorderingswet onmiddellijk een artikel voor arbeidsdwang in.

Er werden weer verscheidene Nederlandsche schepen getorpedeerd.

Op het vertoog der Nederlandsche regeering tegen het wegvoeren van Belgen uit het bezette gebied, meer in het bijzonder ten opzichte van die personen, die in October 1914, vertrouwende op de Duitsche belofte, uit Nederland naar België zijn teruggekeerd (zie vorig verslag), beroept de Duitsche regeering, zooals reeds vroeger is medegedeeld, zich op art. 43 van de IV Haagsche Conventie van 1907. Zij acht de verklaring van Baron von Huene indertijd afgelegd, niet in tegenspraak met de maatregelen, die alleen tegen werkeloozen worden genomen. De Duitsche regeering wil echter de vluchtelingen, die indertijd naar het rayon van Antwerpen zijn teruggekeerd, doen repatrieeren, mits de Nederlandsche regeering wederom diegenen tot zich neemt, voor wie in België geen werk mocht zijn. Dit voorstel is aanvaard.

De nieuwbenoemde Engelsche Gezant te 's Gravenhage Sir Walter Townley wordt door de Morning Post als een krachtig man geschetst; het blad uit zich tevens weer ongunstig over onzen handel met Duitschland. De afgetreden Gezant en Oppenheimer worden in hetzelfde artikel heftig gecritiseerd.

De N. R. C. publiceerde een open brief aan Z.E. den Gouverneur Generaal in Ned. Indië, oorspronkelijk verschenen in de Sin Po, het voornaamste Chineesche blad op Java. Volgens de Sun, waaruit de brief is overgenomen, verklaart een Chinees, dat zij partij hebben moeten kiezen als tegenstanders van het streven van „Indië weerbaar". In afwijking met het Mandsjoe-Nederlandsche verdrag wenschen zij zich te beschouwen als burgers van de Chineesche republiek, omdat zij bij een mogelijken oorlog in de toekomst, met name na eene Japansche overwinning, niet als Nederlandsche onderdanen door den overwinnaar willen worden behandeld.

Zij willen neutraal blijven, om in vrede te leven, om het even welke politieke veranderingen er mochten plaats hebben.

BELGIË. De chef van den Generalen Staf Wielemans is overleden; zijn opvolger is Generaal Ruquoy.

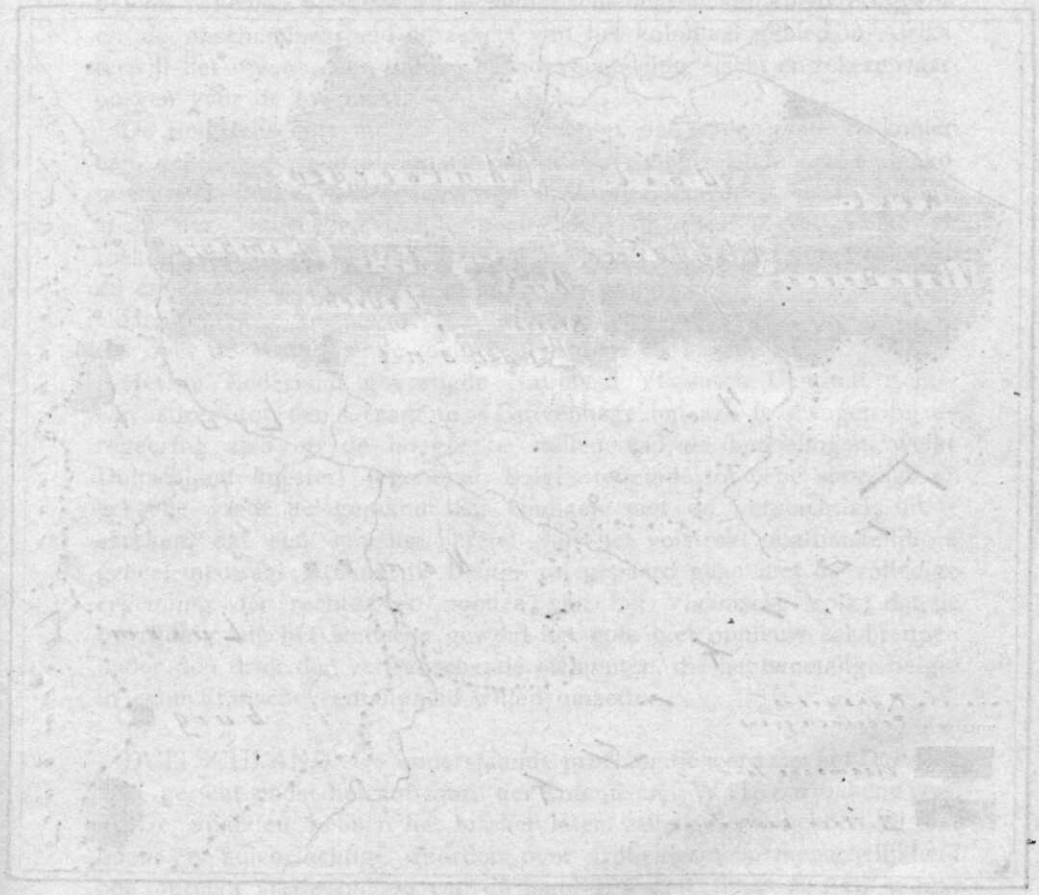

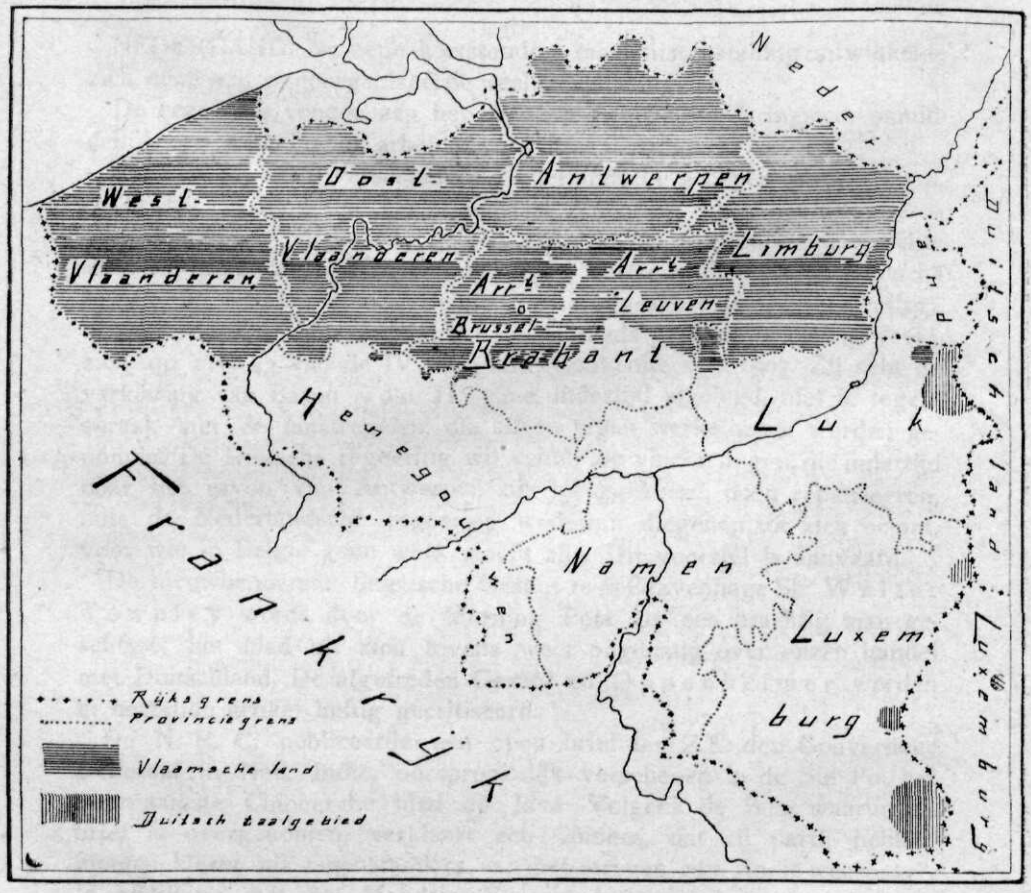
West-
Vlaanderen
Oost-
Vlaanderen
Arrt
Brussel
Arrt
Leuven
Antwerpen
Limburg
Brabant
Henegouwen
Namen
Luxemburg
Nederland
Duitschland
Luxemburg
Frankrijk
Rijksgrens
Provincie grens
Vlaamsche land
Duitsch taalgebied

De Belgische regeering heeft tegelijk met het antwoord der Entente op het voorstel van Wilson eene afzonderlijke nota overhandigd.

Na eene beschuldiging tegen de Duitsche wijze van oorlogvoering, die h. i. weinig waarborgen geeft voor de toekomst der kleine volken vervolgt de nota:

„België verlangt vurig, dat er een einde kome aan het ongehoorde leed der bevolking, maar het kan slechts een vrede aanvaarden, welke het de volledige politieke en oeconomische onafhankelijkheid teruggeeft en de onschendbaarheid verzekert van het koloniaal gebied in Afrika, terwijl het tevens eene billijke schadevergoeding eischt en zekere waarborgen voor de toekomst."

De Belgische nota uit ten slotte de hoop, dat er een einde zal komen aan den langdurigen oorlog en dat de Vereenigde Staten zullen opkomen voor België, het onschuldige slachtoffer van de eerzucht en hebzucht der Duitschers. België heeft recht op eene plaats, welke het toekomt krachtens zijn onkreukbaar verleden, den moed zijner soldaten en zijn trouw aan de eer.

Het Duitsche bestuur heeft eene verdeeling vastgesteld der gemeenten over de verschillende taalgebieden. (Zie de kaart.)

Het in Nederland gevestigde Nationaal Vlaamsch Comiteit richtte een adres tot den Gezant te 's Gravenhage om aan te dringen bij de regeering zich op de hoogte te stellen van de bedoelingen, welke Duitschland koestert tegenover België teneinde tot eene spoedige en eervolle vrede te geraken. Zij eindigen met de verwachting uit te spreken, dat een spoedig herstel van het volstrekt onafhankelijk en geheel neutraal Koninkrijk België zal gepaard gaan met de volledige erkenning der rechten en nooden van het Vlaamsche Volk; dat de bevrijding uit het Duitsche geweld het volk niet opnieuw zal brengen onder den druk der verfranschende elementen, die het tweetalige België in eene Fransche eentaligheid willen omzetten.

DUITSCHLAND. De onderstaande proclamatie werd aan het Duitsche volk gericht nadat het antwoord der Entente aan Wilson bekend was.

„De vijanden hebben het masker laten vallen. Eerst hebben zij met hoon en huichelachtige woorden over vrijheidszin en menschelijkheid ons oprecht vredesaanbod van de hand gewezen, thans zijn zij in hun antwoord, aan de Ver. Staten verder gegaan en hebben hun veroveringszucht erkend, waarvan de schandelijkheid door de lasterlijke motiveering nog toeneemt.

Hun doel is Duitschland ten onder te brengen, de met ons verbonden mogendheden te verbrokkelen en de vrijheid van Europa en van de zeeën te knechten onder hetzelfde juk, dat Griekenland thans tandenknarsend draagt.

Maar hetgeen zij in dertig maanden van bloedigen oorlog en van den meest gewetenloozen economischen strijd niet hebben kunnen bereiken, dat zullen zij ook in de toekomst niet volbrengen Onze roem-

rijke overwinningen en de ijzeren wilskracht, waarmede ons strijdend volk tegenover den vijand en in het vaderland alle jammer en nood van den oorlog heeft gedragen, staan er ons borg voor, dat ons dierbaar vaderland ook voortaan niets heeft te vreezen.

Vlammende verontwaardiging en heilige toorn zullen de kracht van elken Duitschen man en elke Duitsche vrouw verdubbelen, 'tzij die kracht aan den strijd, den arbeid of offervaardig lijden gewijd is.

God, die dezen heerlijken geest der vrijheid in het hart van ons dapper volk heeft geplant zal ons en onze beproefde bondgenooten ook de volkomen overwinning op alle machtsbegeerte en vernietigingswoede onzer vijanden verleenen."

Ook aan de neutrale mogendheden is eene nota gericht, waarin het Duitsche standpunt wordt verdedigd en waarin de volle verantwoordelijkheid voor de voortzetting van het bloedvergieten gelegd wordt op de schouders van den vijand.

Het Duitsch-Turksche handelsverdrag is begin Januari onderteekend. Volgens de Magdeburger Zeitung zijn de vredesvoorwaarden ontworpen door de nationale commissie onder Prins W e d e l (zie overzicht Duitschland M. S. Aug. en Sept. 1916).

1°. De vrede moet niet alleen eene Duitsche vrede, maar eene vrede van onze bondgenooten zijn. De duurzame samenwerking tusschen de nu verbonden mogendheden moet er door verzekerd worden.

2°. Over het door ons veroverde gebied moet op grond van den oorlogstoestand, met inachtneming van de Duitsche belangen, beslist worden. Vooral moet men streven naar strategisch noodzakelijke grensherzieningen. De leus „veroveringspolitiek" mag ons niet doen terugdeinzen.

3°. De vrijheid der zeeën voor ons en voor de overige niet-Engelsche wereld, met name voor de neutrale mogendheden, moet verkregen worden.

4°. Een sterk, levensvatbaar en verdedigbaar koloniaal rijk moet ons teruggegeven worden.

5°. Men moet streven naar eene oorlogsvergoeding, die aan onze offers beantwoordt.

De goudvoorraad van de Rijksbank bedroeg eind 1916 20 % van het totaal der uitgegeven bankbiljetten en dadelijk opeischbare schulden.

In het Pruisische huis van afgevaardigden is het tot eene openlijke erkenning van wantrouwen gekomen, tusschen K o r f a n t y, vertegenwoordiger van de Polen en den Minister v o n L ö b e l l, die het maken van onderscheid tusschen Poolsche en Duitsche belangen in het binnenland onbetamelijk en onmogelijk noemde.

Op de rede van v. H e y d e b r a n d bij de behandeling van de Pruisische begrooting, waarbij hij sprak over het onbeperkt gebruik van duikbooten, antwoordde de vertegenwoordiger van de regeering ontwijkend.

Ook in den landdag is het tot eene splitsing der sociaal-democratische partij gekomen.

De conferentie der parlementsvoorzitters van de vier middenrijken is 19 Januari te Berlijn bijeengekomen en daarna te Pless in het groote Hoofdkwartier door den Keizer ontvangen.

In Duitschland dreigt groote aardappelnood.

De Duitsche keizer heeft maarschalk v. Mackensen het grootkruis van het IJzeren Kruis verleend.

De Duitsche pers neemt over het algemeen de boodschap van Wilson voor kennisgeving aan en schijnt er weinig praktisch resultaat van te verwachten.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. Het resultaat der vijfde oorlogsleening is niet gepubliceerd. Gelijk met de Duitsche regeering heeft ook de Oostenrijksch-Hongaarsche regeering in eene nota aan de neutralen haar standpunt nader uiteengezet. Conrad van Hoetzendorff is tot Veldmaarschalk bevorderd.

De wijzigingen in het Oostenrijksche Ministerie, in het vorig verslag gemeld, werden in de Entente-pers als antiduitsch beschreven.

Uit Weenen werd aan het „Berl. Tageblatt" geseind, dat de onderhandelingen tusschen de Oostenrijksche en Hongaarsche regeeringen over den „Ausgleich" zoo ver gevorderd zijn, dat het sluiten van het vergelijk spoedig verwacht kan worden.

De „Ausgleich" zal begin Februari geteekend worden, waarna dadelijk de onderhandelingen over een handelsverdrag met Duitschland zullen aanvangen.

Naar aanleiding van Wilsons boodschap en in verband met de vredeseischen der Entente verklaarde graaf Tisza in het Hongaarsche huis van Afgevaardigden o. m., dat Oostenrijk-Hongarije geneigd is, in overeenstemming met de bondgenooten de gedachtenwisseling met betrekking tot de vrede met de regeering van de Vereenigde Staten verder voort te zetten.

Het nationaliteitsbeginsel kan zich slechts daar bij de vorming van nationale staten onbeperkt doen gelden, waar op zich zelf staande naties binnen scherp afgebakende ethnografische grenzen in dichte massa's een gebied bewonen, dat geschikt is ter staatsvorming. Op zulke gebieden, waarop verschillende volksstammen en naties door elkaar heen wonen, kan elke volksstam op zich zelf onmogelijk een nationalen staat vormen. Daar kan slechts een staat zonder nationaal karakter in het leven worden geroepen of wel het volk, dat ten aanzien van zijn grootte en gewicht den voorrang heeft, drukt op den staat zijn nationaal stempel.

ITALIË. De Entente-mogendheden hebben te Rome Krijgsraad gehouden. Aldaar kwamen 5 Januari o. m. bijeen: voor Engeland Lloyd George, Milner en generaal Robertson, voor Frankrijk Briand, Thomas en de generaals Lyautey en Sarrail, de Russische generaal Galitsin, voor Italië Boselli, Sonnino

en de ministers van Oorlog, Marine en Munitie benevens generaal Cadorna.

Het doel van deze bijeenkomst zou geweest zijn om Italië af te brengen van eene eigen afwijkende politiek tegenover Griekenland, daar de politiek van Venizelos niet in overeenstemming is met de Italiaansche belangen in de Middellandsche zee. Italië schijnt zich thans bij de andere bondgenooten onvoorwaardelijk te hebben aangesloten. Troepen der Entente of van Italië zullen, nu het ultimatum in Griekenland is aangenomen, over Brindisi naar Itea kunnen worden vervoerd en van daar per spoor naar Saloniki of omgekeerd. De gevaarlijke

Brindisi - Itea 525 K.M.
Brindisi - Z.v. Peloponesos - Saloniki 1325 K.M.

zeeweg om de Peleponesus wordt nu vermeden, de benoodigde scheepsruimte aanzienlijk vermindert (zie de kaart).

De landstormplicht is tot het 41ste levensjaar uitgebreid, de Duitsche bladen verspreiden het bericht, dat eerlang Italiaansche troepen naar Frankrijk zullen worden overgebracht.

De totale oorlogskosten tot en met October 1916 worden op ruim 12.5 milliard lire berekend.

Italiaansche bladen verdenken een Duitsch prelaat bij het Vatikaan als degeen, die den aanslag op de beide oorlogsschepen Benedetto Brin en Leonardo da Vinci heeft geregeld. Beide schepen zijn in den zomer van 1916 in de lucht geslagen.

Onder Suleiman el Baroeni is het tot een geregeld gevecht gekomen tegenover Italiaansche bezettingstroepen in Tripolis onder generaal Latini. 15 Januari had een treffen plaats bij Zoeara; Suleiman werd teruggeslagen.

FRANKRIJK. Het antwoord der Entente aan Wilson, te Parijs opgesteld en door Briand aan den Amerikaanschen Gezant overhandigd zal de meeste hoopvolgestemden hebben teleurgesteld.

Het betoog, wie de schuld draagt voor dezen oorlog, verder onvermeld latend, verklaart de Entente als volgt hare eischen:

„herstel van België, Servië en Montenegro, met de hun toekomende schadeloosstelling;

ontruiming van de bezette gebieden in Frankrijk, Rusland en Roemenië, met gepaste vergoeding;

reorganisatie van Europa, gewaarborgd door eene duurzame regeling op den grondslag zoowel van het nationaliteitsbeginsel als van het recht, dat alle volken, klein en groot, hebben op volle zekerheid van vrije economische ontwikkeling, en ook op territoriale overeenkomsten en internationale schikkingen, die van zoodanigen aard zijn, dat zij de land- en zeegrenzen waarborgen tegen onrechtmatige aanvallen;

teruggave van de provincies of landstreken, te voren aan de geallieerden door geweld of tegen de wenschen van hunne inwoners ontrukt;

bevrijding van Italianen, Slaven, Roemeniërs, Tsjechen en Slowaken van vreemde overheersching;

bevrijding van de volken, die nu onder de moorddadige tirannie der Turken zuchten en verbanning uit Europa van het Ottomaansche keizerrijk, dat zichzelf zoo volslagen vreemd aan de westersche beschaving heeft getoond.

De bedoelingen van den keizer van Rusland nopens Polen zijn blootgelegd in de proclamatie, die hij zooeven tot zijne legers heeft gericht. Het is nauwelijks noodig daarbij te voegen, dat het, terwijl de geallieerden Europa wenschen te bevrijden uit de brutale aanmatiging van het Pruisische militarisme, nooit hunne bedoeling geweest is, naar is beweerd, het Duitsche volk te trachten te verdelgen of in politiek opzicht uit te roeien.

Het hoofddoel der geallieerden is de vrede te waarborgen op die beginselen van vrijheid, rechtvaardigheid on onschendbare trouw aan internationale verplichtingen, die steeds de daden der Ver. Staten hebben bezield.

Met dit verheven doel voor oogen zijn de geallieerde regeeringen, elk voor zich en gezamenlijk, besloten al hunne krachten in te spannen en elk offer te brengen, ten einde den strijd tot een zegevierend einde te brengen, waarvan naar hunne overtuiging niet alleen hunne eigen veiligheid en hun voorspoed, maar de geheele toekomst der beschaving afhangt."

De opbrengst der nieuwe belastingen, op 1 Jan. 1917 ingevoerd, worden begroot op 1.2 milliard frs. De rapporteur der begrootingscommissie in de Kamer schat het totaal inkomen der Fransche bevolking op 25 milliard per jaar. De uitgegeven bankbiljetten waren eind 1916 slechts door 17½ % goudvoorraad gedekt.

Generaal Pont is toegevoegd aan den staf van generaal Nivelle.

Het departement Seine inferieure met Havre is buiten het operatiegebied van het leger gebracht.

De steenkolennood doet zich gevoelen, er zijn bijzondere maatregelen genomen om het aantal mijnwerkers te vermeerderen,

Men is niet ingenomen met het geleidelijk uitschakelen van het landbouwdepartement; Adrien Dariac waarschuwt in de Petit Journal tegen de verwaarloozing van den landbouw. Le Ministére des „munitions de bouche" aussi nécessaire que celui des „munitions de guerre". Ook de Humanité dringt op spoed aan, daar de landbouwende bevolking onder de wapenen is, vele gronden braak liggen en het slechte weer oorzaak is van een minder gunstigen toestand.

Onder den Minister van Oorlog is een onder-Staatssecretaris belast met den dienst der uitvindingen in het belang der nationale defensie.

In de munitiefabrieken komen stakingen voor.

Volgens een bericht uit de Morning Post worden thans ook de Fransche handelsvaartuigen bewapend.

De fracties van de „nationale actie" in Senaat en Kamer (waarvan Clemenceau en Tardieu leiders zijn) hebben te Parijs vergaderd en daar o.a. eene motie aangenomen, waarin de instelling van een geallieerden generalen staf noodzakelijk wordt genoemd.

De minderheid der sociaal-democratische partij is voornemens, zoodra zij meerderheid geworden mocht zijn, een nieuw sociaal-democratisch partij-congres samen te roepen, ten einde de partijleiding geheel in handen te krijgen.

De minderheid onderscheidt zich in de Fransche partij niet door principieele verschillen van de meerderheid. Zij wil de oorlogsuitgaven toestaan, zij wil ook het referendum in Elzas-Lotharingen over de vraag bij welk rijk de bevolking wil behooren; alleen: zij staat ànders dan de meerderheid tegenover de Internationale. Zij is bereid, een internationale bijeenkomst, waartoe ook de Duitschers uitgenoodigd worden, te bezoeken.

ENGELAND Lloyd George heeft een departement ingericht, dat de samenwerking van alle departementen bij de oorlogspolitiek moet bevorderen. Lord Cowdray is benoemd tot Minister voor de luchtvaart (zie vorig verslag).

De samenwerking van leger en vloot schijnt nu beter geregeld te zijn. De taak van den luchtraad zal zijn, alle aanvragen om benoodigdheden van de admiraliteit en het ministerie van oorlog in ontvangst te nemen, aan het ministerie van munitie in verband daarmee de noodige bestellingen te doen, toe te zien dat het benoodigde materieel geleverd wordt en als scheidsrechter tusschen marine en leger op te treden, als de eischen met elkaar in botsing komen.

Het Engelsche front in Frankrijk is thans weer tot de Somme uitgebreid en bedraagt 160 K.M. of $^1/_5$ van het totale front in het westen. Volgens mededeeling der regeering zouden thans 2 millioen man Engelsche troepen in Frankrijk staan. Brengt men deze regeeringsopgave

echter terug tot eene berekening der gevechtseenheden, dan zijn hiervan minstens $^4/_{10}$ depottroepen voor hoogstens 60 divisiën.

Tegenover eene frontbezetting van ruim 125 Duitsche divisiën over 800 K.M. (of gemiddeld 1.6 div. per 10 K.M. frontlijn waarvan verschillende divisiën hoogstens 10 bataljons tellen) stelt het Engelsche leger alleen reeds 3.75 div. op elke 10 K.M. frontlijn. Het is duidelijk, dat de aflossing van Engelscbe troepen en de rusttijden in moeilijke omstandigheden veel beter gewaarborgd zijn.

De Daily Mail hield een betoog voor de staking van den veldtocht in Saloniki. Het hoofdbeginsel moet zijn „concentratie op het westfront".

Er wordt met kracht gestreefd naar vermeerdering van het aantal dokwerkers. Het aantal manschappen der transportwerkliedenbataljons zal opgevoerd worden tot 10.000. In de antwoordnota der Entente aan Wilson wordt niet over Engeland gesproken, de bezette Duitsche Koloniën worden er niet in genoemd. Men heeft de beslissing daarvan, nu de oorlog wordt doorgezet, blijkbaar willen overlaten aan het oordeel der rijksoorlogsconferentie.

Ter verduidelijking van het Engelsche standpunt heeft Balfour eene begeleidende afzonderlijke nota aan Wilson doen toekomen, waarin hij o. m. zegt:

„Zoowel in het belang van de vrede als van de nationaliteiten is het noodig, dat aan het Turksche bewind over vreemde rassen zoo mogelijk een einde wordt gemaakt en wij mogen hopen, dat de verbanning van Turkije uit Europa evenveel ten gunste van de wereldvrede zal uitwerken, als de teruggave van Elzas-Lotharingen aan Frankrijk, van de irredenta aan Italië, alsmede elk van de andere territoriale veranderingen, in de nota der geallieerden (aan Wilson) aangeduid."

Na gewezen te hebben op het schenden van België, de wreedheden en het terrorisme, welke geenerlei hoop geven op eene bescherming der kleine staten na eene Duitsche overwinning, vervolgt Balfour:

„Ofschoon dus ons volk ten volle het verlangen van den president naar de vrede deelt, gelooft het niet, dat hij duurzaam kan zijn, tenzij gegrondvest op het succes van de zaak der geallieerden. Immers, een duurzame vrede kan nauwelijks worden verwacht indien drie voorwaarden niet zijn vervuld:

Ten eerste, dat de bestaande oorzaken van internationale onrust zoo ver mogelijk op zij geschoven of verzwakt worden.

Ten tweede, dat de volken van de middelrijken zelf genoeg zouden krijgen van hun aanvalsbedoelingen en onbehouwen methoden.

Ten derde, dat achter alle verdragsbepalingen tot het verhoeden of beperken van vijandelijkheden eene internationale sanctie in eenigerlei vorm worde uitgedacht, die den ergsten aanvaller tot opschorting van zijne plannen zou dwingen.

Deze voorwaarden mogen moeilijk te vervullen zijn, maar naar ons oordeel komen ze in het algemeen overeen met de idealen van president Wilson, en wij vertrouwen dat geen ervan zelfs onvolkomen

verwezenlijkt kan worden, tenzij er vrede komt op de algemeene voorwaarden, die (voorzoover het Europa betreft) in de gezamenlijke nota der geallieerden zijn aangegeven.

De Order in Council van 11 Maart 1915, waarbij alle goederen, die vijandelijk eigendom of van vijandelijke oorsprong waren, of die eene vijandelijke bestemming hadden, zouden worden opgebracht, onverschillig onder welke vlag zij vervoerd worden, is bij K. B. van 10 Januari 1917 uitgebreid en ook toepasselijk verklaard op de goederen van de andere vijandelijke landen, zelfs met terugwerkende kracht.

Voortaan wordt elke jongeling op 18-jarigen leeftijd dienstplichtig; zooveel mogelijk worden mannen beneden de 31 jaar voor het leger beschikbaar gesteld, wanneer zij eenigszins gemist kunnen worden. Er is eene nieuwe oorlogsleening uitgeschreven tegen 4 % vrij van inkomstenbelasting en tegen 5 %.

Reeds zijn 600 mill. p. st. aan de bondgenooten voorgeschoten.

De Times van 8 Januari gaf een overzicht van de Engelsche staatsschuld op 31 December 1916, welke met inbegrip van de buitenlandsche leeningen en bankschulden totaal 3 461 852.000 p, st bedraagt.

Het congres der arbeiderspartij te Manchester heeft met 1 840 000 tegen 307.000 stemmen eene motie aangenomen, waarin de deelneming van arbeidsvertegenwoordigers aan de regeering wordt goedgekeurd, met 1.697.000 tegen 302 000 stemmen is eene motie ten gunste van onverwijlde vredesvoorstellen, verworpen.

Hughes de eerste Minister in Australië, wiens succes in Engeland verleden jaar is gemeld en die optrad als groot imperialist, heeft in korten tijd in Australië zijn aanhang verloren.

Door uitreiken van kaarten heeft men in Canada getracht gegevens te verzamelen voor het invoeren van een nationalen dienst. In arbeiderskringen wordt echter verzet ondervonden, velen weigeren de kaarten in te vullen. De recruteering van de nog ontbrekende 150.000 man (op een totaal van 500 000 man) gaat niet vlot.

Volgens de Echo de Paris is eind Januari te Londen een vloot-raad der entente gehouden, waar maatregelen om voor aanval en verdediging tot eenheid van optreden te komen zijn besproken en vastgesteld.

RUSLAND. Trepof, de minister-president is na 1½ maand gevallen. — Reden onbekend. — Golitzin is zijn opvolger.

De vermoorde monnik Raspoetin, een man aan wien men duistere machten toeschreef, is op geheimzinnige wijze een gewelddadigen dood gestorven en met groote plechtigheid begraven.

Het oordeel der Engelsche pers is over deze gebeurtenissen niet gunstig.

De wijziging van het kabinet, waarin ook Propopotof zitting heeft, is sterk reactionnair; onverklaarbaar blijft, voorloopig nog de benoeming van Stürmer tot adviseur aan het departement van Buitenlandsche zaken, tenzij zulks alleen als een eeretitel is te be-

schouwen. Hij is „ter beschikking" gesteld volgens mededeeling van het Russische gezantschap.

Hij was de man, die naar men zeide om zijne neigingen tot een afzonderlijke vrede als voorganger van Trepof is gevallen.

Beliaef is benoemd tot minister van oorlog. Hij wordt als een kundig man beschreven, die buiten de partijen staat.

De Doema is opnieuw tot 27 Februari verdaagd.

De binnenlandsche toestand schijnt niet gunstig, de levensmiddelenvoorziening is spaak geloopen, zelfs de geregelde aanvoer voor het leger laat te wenschen over.

De voorloopige Raad van State voor Polen is 15 Januari te Warschau geïnstalleerd.

Na vaststelling van het reglement van orde werd ter bespoediging van de organisatie van het Poolsche leger met algemeene stemmen besloten tot de vorming van eene militaire commissie; voorts tot spoedige bijeenroeping van eene commissie tot het samenstellen van een ontwerp ter bijeenroeping van een landdag, voor eene grondwet van het koninkrijk en voor het scheppen van eene organisatie ter uitwerking van den eeredienst en de onderwijsvraagstukken.

De Raad van State heeft een oproep tot de Polen gericht voor de vorming van een groot slagvaardig leger.

Sasonof is benoemd tot gezant in Londen.

DENEMARKEN. De uitwisseling der betrokken stukken over den verkoop van de Deensch Westindische eilanden zal binnenkort te Washington plaats hebben.

De beide huizen van den Rijksdag hebben eene geheime vergadering gehouden, waarin de minister van buitenlandsche zaken in eene lange redevoering een overzicht gegeven heeft van den handelspolitieken toestand van Denemarken. De aansluiting van Denemarken bij de Skandinavische vredesnota vormde het slot van de uiteenzetting.

De ratificatie van het verdrag over den verkoop der Deensch Westindische eilanden heeft te Washington plaats gehad.

ZWEDEN. De Koning heeft 16 Januari den Rijksdag geopend met eene troonrede, waarin hij wees op den ernst der tijden en o. m. verklaarde:

„De verhoogde slagvaardigheid van land- en zeemacht van het rijk moet nog steeds worden aangehouden. De eenstemmige uitlatingen betreffende de kwestie der Aland-eilanden tijdens den vorigen Rijksdag zijn mij tot steun bij mijne pogingen om haar tot oplossing te brengen, gelijk Zwedens levensbelang dat eischt."

Volgens de Nieuwe Courant zou omstreeks Kerstmis in de pers melding zijn gemaakt van eene uitnoodiging, die de Zweedsche regeering zou hebben gericht tot de Europeesche neutralen, ter bespreking

van verschillende punten van volkenrechterlijken aard, hunne gezamenlijke belangen, vooral na den oorlog, rakende.

NOORWEGEN. De Storting is 12 Januari geopend. Uit de volksvertegenwoordiging zal een comité worden gevormd, dat de regeering over het beleid van buitenlandsche zaken zal raadplegen.

Te Christiania is een Engelsch Militair Attaché benoemd

ZWITSERLAND. Wederzijdsche beschuldigingen der oorlogvoerende partijen van verraderlijke plannen ten opzichte van Zwitserland, wellicht gepaard gaande met eenige vermeerderde troepensterkte in de nabijheid van de Zwitsersche grenzen, met kans op eene naderend verhoogde actie op het zuidelijk gedeelte van het westfront, heeft den bondsraad doen besluiten tot de mobilisatie van 3 voltallige divisiën, n.l. de 2e, 4e en de 5e Divisie. Gelijktijdig heeft de regeering echter bekend gemaakt, dat er geen politiek gevaar dreigde.

Frankrijk heeft door zijn vertegenwoordiger doen weten, dat er geen sprake van kan zijn, dat Fransche troepen het Zwitsersch grondgebied zouden schenden, hetzelfde is ook van Duitsche zijde gemeld.

Het zijn dus zuiver voorzorgsmaatregelen, eene reactie op de geleidelijke verslapping der Zwitsersche mobilisatie.

Het is nuttig, ook voor ons land, alles voor mogelijk te houden, doch in dit geval te wijzen op den oorsprong en de ongeloofwaardigheid der berichten, die veelal valsch worden verspreid, zonder dat men de bron onmiddellijk kan onderkennen. Eerstens kan het een beursmanoeuvre zijn, in de tweede plaats een schijnmanoeuvre om de aandacht van andere punten af te leiden, in de derde plaats eene verdachtmaking van den vijand. Onaannemelijk is het echter, dat de Fransche pers — of wie ook deze berichten verder mag hebben verspreid — reeds in begin December zou weten, dat de Duitsche Generale Staf voornemens zou zijn een paar maanden later een aanval te doen op Zwitserland — of Nederland.

Het Duitsch verbod van 17 Januari tegen invoer van alle zendingen uit Zwitserland om de markenkoers te verbeteren is een harde slag voor den Zwitserschen handel.

Zelfs de Duitsch gezinde Zwitsersche pers beklaagt zich ernstig over de wijze, waarop Duitschland zijne contractverplichtingen niet nakomt.

Het invoerverbod en de slechts gedeeltelijke voorziening van kolen zijn in strijd met het verdrag van September j.l. Te Berlijn zijn door de regeering onmiddellijk de noodige stappen gedaan.

Gedurende het vorige jaar zijn meer dan 10.000 in Zwitserland wonende Duitschers, als Zwitsersch onderdaan genaturaliseerd.

De Zwitsersche Bondsraad heeft besloten eene nieuwe $4^1/_2$ pct. leening van 100 millioen frs. aan te gaan. Tevens is het besluit genomen tot conversie der in het voorjaar vervallende eerste mobilisatieleening van 30 millioen frs.

SPANJE Na eene korte kabinetscrisis op 9 Januari is het ministerie Romanones gehandhaafd. Een en ander schijnt een gevolg geweest te zijn van de moeilijkheden, die de regeering steeds ondervindt bij haar streven om het economisch leven te blijven beheerschen. Vele maatregelen bleven zonder uitwerking. De rechtstreeksche aanleiding zou de begrooting zijn geweest voor 1917, die, gelijk het vorige jaar, als voor 1915 zou worden aangenomen.

Binnenkort komt de Cortes weer bijeen.

De ontevredenheid in liberale kringen zou volgens de Ententepers een gevolg zijn van de weigering om Wilson's nota te steunen. Zij zien hierin Duitsche kuiperijen.

Een Fransch-Spaansch verdrag is geteekend tot uitlevering van wederzijdsche deserteurs in Marokko.

PORTUGAL. De Temps van 1 Januari vermeldde de aankomst van een honderdtal Portugeesche officieren en onderofficieren in Parijs tot voorbereiding van de aankomst van het Portugeesche expeditiekorps onder generaal Tamagnini.

Na de in het vorig verslag gemelde onlusten zijn 13 Januari de grondwettelijke rechten hersteld.

Er zijn verbodsdagen voor het gebruik van vleesch ingevoerd; er dreigt kolennood.

BULGARIJE. De Bulgaarsche regeering heeft eene nota gericht tot de Neutralen naar aanleiding van het Antwoord van de Entente op de nota van President Wilson.

De Russofiele partij heeft uit den aard der zaak thans al haren invloed verloren, zij wordt in de kamer nog slechts vertegenwoordigd door twee afgevaardigden, waaronder Danef.

ROEMENIË. De zegevierende opmarsch der Centralen is aan den Beneden-Donau en den Sereth tot staan gekomen; vermoedelijk hebben de Centralen een groot deel hunner troepen naar andere operatietooneelen gezonden. Het bestuur over het bezette gedeelte van Roemenië wordt uitgeoefend door eene gemengde commissie van Duitsche en Oostenrijksche rijksambtenaren onder leiding van den Duitschen generaal von Tuelf.

De Roemeensche kroonprins is met den minister-president Bratianu naar St.-Petersburg gereisd.

Het Roemeensche leger is thans nagenoeg geheel van het front teruggenomen en wordt nieuw georganiseerd; de totale verliezen worden op 300.000 geschat.

Van Duitsche zijde wordt bericht, dat binnen enkele weken de in de petroleumgebieden aangerichte schade voldoende zal zijn hersteld voor eene normale productie der bestaande petroleum-maatschappijen.

GRIEKENLAND. De Geallieerden beroepen zich bij hun optreden tegen Griekenland op oorlogsnoodzaak — merkwaardige ironie van het noodlot, zoo kort na België!

8 Januari hebben de Geallieerden te Athene eene nieuwe nota ingediend, waaraan nu ook Italië deelnam, nadat op de conferentie te Rome door de andere regeeringen was toegezegd, dat de Venezelistische beweging zich niet buiten hare tegenwoordige territoriale grenzen zal uitbreiden. De nieuwe nota was eene samenvatting van alle eischen, die op 14 en 31 December gesteld zijn. Zij stelde een ultimatum van twee dagen aan het Grieksche ministerie om antwoord te zenden en eischte, dat alles op korten termijn ten volle uitgevoerd moest worden.

In het antwoord hierop van Griekenland werden wel is waar de eischen der Entente aanvaard, doch de tekst was zeer omslachtig en scheen vol reserves.

De Entente heeft daarom eene nadere ondubbelzinnige verklaring geëischt. Aan dezen eisch is ten slotte 17 Januari door de Grieksche regeering voldaan, waarop de Britsche gezant naar Athene is teruggekeerd.

De militaire vertegenwoordigers van de Entente hebben aan den Griekschen Generalen Staf medegedeeld, dat een termijn van 14 dagen, ingaande 20 Januari, zal worden toegestaan voor het vervoer van de kanonnen en mitrailleurs van het Grieksche leger naar den Peloponesus.

Het gevaar voor een Griekschen aanval op de troepenmacht van Sarrail zal daardoor zijn opgeheven: slechts ongeveer 3.000 man Grieksche troepen zullen ten N. van de landengte blijven en de gendarmerie wordt tot den normalen omvang teruggebracht.

Begin Februari is dus eene opheffing van de blokkade der Grieksche kust te verwaehten.

De vrijlating van Venezelistische gevangenen heeft geen aanleiding gegeven tot groote betoogingen; wel blijkt uit berichten van verschillende zijden, dat Venizelos voorloopig bij de Grieken van Oud-Griekenland heeft afgedaan, daarentegen is natuurlijk niet te veel waarde te hechten aan de plechtige vervloeking van Venizelos, die naar oud volksgebruik te Athene heeft plaats gehad.

De Grieksche regeering heeft eene uitvoerige nota gezonden aan Wilson als antwoord op zijn oproep tot de onzijdigen.

Met uitzondering van het dringend noodig aantal schepen, om Griekenland van levensmiddelen te voorzien is de Engelsche regeering van plan de geheele Grieksche koopvaardijvloot tegen betaling van huur op te vorderen.

Denys Cochin heeft afstand gedaan van zijn eeretitel van burger van Athene.

Fransch-Russische troepen hebben het schiereiland met den berg Athos bezet onder beschuldiging, dat de kloosters aldaar een broeinest waren van spionnage en royalistische propaganda.

TURKIJE. Op het algemeen congres van de partij „Eenheid en

Vooruitgang" van de Jong-Turken zijn als meest urgente hervormingen op het programma geplaatst het geheel brengen van de rechtspraak en van het onderwijs onder het bestuur en de leiding der regeering. Het Sjeich-al-Islamaat zal daardoor meer worden teruggebracht tot eene zuiver godsdienstige instelling.

Volgens de Voss. Ztg. is het handelsverdrag tusschen Duitschland en Turkije onderteekend.

Ook de Turksche regeering heeft zich tot de Neutrale regeeringen gewend in zake het antwoord van de Entente aan Wilson.

Deze Turksche nota zegt o a., dat Turkije zoo min als zijne bondgenooten den oorlog heeft gewild om zich ten koste van entente-landen uit te breiden. Men kent echter, gaat zij voort, de plannen van Frankrijk met Syrië en Elzas-Lotharingen, van Italië met de zuidwestelijke provincies van Oostenrijk, die van Rusland met Konstantinopel, de zeeëngten en een groot deel van Klein-Azië en die van Engeland met Mesopotamië en Arabië. Ook weet men, welke plannen die mogendheden hadden om de natuurlijke ontwikkeling van Turkije te verhinderen en ten slotte hun verdeelingsplan te kunnen verwezenlijken, en nog wel in strijd met het nationaliteitsbeginsel, waarmee zij telkens aankomen. Inderdaad bekommert zich de Entente echter, zoodra het haar belang geldt, weinig om dat beginsel. De afkondiging van Engelands heerschappij over Egypte, welks bevolking in geen betrekking tot het Engelsche ras staat; de inbezitneming van Cyprus, waar niets Engelsch is, de bezetting van Tripoli door Italië en het fantastische plan, Rusland Konstantinopel en het Marmorabekken toe te wijzen, waar de overweldigende meerderheid van de bevolking Turksch en Mohammedaansch is, zijn even zoovele schendingen van het nationaliteitsbeginsel.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. De Senaat heeft met 48 tegen 17 stemmen de motie der republikeinen, waarin instemming wordt betuigd met het verzoek van president Wilson aan de oorlogvoerende partijen, om hunne vredesvoorwaarden mede te deelen, aangenomen.

Algemeen wordt aangenomen, dat Wilson zijn vredesactie zal voortzetten, hoewel voorloopig de kans op succes gering te achten is.

Eene commissie uit het congres heeft een onderzoek geopend tegen enkele beursspeculanten. Aanleiding hiertoe gaven de beschuldigingen, dat mededeelingen zijn gedaan over den inhoud van president Wilson's vredesnota vóór de officieele publicatie, o.a. door Wilson's particulieren secretaris Tumulty, die dit echter zeer stellig ontkent.

De Duitschers, beschuldigd van samenspanning, om munitiefabrieken in de Vereenigde Staten en in Canada in de lucht te doen vliegen en om spoorwegen, tramwegen en troepen met ammunitie van de Entente te vernietigen, zijn door de jury schuldig verklaard.

Nieuwe moeilijkheden zijn te verwachten naar aanleiding van de

mededeeling van de Duitsche admiraliteit, dat onzijdigen, behoorende tot de bemanningen van schepen, die door Duitsche schepen worden genomen, krijgsgevangen zullen worden gehouden. Amerika zal dit alleen toegeven voor oorlogsschepen, d. z. schepen staande onder bevel van de marine, varende onder de marinevlag en bemand met manschappen der marine.

Het memorandum over het doorzoeken van de pakket- en brievenpost van 12 October 1916 van de Engelsche en Fransche regeering is te Londen als Witboek verschenen; het is het antwoord op het protest der Vereenigde Staten van 24 Mei 1916.

Te New-York is een boek verschenen van Thomas F. Millard „Our Eastern Question", waarin wederom met klem gewezen wordt op het Japansche gevaar. Aangedrongen wordt op handhaving van de politiek van de open deur en de integriteit van den Chineeschen staat.

President Wilson heeft 22 Januari in den Senaat eene verklaring afgelegd omtrent de binnenlandsche aangelegenheden. Hij verklaarde, dat na zijne vredesnota aan de oorlogvoerenden vorderingen zijn gemaakt in de richting van eene staking der vijandelijkheden. Wilson acht het noodig, dat de vrede gegrond wordt op de overtuiging, dat er geen overwinnaars of overwonnenen zijn, dat geen der beide partijen de vrede kan opzeggen of voorschrijven, zoodat dus ook van gedwongen afstand van gebied of koloniën geen sprake moet kunnen zijn. Een gedwongen door overmacht opgelegde vrede zou de revancheidee wakker houden en eene voortdurende bedreiging blijven voor de wereldvrede.

Als grondslag voor die vrede noemt Wilson in de eerste plaats de erkenning van gelijke rechten voor alle nationaliteiten. Hij wijst daarvoor op het voorbeeld van Polen, dat vereenigd, onafhankelijk en met een eigen bestuur moet worden hersteld — herstel dus van het oude Polen vóór 1772, als bufferstaat tusschen Rusland, Duitschland en Oostenrijk.

Ieder groot volk, dat thans streeft naar een volle ontplooiïng van zijne hulpmiddelen en krachten moet zooveel mogelijk een directen uitweg naar de groote zeewegen krijgen. Waar dit niet kan worden verkregen door afstand van gebied, kan het ongetwijfeld worden bereikt door de neutralisatie van de rechten van direct verkeer onder de algemeene garantie, die de vrede zelf zal verzekeren.

Uitdrukkelijk wees hij verder op de noodzakelijkheid van de vrijheid der zeeën Dit houdt nauw verband met de beperking van de bewapeningen, welke vraag echter zal moeten worden behandeld als de vrede is verkregen.

President Wilson stelt voor, dat de natiën de Monroeleer zullen aanvaarden: dat geen natie zal trachten hare macht overeenige andere natie uit te breiden.

De vrede moet in overeenstemming zijn met de beginselen van de Amerikaansche regeeringen. Overeenkomsten alleen verzekeren de

vrede niet. Het is volstrekt noodzakelijk eene macht te scheppen, die duurzaamheid van de regeling waarborgt en die zóóveel grooter moet zijn dan de macht van eenige natie, die nu meevecht en dan eenig bondgenootschap, dat gevormd of ontworpen is, dat geen natie of waarschijnlijke combinatie van naties er het hoofd aan zou kunnen bieden of haar zou kunnen weerstaan. De vrede moet verzekerd worden door eene georganiseerde overmacht aan de menschheid.

Hoewel alle partijen aan de edele motieven aan Wilson recht laten wedervaren, is de kritiek in het algemeen vooral van de Ententegezinde pers niet gunstig, omdat de praktische uitvoering zijner denkbeelden onmogelijk wordt geacht bij de diepe kloove, die de strijdende partijen nog steeds scheidt.

Nieuwe, hoewel niet ernstige, grondafschuivingen hebben plaats gehad in het Panamakanaal. Om nieuwe moeilijkheden bij Calebra te ontgaan, is het Kanaal aldaar 300 à 400 voet verbreed en zoodanig verdiept, dat schepen met 35 voet diepgang kunnen passeeren.

MEXICO. De Mexicaansche consul-generaal te New-York is gearresteerd onder beschuldiging betrokken te zijn in een complot om wapens en munitie te zenden naar Vera-Cruz, ondanks het uitvoerverbod van wapens naar Mexico, in October 1915 uitgevaardigd door president Wilson.

Japan schijnt veel oorlogsmaterieel aan Mexico geleverd te hebben.

Carranza heeft de plannen van de gemengde Mexicaansch-Amerikaansche commissie tot het instellen van een gemeenschappelijken Amerikaansch-Mexicaanschen patrouilledienst verworpen. De commissie is daarna ontbonden. De Amerikaansche leden der commissie hebben aan Wilson den raad gegeven, den ambassadeur Fletscher naar Mexico-City te zenden en de expeditie onder bevel van Pershing uit Mexico terug te roepen.

CHINA. Naar de Frankf. Ztg. verneemt, leidden de onderhandelingen te Peking over het incident te Tsjentsjiatoen tot eene overeenkomst, waarbij China verplicht is, de schuldigen te straffen, schadevergoeding te geven en verontschuldigingen aan te bieden Over den Japanschen eisch tot toelating van Japansche militaire arbeiders en Japansche politie in de door de Japanners bezette plaatsen van Zuid-Mansjoerije zal blijkbaar worden beslist in afzonderlijke onderhandelingen tusschen de Japansche regeering en de Chineesche plaatselijke overheid.

China heeft geantwoord op de nota van president Wilson.

JAPAN. Volgens de Frankf. Ztg. zouden van de Japansche regeering maatregelen te verwachten zijn om de emigratie naar de Vereenigde Staten en naar de Engelsche koloniën in Amerika te beperken, en haar daarentegen naar Aziatische landen te bevorderen.

Op eene bevolking van ongeveer 53 millioen — zonder Korea, For-

mosa en Sachalin — tellen Azië 134.498, Amerika 117.122 en Australië 106.865 Japansche emigranten.

Uit Rio de Janeiro wordt bericht, dat Japan een eigen scheepvaartlijn naar Brazilië zal instellen, om de landverhuizing daarheen te bevorderen, voorloopig zouden jaarlijks 5000 Japansche landverhuizers naar Brazilië vertrekken, na den oorlog wordt op den hoog noodigen toevoer van arbeidskrachten niet op Europa gerekend.

Japan is officieel toegetreden tot de besluiten van de Parijsche Conferentie.

Bij keizerlijk besluit is de Kamer van Afgevaardigden ontbonden, waarschijnlijk naar aanleiding van eene motie van wantrouwen in de regeering, die 21 Januari werd ingediend.

Overzicht van het Indisch Militair Tijdschrift No. 10 (October 1916).

G. beschrijft modellen van handbeschermers, halsbeschermers en maskernetten in beproeving genomen bij de 4e Mitrailleurcompagnie en zegt, dat die modellen goed hebben voldaan. Het doel van hand- en halsbeschermers wordt voldoende door de benaming aangeduid; de maskernetten beoogen het snel vervaardigen van een hoog voormasker ter verberging van de opstijgende rookpluim. Het beproefde model heeft over het algemeen goed voldaan.

Nakana stelt, naar aanleiding van een door hem ondernomen patrouilletocht in het Paloesche (Celebes) — welke mislukte doordat de voor dragersdiensten gecommandeerde bevolking hem in den steek liet — de vraag in hoeverre het nemen van drastische maatregelen in deze door oorlogsnoodzaak gewettigd zouden zijn geweest.

Majoor Van Roon vervolgt zijn artikel over terreinvoorstelling op kaarten en geeft de voor- en nadeelen aan van de in zijn voorafgaande artikelen opgesomde methoden van terreinvoorstelling.

S. S. stelt voor per brigade van het veldleger een patrouillecompagnie op te richten en bovendien een patrouillecompagnie als reserve, teneinde in oorlogstijd ter beschikking te worden gesteld van den Legercommandant onder den Chef van den Generalen Staf tot het voeren van den partijgangersoorlog. Voor indeeling komen volgens schrijver alleen in aanmerking personen, die aan zeer hooge physieke eischen voldoen en die goed sportief ontwikkeld zijn. De officieren moeten bovendien uitmuntend tactisch onderlegd zijn. De Inlandsche landaarden eigenen zich beter dan Europeanen voor den partijgangerskrijg. Aan laatstbedoelden landaard wil S. daarom alleen het noodige kader ontleenen. Bewapening met automatische geweren is aan te bevelen; de verpleging moet plaats hebben middels requisitie.

Wordt het nut van den maatregel toegegeven, dan mogen volgens S. de kosten geen beletsel zijn. Moeilijker is de kwestie van het vinden van de noodige geschikte elementen, omdat zooveel van de beste krachten verloren gaan door ter beschikking stelling bij het Binnenlandsch Bestuur en bij de gewapende politie en door indeeling bij de Marechaussee. S. verwacht echter dat door staking van die aftapping van ons leger voor het door hem beoogde doel zonder bezwaar de noodige geschikte militairen zouden worden gevonden.

De Majoor van den Generalen Staf J. C. Pabst sluit zich aan bij S.'s voorstel, met dien verstande, dat hij er voor zou zijn bij mobilisatie de patrouillecommando's in het brigadeverband te laten instede van ze, zooals S. verlangt, te vereenigen onder een partijgangerskorps onder den Chef van den Generalen Staf ter beschikking van den Legercommandant.

Dezelfde schrijver wijdt eene beschouwing aan den bij onze Infanterie in gebruik zijnde afstandsmeter Hensoldt en komt, op grond van zijne ervaring en van berekeningen tot de slotsom, dat bij de gewone wijze van gebruik het instrument om de groote fouten, die er mede gemaakt worden, vrijwel onbruikbaar is. Hij geeft dan verder eene methode aan om die fouten te reduceeren door eene andere wijze van gebruik, die wel is waar tijdroovender is, maar dan toch resultaten geeft, die bruikbaar zijn.

Naar aanleiding van artikelen, voorkomende in de „London Daily Telegraph" en in de „Scientific American", alsmede van pleidooien voor het gebruik van gietijzeren brisantgranaten, aan de hand van de huidige oorlogservaring, bepleit Luitenant H. L. Maurer de wenschelijkheid om proeven met dergelijke projectielen te nemen voor het Indische geschut. Mocht dit mogelijk blijken dan zou dit een belangrijk voordeel zijn, aangezien tot dusverre de aanmaak van stalen granaten in Indië niet mogelijk is en het maken van gietijzeren projectielen geen bezwaren zou medebrengen.

In „Uit de practijk" wordt door J. Meihuizen aangekondigd de geregelde behandeling in het I. M. T. van vraagstukken op het gebied van Militair recht; komt L. op tegen systematische marschtraining op de wijze als aangegeven in den Grondslag voor Opleiding en Oefening der Infanterie; vindt Luitenant Siereveldt het niet billijk, dat de op Ceram patrouilleerende troepen geen marechaussee-toelage krijgen en wijdt N. dM. eenige beschouwingen aan het onderhouden der afstanden in eene marschcolonne.

Ten slotte in „van alles wat" korte artikelen over „De arbeidsbeurs voor den oud-Indischen militair in de Prins-Hendrikkazerne te Nijmegen"; „Giftige gasmaskers" en de „Samenwerking tusschen het orgaan van de N. I. O. V. en het I. M. T.

d'A.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Algemeen: De machinegeweren. Het vliegtuig in den oorlog. De verliezen der vijandelijke oorlogsvloten in de eerste twee oorlogsjaren Het bedrag der oorlogskosten. Int. Rev., Dec.

Amerika (Vereenigde Staten van Noord-): Vliegerbommen. Vliegtuiggeschut. Dum-dumprojectielen voor de geallieerden. Gepantserde trein. Zwaar geschut en 't vervoer per spoor, M. Woch., No 91. Vliegwezen, M. Woch., No. 102. Schietproeven met 40 5 c.m. scheepsgeschut. Aankoop van legerpaarden, M. Woch., No. 108. Vliegwezen. Transportproeven met auto's. Aankoop van transportmiddelen voor het Mexikaansche expeditieleger. Uitvoer van springstoffen 1915/16, M. Woch., No. 111/112. Het Panama-kanaal in 1915/16, M. Woch., No. 115/116.

Argentinië: Onderzeebootstation, M. Woch, No. 90. Troepentransportschepen, M. Woch., No. 115/116

Duitschland: Schietproeven voor en na 't gebruik van alcohol, M. Woch., No. 90.

Engeland: Nieuw vliegtuigtype, M. Woch., No. 102. Onderzeebootvernielers, Int. Rev., Dec. Motorslepers voor zware houwitsers. Pantserauto. Richtkijkers voor geweren, M. Woch., No. 108. Materiaal voor loopgraafbouw, M. Woch., No. 109.

Frankrijk: Draadlooze verbinding met geschut op spoorwagens, M. Woch., No. 90. De vliegersescadrilles, hare vliegtuigen, het brandstoffenverbruik, M. W. 101. Onderscheidingsteeken voor luchtvaartpersoneel, M. Woch., No. 102. De Fransche koloniale soldaten in den oorlog, M. Woch., No. 109.

Italië: Vliegtuigmotoren, M. Woch, No. 91.

Japan: Duikbooten, M. Woch, No. 110. De fabricage van wapens en munitie, M. Woch., No. 117.

Noorwegen: Schepen van staalbeton, M. Woch., No. 110.

Rusland: Uitbreiding der strategische spoorwegen, M. Woch., No. 89. Het Belgische pantserautokorps op het Russische oorlogstooneel, M. Woch., No. 101. Spoorbaan van Petrograd naar Murmanhafen, M. Woch., No. 113/114.

Salvador: De samenstelling van het leger, M. Woch., No. 117.

Spanje: Fabricage van oorlogsmateriaal, M. Woch., No. 110.

Uruguay: Het leger, M. Woch., No. 117.

Zweden: De versterking der vlootstations, Int. Rev., Dec.

Zwitserland: Vliegwezen, M. Woch., No. 110.

Boekaankondiging.

Fundeeringsmethoden door L. Zwiers, in hoofdzaak bewerkt naar het Duitsch van B. Benzel. 3e herziene en vermeerderde druk. *Amsterdam*, N. V. Uitgevers-Maatschappij voorheen van Mantgem en de Does.

Dit boekje behandelt behalve de eigenlijke fundeering ook de bij de uitvoering daarvan vereischte hulpwerken, en wel het onderzoek van den bouwgrond, het graven en het drooghouden van den fundeeringsput. In zeer beknopten vorm bevat het boekje een overzicht van de verschillende wijzen, waarop het bodemonderzoek kan plaats hebben, en de fundeeringsput kan worden uitgegraven en drooggehouden; daarop volgt een overzicht van de diverse fundeeringsmethoden. Enkele wijzen van fundeeren, zooals de toepassing van zinkputten en de pneumatische fundeering worden eenigszins uitvoeriger behandeld. Door de groote beknoptheid is de tekst voor den op bouwkundig gebied weinig ervaren lezer niet steeds duidelijk, en het wekt verwondering, dat in een derden druk nog een bewering voorkomt als in punt 4, waarin voor slechten bouwgrond in elk geval een paalfundeering wordt geëischt. Het verschijnen van een derden druk wijst er intusschen op, dat het werkje als wegwijzer voor hen, die zich eenig begrip van de technische beginselen van verschillende fundeeringsmethoden willen vormen, zijn verdiensten bezit. K.

Inleiding tot de studie van het gewapend beton door P. W. Scharroo, Kapitein der Genie. 2e herziene en vermeerderde druk. *Amsterdam*, N. V. Uitgevers-Maatschappij voorheen van Mantgem en de Does.

De Kapitein der Genie P. W. Scharroo behandelt zijn onderwerp aanzienlijk uitgebreider dan de vorige schrijver, en men zou feitelijk niet verwachten werken van een zoo uiteenloopend karakter in eenzelfde serie uitgaven aan te treffen. Van het uit drie afdeelingen bestaande boek behandelt de eerste in hoofdzaak de beginselen, waarop de toepassing van ijzer en beton in den vorm van gewapend beton berust, alsmede de eigenschappen en de wijze van vervaardiging van dat samengesteld-materiaal. Het tweede deel is geheel gewijd aan toepassingen; achtereenvolgend worden verschillende constructiedeelen besproken, welke in gewapend beton kunnen worden uitgevoerd. Talrijke afbeel-

dingen van uitgevoerde werken geven een indruk van hetgeen met dit moderne materiaal is te bereiken. Het derde deel behandelt de berekening van gewapend-beton-constructies. In aansluiting aan de theorie zijn eenige tabellen opgenomen, welke het bepalen van de inwendige spanningen, van de afmetingen en van de wapening vereenvoudigen. Aan deze drie deelen zijn nog eenige bijlagen toegevoegd, waarin o.a. de Gewapend Beton Voorschriften van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs zijn afgedrukt.

De uitgave is, evenals die van de andere werken van dezen schrijver, goed verzorgd; de ruime druk is aangenaam bij het lezen en gemakkelijk bij het raadplegen van het boek.

Hier en daar wordt wel wat uitvoeriger op een onderwerp ingegaan dan feitelijk in het kader van dit werk past; op andere punten daarentegen ware eenige meerdere toelichting niet ongewenscht. Zoo verwijst de schrijver herhaaldelijk naar de Gewapend Beton Voorschriften van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, en neemt hij deze, zooals reeds werd opgemerkt, geheel onder de bijlagen op, zoodat de lezer de gevolgtrekking maakt, dat met die voorschriften geheel wordt ingestemd; het trekt daarom de aandacht, dat zonder nadere toelichting in dit werk een scherp onderscheid wordt gemaakt tusschen gewapend beton en beton-ijzer, een onderscheid, dat deze voorschriften in 't geheel niet kennen, en dat op blz. 304 in de laatste zinsnede een aanname wordt aanbevolen en uitgewerkt, die in strijd is met art. 22 sub 5 van genoemde voorschriften.

Met de wijze, waarop op blz. 173 wordt getracht de voordeelen van het omwikkeld beton uit te leggen, kunnen wij ons niet vereenigen. De functie van de omwikkeling bestaat in het bijeenhouden van de betonkern, wanneer deze tengevolge van de belasting door afschuiving zou bezwijken. Daardoor wordt de drukweerstand van het geheel verhoogd. Ook bij gedrukte constructiedeelen, waarbij knikgevaar absoluut is uitgesloten, blijft dit voordeel bestaan, en daarom komt het niet logisch voor de voordeelen van omwikkeld beton te willen aantoonen door te wijzen op den grooteren weerstand tegen knik, zooals op de aangehaalde bladzijde wordt gedaan.

Met betrekking tot de afdeeling „Berekening" zij opgemerkt, dat de gevolgde wijze van indeeling, waarbij de rekenvoorbeelden door de theorie heengevlochten en daardoor verbrokkeld zijn, ons minder overzichtelijk lijkt dan die, waarbij de voorbeelden in hun geheel volgen na het vooropstellen van de theorie, welke laatste wijze van indeeling de schrijver wèl volgt in het hoofdstuk „Constructies in gewapend beton" van zijn boek „Elementaire berekeningen van bouwkundige constructies, 2e druk", waarin hetzelfde onderwerp op overigens nagenoeg gelijke wijze wordt behandeld.

Volgens den titel is het werk bedoeld als een i n l e i d i n g tot de studie van het gewapend beton, en als zoodanig kan het zeker geslaagd worden genoemd. De vele verwijzingen naar de werken van de pioniers

op dit gebied, wijzen den leergierigen lezer den weg, alwaar hij meerdere gegevens en meer uitgebreide beschouwingen zal kunnen vinden. De vele tabellen maken het boek ook practisch bruikbaar voor hen, die zich slechts van de hoofdbeginselen van dat moderne materiaal op de hoogte willen stellen.

Een Held in de Lucht. OSWALD BÖLCKE's ervaringen als vechtvlieger. *Amsterdam*, Uitgevers-Maatschappij „Elsevier".

Het boekje is uit het Duitsch vertaald en geschreven als een soort dagboek. Na eene korte inleiding, die ons een beeld geeft van de jeugdjaren van Oswald Bölcke, krijgen we een overzicht van zijne verrichtingen aanvankelijk als vlieger (met zijn broer als waarnemer) in dienst der artillerie en vervolgens als vechtvlieger. Het werkje geeft ons een duidelijk beeld van de zeer belangrijke, doch hoogst gevaarvolle taak der vechtvliegers.

Uitvoerig worden ons de ontmoetingen in de hoogere sferen met Fransche en Engelsche tegenstanders beschreven die door Bölcke's groote behendigheid en stoutmoedigheid steeds het onderspit delven. Leerrijk is de beschrijving van de wijze waarop volgens de regelen der kunst een vijandelijk vliegtuig behoort te worden aangepakt. Groote snelheid, het toelaten van korte wendingen, snel stijgen en dalen, goede vuurwapenen en... een onverschrokken bestuurder, vormen de factoren voor de overwinning.

Treffend zijn de woorden uit Bölcke's laatsten brief aan zijn moeder: „Denkt er toch aan, dat ik telkens met meer ondervinding en routine een strijd begin...." Den dag daarna (28 October) kreeg Bölcke boven de Duitsche linies een doodelijk ongeluk.

Wij kunnen de lezing van het werkje zeer aanbevelen.

L'âme de la France. A. G. GARDINER. *Londres*, 1916. DARLING EN SON.

De schrijver, de Hoofdredacteur van de Daily News, geeft in dit werkje zijn indrukken weder van een 14-daagsch bezoek aan het oorlogvoerende Frankrijk. Met grooten eerbied en bewondering spreekt hij, van wat hij noemt „l'âme de la France". Eigenaardig treft het, waar hij op bladzijde 19 een Engelschman — une des lumières du mouvement socialiste intellectuelle — laat zeggen: „Dans cette guerre, la France a découvert son âme. Nous avons découvert que nous n'en avions pas."

Schrijver geeft aan, dat die uitlating onjuist is. Het werkje is vlot geschreven en wekt onze sympathie op voor het met zooveel moed strijdende Fransche volk.

Ter aankondiging ontvangen.

The war pictorial. January 1917. *London*, HODDER AND STOUGHTON.

Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië, 2de druk, met medewerking van verschillende geleerden, ambtenaren en officieren. Samengesteld door Mr. Dr. J. PAULUS, Oud-N.-I. Hoofdambtenaar. Proefaflevering. 1916. *'s Gravenhage*, MARTINUS NIJHOFF. *Leiden*, N. V. v/h E. J. BRILL.

21ste Jaarverslag. Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis, 1916. *'s Gravenhage*, Algemeene Landsdrukkerij.

To neutral peace-lovers. A plea for patience by WILLIAM ARCHER. *London*, 1916. JOSEPH CAUSTON & SONS LD.

De Natuur. Populair Geïllustreerd Maandschrift gewijd aan de Natuurkundige Wetenschappen en hare Toepassingen, onder redactie van Dr. Z. P. BOUMAN. 37ste Jaargang. Afl. 1. *Utrecht*, 1917. N. V. Boekhandel v/h J. G. KROESE.

Neerlands Welvaart. Aflevering 2/3; de Nederlandsche Handel-Maatschappij in haren tegenwoordigen werkkring, door Dr. C. TE LINTUM. *Amsterdam* (Weteringschans 20), BUREAU INDUSTRIA.

Orgaan van de Vereeniging van officieren van de Nederlandsche Landmacht. Onder redactie van P. J. M. VAN DER REYDEN, Kapitein der Infanterie. Aflevering No. 1. *Middelburg*, GEBRS. HILDERNISSE.